

567/1964.szám

Az 1:10 000 méretarányu topográfiai térkép tartalma
és az egyezményes jelek magyarázata

Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal
Műszaki Fejlesztési és Tudományos Osztály

MN Térképészeti Intézet

Budapest

1964

567/1964.ÁFTH sz.

Tárgy: Az 1:10 000 méretarányu topográfiai térkép tartalma és az egyezményes jelek magyarázata.

Az Állami Földmérési és Térképészeti Hivatal és a Magyar Néphadsereg Térképészeti Intézete - a topográfiai felmérést végző szervezet bevonásával - az elmúlt évi felmérések tapasztalatai alapján kiegészítette és átdolgozta az 1:10 000 méretarányu topográfiai térkép tartalmára és az egyezményes jelek magyarázatára vonatkozó eddigi előírásokat. Ennek megfelelően valamennyi 1:10 000 méretarányu új fotogrammetriai, topográfiai és kartográfiai munkánál

1964. évi április hó 1-től

kezdődően a jelen kiadásu kiegészített és átdolgozott előírásokat kell alkalmazni.

Budapest, 1964. március hó

Barabás József alez.s.k.

MN Térk.Int.pk.

Bence Tivadar s.k.

osztályvezető főmérnök

Az egyezményes jelek magyarázata

I. BEVEZETÉS

1./ Az 1:10 000 és 1:5000 méretarányu topográfiai térképeken a tereptárgyakat "Az 1:10 000 és 1:5000 méretarányu topográfiai térképek jelkulcsa" című utasításban /a továbbiakban: Jelkulcsban/ szereplő egyezményes jelekkel és írásfajttákkal ábrázoljuk, illetve írjuk meg.

2./ A Jelkulcsban nem szereplő tereptárgyakat a hozzájuk legközelebb álló jellel kell ábrázolni és mindig meg kell írni.

3./ A térképeken a tereptárgyakat lehetőleg a természetben elfoglalt helyükön kell ábrázolni.

4./ A jeleket a Jelkulcs tartalomjegyzékében felsorolt 12 tárgykör szerint csoportosítottuk. A Jelkulcs 93-101 oldalán található betűrendi tárgymutató a jelek könnyebb kikeresésére szolgál. Azok a jelek, amelyek mindkét méretarányban egyformán érvényesek, a táblázatokban a két jeloszlop között közösen szerepelnek. A jelek Jelkulcsban és jelen kiadványban leírt sorszáma azonos.

5./ A jelek alkalmazásánál a következő szabály érvényes: mindazokat a tereptárgyakat, amelyek olyan kiterjedésűek, hogy a térkép méretarányában alaprajz szerint ábrázolhatók; alaprajzban rajzoljuk ki, még akkor is, ha van egyezményes jelük. Amennyiben maga az alaprajz, vagy annak magyarázó megírása nem tárja föl az ábrázolt tárgy lényegét, a jelet az alaprajzon belül rajzoljuk meg. Pl. alaprajzban ábrázolt kémény nélküli üzem.

II. Az egyezményes jelek méretei

1./ A Jelkulcs a jeleket a kívánt rajzi méretben ábrázolja, a fontosabb méreteket azonban mm-ben is megadja. A méret nélküli vonalak vastagsága 0,1 mm. A rajztérköz legalább 0,2 mm. Amennyiben egyes jelek olyan közel esnek egymáshoz, hogy kirajzolásuk a megadott méretek szerint lehetetlen, azokat el lehet tolni, vagy pedig kisebb méretűre rajzolni, ha ez nem csökkenti a jel olvashatóságát és így nem téveszthető össze más, hasonló alakú jellel. A kisebbítés az eredeti méret egyharmadát nem haladhatja meg.

Sűrű síkrajsz esetén a meghatározott alakú egyezményes jel $1/3$ -al nagyobbra rajzolható, ha a tereptárgy kiemelése csak így érhető el. A kartográfia részére a topográfus ezt a nyilvántartási oleátán írja elő.

Kis alapterületen a növényzet és talajnemek jelei /kitöltő jelek között a térkép is csökkenthető az eredeti méret egyharmadával. Viszont, ha az alapterület a térképen mérve 16 cm^2 -nél nagyobb, a kitöltő jelek közötti távolságokat másfélszeresre, 32 cm^2 -nél nagyobb alapterületen pedig a kétszeresre növelhetjük.

A fenti előírást rugalmasan kell alkalmazni és mindig tekintettel kell lenni az ábrázolás esztétikai kivitelzésére.

2./ Egyes tereptárgyaknak két jelük is van. Az a betűvel jelölt egyezményes jelet akkor alkalmazzuk, ha a tereptárgy olyan kis méretű, hogy a térkép méretarányában alaprajz szerint ábrázolni nem lehet. A b betűvel jelölt jel a tereptárgy alaprajz szerinti ábrázolására mutat példát.

3./ A jelkulcsban a különböző egyezményes jeleknél előírt -tól, -ig, adatokat úgy kell értelmezni, hogy az előírt méret, távolság, magasság, szélesség, stb. adat a -tól értéket magába foglalja, de nem éri el az -ig értéket. Pl. A 3-5 méterig előírás úgy értendő, hogy 3 m, vagy annál nagyobb, de 5 m-nél kevesebb.

III. Az egyezményes jelek helyzeti ábrázolása

Az egyezményes jellel ábrázolt tereptárgyak helyezinen bemért helye:

1./ A szabályos mértani alakú jeleknél /kör, csillag, négyzet, háromszög stb./ azok mértani középpontja. /A háromszögelési pont jelével kapcsolatos jeleknél a háromszög mértani középpontja./

2./ A tárgyakat perspektívikusan ábrázoló jeleknél:

- ha az árnyékvonalas /pl. kereszt, szélmóter, utjelzőtábla stb./ a jel függőleges vonalának és az árnyékvonalnak a metszéspontja;

- ha az széles alapú /pl. kriptá, emlékmű, gyárhémeny stb./ a jel alapvonalának közepe;

- ha az több idomból összevont /pl. kis üzem kéménnyel, meteorológiai állomás, gémeskut stb./ az alsó idom mértani közepe.

3./ A jeleket, valamint a növényzet és talajnemek jeleit /kitöltő jeleket/ a térkép É-i, vagy D-i keretvonalával párhuzamosan, illetőleg arra merőlegesen elhelyezve kell kirajzolni. Kivételt képeznek azok a jelek, amelyek az ábrázolt tereptárgyaknak az egyéb tereprészletekhez viszonyított valóságos helyzetét és irányát hivatottak ábrázolni. Ezeket a természetbeni helyzetüknek és irányuknak megfelelően kell feltüntetni. Pl. épület, hid, pince, barlang stb.

4./ Az É-D-i irányba rajzolandó jeleknél is előfordulhat azonban, hogy a kirajzolás akadályokba ütközik, más fontos jeleket takar, így zavarossá tenné az ábrázolást. Ennek elkerülése érdekében néhány egyezményes jel az É-D-i iránytól elfordítva is ábrázolható. Erre vonatkozóan ezeknél a jeleknél a magyarázó szövegben utalás van.

Az elfordítást csak kivételesen és a legindokoltabb esetben szabad alkalmazni. Az elfordíthatóság szélső értéke 45° lehet.

Ha az elfordított jel háromszögelt /pl. gyárkémény/, a háromszög jelét elfordítás nélkül kell ábrázolni.

5./ A szelvény szegélyén lévő és a szegélyvonal által elnevezett jeleket a szegélyvonalon túl is ki kell rajzolni, ha a jel egyértelmű olvashatósága azt megkívánja. Ezt a megoldást mindkét csatlakozó szelvényre alkalmazni kell.

IV. Színábrázolás

1./ A topográfiai felmérési térképen a jeleket a térképnymatnak megfelelő színekkel rajzoljuk ki. Kivételt a kék színű jelek képeznek, amelyeket sötétzöld színnel ábrázolunk.

2./ A színes felülnyomása felületeket /nagy, összefüggő felület esetén csupán 0,5 cm-es keretet/ áttetsző pasztell színnel kell kifesteni, mégpedig:

- világoskékkel a vízfelületeket;

- rózsaszínnel az autópályákat, műutakat, a települések azon utcáit, amelyek a településhez vezető műút folytatásai, valamint azokat az utcákat, amelyek a vasutállomáshoz vezetnek és a térképnymaton narancsszínű felülnyomást kapnak;

- szaggatott rózsaszínnel a javított talajutakat /1 cm ró-

zsaszín 1 cm fehér/;

- halványlilával azokat a felületeket, amelyek a térképen zöld felülnyomást kapnak;

- kékes-zölddel azokat a felületeket, amelyek a térképen világos-zöld /raszter/ felülnyomást kapnak;

- pirossal a tűzálló épületeket;

- kékkel a nem tűzálló épületeket.

3./ A színes felülnyomásu területekre eső jelek közül nem szabad kiszínezni:

- a vasutakat, kétvonalas utakat /az utak az egyezményes jelüknek megfelelő színezést kapnak/;

- névrajzi adatokkal - a fekete színt kivéve - minden más szín felülnyomható. Természetesen törekedni kell, hogy a névrajzi adatok világosan olvashatók legyenek és ezért elhelyezésükre gondot kell fordítani. Vizeknél kivételosen, ha a névrajzi adat olvashatóságát a sötétkék szín zavarná, a konturvonalat ki kell spórolni. Ezt alkalmazni kell más színű pl. sziklás, fogazásos ábrázolásnál!

- vízfelülettel kapcsolatban a vizimalom /79/, vízfürésztelep /80/, vízemelő kerék /205/, folyómenti kilométertábla /231/ és tájékoztató folyami jelzőtábla /232. számú/ jelét.

Külön színfelülnyomást nem kapó építmények, kiemelkedő tereptárgyak színezésének eldöntésénél a növényzettel való fedettség mérve az irányadó. Az ilyen építmények a topográfus elbírálásától függően csak akkor kaphatnak zöld felülnyomást, ha növényzettel való fedettségük jelentős.

Az épített utakra eső jeleknél a műút színezését mindig meg kell szakitani.

A meghatározott alakú egyezményes jeleket a parcella konturvonalának megfelelően kell az előírt színnel felülnyomni.

Ha a színezendő felületek /pl. erdő, gyümölcsös, szőlő/ határát keskeny erdősáv, vagy sűrű fasor képezi, akkor a jelek középvonalát kell a színezés határvonalának tekinteni. Ha azonban az erdősáv vagy fasor mellett rajztérközre más síkrajzi vonal van, akkor ez képezi a felülnyomás határát.

4./ A térképnyomat a Jelkulesban megadott színek szerint készül. Ahol a felületek színezése a nyomaton és a felmérési térképen különböző, a jelkules mind a két színezési módot tartalmazza, mégpedig a táblázatok baloldalán a felmérési térkép, jobb oldalán a térképnyomat színezése látható. A baloldali ábrákon azonban a rózsaszín és a halványlila színeket nem ábrázoltuk.

A térképnyomaton az erdős területeket /szál-erdő, tenető fákkal stb./ zölddel, az alacsony növényű fás és bozótos területek /törpe-erdő, vagy fiatal-erdő, erdőültetvény, gyümölcsös, szőlő, konyló stb./ felületét halványzölddel /50 %-os zöld szín, 24-es vonalraszter/ kell színezni. Az összefüggő, repedezett szik felülete narancsszínű /50 %-os 48-as pontraszter/. Az 1:10 000 méretarányú térképnyomaton a szilárd /tűzálló/ épületek és műutak felülete narancsszínű, a nem tűzálló épületek és javított talajutak felülete pedig sárgaszínű felülnyomást kap. Az épületek felülnyomása 48-as pontraszterrel történik. Az 1:5000-es térképeken az épületeket szürke felülnyomással kell ábrázolni. A kőépületeknél 50 %-os, a nem tűzálló épületeknél 15 %-os fekete 48-as pontrasztert kell használni.

5./ Egyezsinű, vagy az előbbiektől eltérő színnyomású térképet, csak a felmérést irányító szerv utasítása, vagy engedélye alapján lehet készíteni. Ha a felmérési szelvényen a tónus, vagy az adatok zsúfoltsága miatt a színjelölés nem olvasható egyértelműen - külön színjelölést kell készíteni.

V. Megjegyzések az egyezményes jelek alkalmazásához

A. Alappontok

A meghatározott és állandósított alappontok képesek a térkép szerkezeti alapját. Felszerkesztésükre különös gondot kell fordítani.

Az alappontok ábrázolásánál általános elv, hogy azok helyszíni megjelölései közül csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk. Ilyenek: kő, torony, kémény, épületesűcs, villámhárító, tetődísz, vasoszlop, vasszekrény, csap stb.

Az ideiglenes megjelöléseket, mint pl. a gula, árbóc, tri-pód, fajel, stb. nem ábrázoljuk, kivéve, ha a pont állandó jelöléssel egybeesik.

A vízszintes alappontok ábrázolásánál az alábbiak szerint kell eljárni:

A csillagászati pontokat és az összes I.-IV. rendű háromszöglési pontokat, valamint a városok és ipartelepek felmérése céljából készült szabatos háromszöglési hálózatok főpontjait mindig ábrázolni kell.

Az V. rendű háromszöglési pontok ábrázolását a következő előírások szerint kell végezni:

- külterületen minden V. rendű háromszöglési pontot ábrázolunk;

- városok-, községek belterületén, bányák és ipartelepek területén, ha az V. rendű pontok olyan sűrűn fordulnak elő, hogy valamennyi feltüntetése csak a síkraja, vagy domborzat jelentős részleteinek lefedése árán volna megoldható, nem kell valamennyit ábrázolni. Ez esetben elsősorban a jól tájékoztató /tereny, kémény, stb./ magaspontokat kell feltüntetni, az egyéb V. rendű pontok közül pedig azokat, amelyek a síkraji ábrázolást legkevésbé zavarják.

Ideiglenes jellegű magasjel esetén /tetőjel, kémény-pillér, stb./ annak egyik célszerűen kiválasztott állandósított leveztett pontját ábrázolják.

Az ábrázolandó V. rendű pontok kiválasztásánál az egyenletes elosztásra is figyelemmel kell lenni.

Belterületen, bányák és ipartelepek területén még sűrű síkraja esetén is ábrázolni kell km^2 -ként legalább 3-4 háromszöglési pontot.

Az egyéb vízszintes alappontok /ve., sp./ közül mind külterületen, mind belterületen annyit tüntetünk fel, amennyi a háromszöglési pontokkal együtt a km^2 -kénti 3-4 vízszintes alappontsűrűséget biztosítja.

A Felmérési Utasításban előírt 5 - 15/ km^2 magasságilag megírandó pontsűrűséget az országos felsőrendű szintezés alappontjai, az országos szintezési hálózatba bekapcsolt egyéb /városi, ipartelepi, stb./ szintezett alappontok, a vízszintes alappontok és kótált tereppontok magasságai biztosítják.

A megírandó magassági pontok kiválasztásánál az alábbiak

szerint kell eljárni:

Az országos felsőrendű szintezési hálózat alappontjait /I.-III./ mindig ábrázolni kell. Az előírt pontsűrűséghez szükséges további magassági adatokat a vízszintes alappontok, az országos szintezési hálózatba bekapcsolított egyéb szintezési alappontok és a kötött pontok magasságai szolgáltatják.

A csillagászati, háromszögelési, valamint sokszögelési pontok mellett fel kell tüntetni nevüket, illetve sorszámukat és magasságukat.

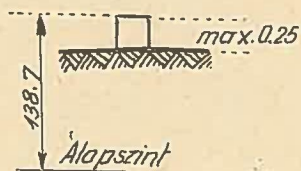
1. Csillagászati alappontok azok a háromszögelési pontok, amelyeknek legalább egyik földrajzi koordinátáját és az azimutját meghatározták. Az adott munkaterületre a csillagászati alappontok jegyzékét az adatgyűjtés során kell beszerezni. Nevüket és abszolút magasságukat a háromszögelési pontokhoz hasonlóan megírjuk.

2. A felmérés vízszintes alappontjai a háromszögelési pontok. Sorszámukat vagy nevüket minden esetben megírjuk. Tengerszintfeletti magasságuk meghatározását és megírását önfelelőleg az alábbiak szerint kell végezni:

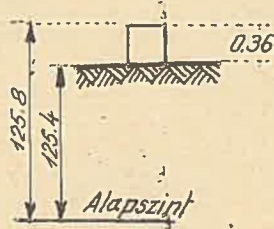
- kombinált differenciált vagy klasszikus felmérés esetén minden háromszögelési pont magasságát meg kell határozni és meg kell írni;

- univerzális felmérés esetén a földi illesztőpont-meghatározás és az ellenőrző mérések során minden - a mérésbe nagyobb nehézség nélkül bekapcsolható háromszögelési pont magasságát meg kell mérni és a térképen fel kell tüntetni. Kivételt képeznek azok a háromszögelési pontok, amelyek meghatározása - az illesztőpont méréstől vagy az ellenőrző méréstől való távolságuk, illetve a terep domborzata vagy fedettsége miatt - jelentős többletköltséget okozna. Az ilyen háromszögelési pontok meghatározása, illetve megírása nem követelmény.

Ha a megírandó kő teteje a talajszintből 0,25 m-nél magasabban emelkedik ki, akkor a kő teteje és a talajszint abszolút magasságát tört alakban írjuk meg. A fentiek alapján a számolóban és a nevezőben megírt érték közötti különbség legkisebb értéke 0,3 m lehet.

72 $\triangle$ 138.7

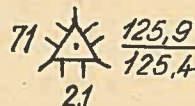
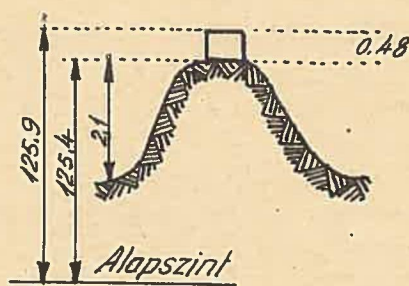
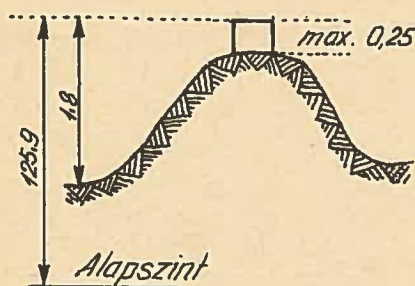
Káimor $\triangle$ $\frac{125.8}{125.4}$

A háromszögelési pontok nevét vagy számát általában az abszolút magassági megírással ellentétes oldalon kell elhelyezni.

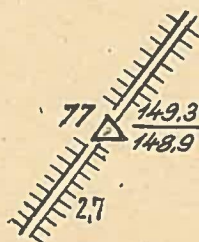
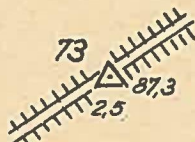
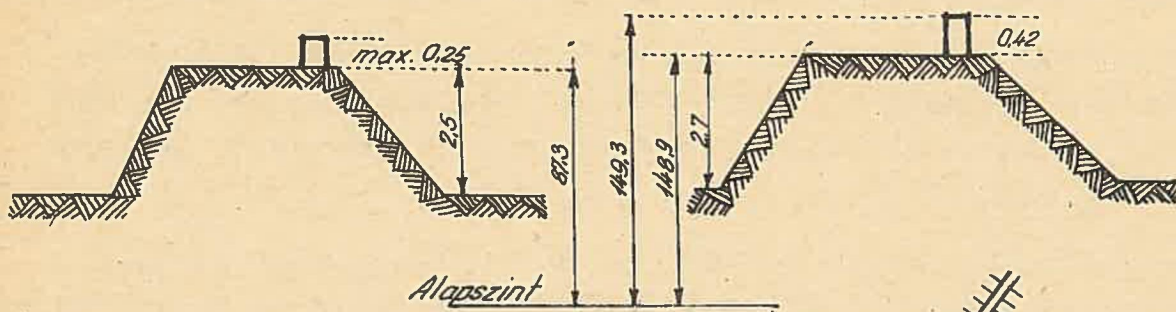
Ha a háromszögelési pontnak ugyanazon vetületi rendszerben a koordináta-jegyzékben /térskönyvben, helyszínrajzon/ két soroszáma van, akkor a térképen a magasabb rendű minősítést jelentő számot kell megírni.

Ha a háromszögelési pontnak Gauss-Krüger és más vetületi rendszerű /sztereo, henger/ koordinátája van, akkor a Gauss-Krüger számokat tüntetjük fel. Ha a háromszögelési pontnak csak a Gauss-Krüger számoszáma történt meg, de a koordináták átadását nem végezték el, akkor a régi rendszerbeli sorozását tüntetjük fel.

3. A kis kiterjedésű mesterséges halmokon lévő háromszögelési pontokat ábrázoljuk ezzel a jellel. Ha a kő teteje a halomból 0,25 m-nél jobban kiemelkedik, akkor a kő tetejére és a halom tetejére vonatkozó abszolút magasságot tört alakban írjuk meg. Ez esetben a halom relatív magasságát 1 m-en alul is megírjuk 0,1 m élességgel. A betonlapokkal, vagy kutgyűrűvel biztosított háromszögelési pontokat is ezzel a jellel ábrázoljuk.

Hasonlóan írjuk meg a gátakon, töltéseken lévő háromszög-
lési pontok magasságát is.

4. Ezzel a jellel ábrázoljuk azokat a háromszöglési pön-
kat:

- amelyek vis alatt vannak;
- amelyeknek földfeletti állandósítása nincs meg.

Ábrázolásukra csak akkor kerül sor, ha az adott km²-en be-
lül nincs 3-4 földfeletti jelzéssel bíró vízszintes alappont.

Ha a háromszöglési pont földfeletti állandósítása nincs
meg, de a kő tetejének abszolút magassága ismert és az a szint-
vonaltervbe beillik, akkor azt a jel mellett sárójelben megír-
hatjuk. Ha kő tetejének abszolút magassága ismeretlen, akkor a
kő helyén a talajszint magasságát írjuk meg sárójel nélkül 0,1 m
élességgel, amennyiben a kő helye jól beazonosítható és dombor-
tilag jellemző. A pont sorozását részletűs terepen nem kell

megírni.

214 $\triangle$ /181,8/ a kő tetejére vonatkozó régi magasság;

107 $\triangle$ 97,6 a kő helyén a talajszintre vonatkozó abszolút magasság.

5.6.7. Azokat a sokszögpontokat ábrázoljuk ezzel a jellel, amelyeket nem klasszikus sokszögeléssel, hanem paraliaktikus sokszögeléssel, Durnyev-, vagy Wolf-módszerrel határoztak meg. Megírásuk a háromszögelési pontokhoz hasonlóan történik.

A vízrajzi köveket, - tekintettel arra, hogy sokszögelésük szabatos - mindig az 5.sz. jellel ábrázoljuk. Az olyan vízrajzi követ, amely háromszögelés útján létesült, vagy bár sokszögelt, de V.rendű pontnak minősül, a 2 sz. jellel kell ábrázolni. Ilyen esetben a háromszögelési pont számát, illetve az V.rendű minősítéskor meghatározott /tehát magasabbrendű/ sorszámot kell a térképen megírni. Minden más esetben a kő vízrajzi számát, páros kőnél a vonatkozási helyet jelentő betűvel - "b" vagy "j"-vel - kell a térképen feltüntetni. A V.ö. megjelölést nem kell külön alkalmazni.

Pl.: 43 j. $\square$ 126,1

8. Csak a településen kívül lévő, kővel állandósított sokszögpontokat ábrázoljuk ezzel a jellel abban az esetben, ha a km²-ként nincs 3-4 háromszögelési pont. Sorszámukat és a kő tetejének abszolút magasságát a háromszögelési pontokhoz hasonlóan megírjuk. Dombon, halmon lévő sokszögpontnál a kör jelet a 3. és 6. jelhez hasonlóan fogadni kell.

9. E jellel ábrázoljuk

- a felmérés követelményeit kielégítő numerikusan meghatározott, kővel állandósított pontokat.

Abszolút magasságukat minden esetben megírjuk.

10. A tájékozó vagy őrpont jelével ábrázoljuk:

- az egyes háromszögelési pontoktól 200-500 m távolságra lévő, a tájékozó irány meghatározására szolgáló kiemelkedő aximut oszlopokat;

- azokat a felszíni őrpontokat, amelyek mellől a felsőrendű háromszögelési pont földfeletti állandósítása elpusztult;

- a messziről jól látható, tájékozódás szempontjából jelentős határjeleket /pl. államhatáron/;

- a közel állandósított OP jelű iránypontokat is. /A kö OP felírása mindig a vonatkozó háromszögelési pont felé mutat./

11. A határjel jelével ábrázoljuk:

- az államhatáron lévő, a hivatalos határleírásban szereplő, koordinátákkal megadott határköveket;

- 1:5000 méretarányu felmérés esetén a településeken belül lévő, csapokkal állandósított sokszögpontokat;

- a közigazgatási határon /megye, járás, község/ lévő, jól tájékoztató, halmon lévő, állandósított határpontokat;

- az erdőátvágások kereszteződésénél, az erdőtagok határán lévő, jól tájékoztató, rendszerint halommal körülvett erdőeseti kőröket is. A jól tájékoztatók sorozását is megírjuk;

- koordinátával nem rendelkező állandósított /kö/ magassági pontokat.

Ha a határjel jelével ábrázolt pontok denborszatilag jellemző helyen vannak, abszolút magasságukat a háromszögelési pontokhoz hasonlóan megírjuk.

12. Ha a tereptárgy háromszögelt, akkor a tereptárgy egyenményes jelét ezzel a jellel kapcsolva rajzoljuk ki. Ezt a jelet alkalmassuk az épületek tetején lévő háromszögelt tetőjelek ábrázolására is. A pont nevét vagy sorozását és abszolút magasságát tört alakban megírjuk. A számlálóban a magasságon kívül rövidítéssel meg kell adni azt is, hogy a magasságot mire vonatkozik. Pl. cs. 127,2, két. 216,4, stb.

A nevezőben a magasságot az alábbiak szerint kell megírni:

- ha a magasságot a talajszintre vonatkozik, azt minden jelzés nélkül kell feltüntetni;

- ha a magasságot nem a talajszintre vonatkozik /pl. szintezési csap, 25 cm-nél magasabb háromszögelési kö teteje, kúszó, stb./, akkor a számadat előtt rövidítéssel fel kell tüntetni a vonatkozás helyét. Pl. kb. 122,6 fcs. 124,33 stb.

A vonatkozási /hely/ pont feltüntetése magyarázatot ad a magassági adat és a szintvonal érték esetleges eltérésére.

82 $\frac{cs. 98,7}{76,2}$

 72 $\frac{Tetőjel 87,4}{62,5}$

54 117,2

 háromszögelt
km kő

Háromszögelt tereptárgyaknál - jelkapcsolás esetén - a háromszöget minden esetben a 12. jel méreteiben kell alkalmazni.

A háromszögelési pontok guláit a terényszerű építmény jelével ábrázoljuk, akkor, ha azok állandó jellegűek, azaz betonba ágyazott lábazatuak /az Illés-gula nem tekintendő állandó jellegűnek/.

Gula ábrázolása esetén a magasságot törtszámmal mindig a gula csúcsára /számláló/ és az alatta levő kő tetejére /nevező/ vonatkoztatva írjuk meg.

Ez esetben a talajszintre vonatkoztatott magasságot akkor sem tüntetjük fel, ha a kő magassága a 25 cm-t meghaladja:

$$\frac{cs. 184,4}{171,3}$$

Ha a sikrajs keufeltsága miatt az adatok a tereptárgy mellett nem helyezhetők el, azokat - vonatkozási számmal együtt, a kereten kívül kell elhelyezni.

13. Csak az országos szintezési hálózat főalappontjait ábrázoljuk ezzel a jellel. /Nádap, Czáki-Gesztényés, Máriarenete stb./ Magasságukat minden esetben cm élességgel meg kell írni. Ha a hely megengedi, a szintezési alappont jelével kirajzoljuk és a főalappont őrpontjait is megírjuk.

14. Ezzel a jellel ábrázoljuk az országos szintezési hálózat azon alappontjait, amelyeket:

- kőben, valamint épületek, hidak stb. falában helyeztek el /falicsap, tárcsa, gomb stb./;

- a főalappontok őrpontjait, ha azok ábrázolásra hely van.

A szintezési alappont jelét az alaprajzban ábrázolható tereptárgy jeléhez rajztérköz nélkül kapcsoljuk.

A szintezési alappontok abszolút magasságát mindig cm élességgel kell megírni.

Ha a szintezési alappont a tereptárggyal - annak kisméretű jele miatt - nem kapcsolható össze, akkor csak a tereptárgy jelét tüntetjük fel és mellette az abszolút magasságot 0,01 m élességgel írjuk meg. Ha a megírás a tereptárgy mellett nem fér el, azt vonatkozási számmal a kereten kívül helyezzük el.

Meghatározott alakú egyezményes jellel a jel sohasem kapcsolható.

A szintezési alappontok sorszámát a térképen nem írjuk meg.

Ha a kövel állandósított, vagy épületfalban elhelyezett felsőrendű szintezési alappont több, mint 0,25 m-re van a talajszinttől, akkor a talajszint abszolút magasságát is megírjuk a háromszögelési pontokhoz hasonló módon.

A hidakban, átvezetőkben elhelyezett szintezési alappontok magasságát a talajszintre redukálni nem kell.

15. A keresztmetszelvek és kitűzések alappontjának jele mellett feltüntetett nyíl a felvétel koordináta tengelyének irányába mutat.

B. Települések

A településekben az összes állandó jellegű épületet és építményt - bemért helyükön - méretüktől függően alaprajz szerint vagy egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Az alaprajzban ábrázolható épületek 0,3 mm-nél kisebb ki- és beugrások közül csak a jellegzeteseket tüntetjük fel. Sűrű beépítettség esetén 1:10 000 méretarányban a jelentéktelen /különösen a nem lakó és nem tűzálló/ épületek, a település jellegének megőrzése mellett elhagyhatók. A tömbökön belüli teljesen körül épített területrészeket /udvarokat/ csak akkor ábrázoljuk, ha területük térképen mérve 1 mm²-nél nagyobb.

A meghatározott alakú jellel nem rendelkező középületeket /tanácsközségi, pályaudvar, tanintézet, kórház, kulturális stb./,

toronyszerű épületeket, nem lakóépületeket, egyedül álló és a településtől távol eső épületeket, erdőgazdasági épületeket /amennyiben nincs külön jelük/, sporttelepeket és építményeit magyarázó megírással vagy rövidítéssel kell ellátni. Ez a megírás vagy rövidítés elmaradhat, ha:

- a sűrűn beépített területeken, /rövidítések/ erősen csökkenteni a térkép olvashatóságát;

- kevésbé fontos, tájékozási szempontból jelentéktelen te-reptárgyra vonatkozik.

18., 19., 20. Tűzálló épületek a téglá, kő, beton és más tűzálló /szilárd/ anyagból készült építmények. Nem tűzálló épületek a fából, vertagyagból, salakból stb. készült építmények, melyeknek a gyalogsgági tűzfegyverek hatásával szembeni ellenállóképessége igen csekély. Amennyiben a falak anyagára vonatkozóan kétségek merülnek fel, vagy építési anyaguk egy része nem tűzálló, az épületet nem tűzállónak kell minősíteni. Minősítésnél csak a falak anyaga a mérvadó.

Ha az épületek közötti térköz 2 m-nél kisebb, az épületeket 0,2 mm-es rajzi térközzel kell ábrázolni.

A házak nélkül összeépült, azonos jellegű házakat egy egésszé foglaljuk össze. Ezeket negesztó vonalak nélkül ábrázoljuk.

A lakóépületeket egy 0,3 mm átmérőjű fekete ponttal jelöljük meg. Lakóépületeknek minősítjük a hivatalok épületeit, iskolákat, kulturális, egészségügyi, közlekedési és kereskedelmi épületeket is. Az évnél csak bizonyos időszakában /nyáron/ lakható épületeket /nyaraló, vikkendház/ nem ábrázoljuk lakóépületnek.

A lakóépületeket jelölő 0,3 mm átmérőjű fekete pontot az épület geometriai középpontjába helyezzük el. Több, azonos jellegű építmény összevonása esetén - az alaprajz geometriai középpontját figyelembe véve - a pontokat szimmetrikusan kell elhelyezni. Összevonatan ábrázolt épületesorokba annyi pontot helyezzünk el, hogy abból a lakóház-jelleg világosan kitűnjék.

Az épülőfélben lévő épületet, - amennyiben falai már állnak és befejezése valószínű - kész épületnek minősítjük és anyagának, illetve rendeltetésének megfelelően ábrázoljuk.

Közvetlenül az utak mellett lévő épületeket az út vonalától

0,2 mm térközre rajzoljuk.

Az utcákat mérethelyesen 0,1 mm-es vonallal ábrázoljuk.

1:5000 méretarányban minden utca nevét, 1:10 000 méretarányban csak a városok jelentősebb utcáinak nevét kell megírni.

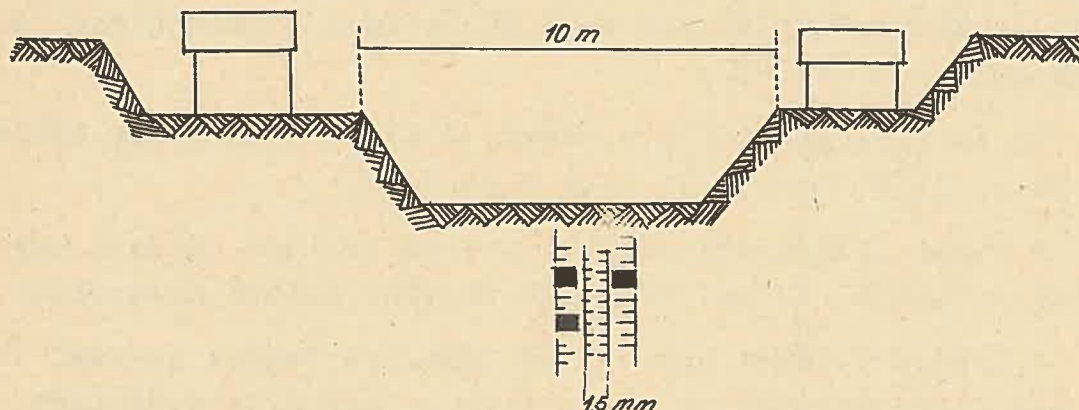
1:10 000-es felmérésnél a 6 m-nél keskenyebb utcákat 0,6 mm szélességben kell kirajszolni.

A bevágások utcákat az alábbiak szerint kell ábrázolni.

a/ Az utca szélességét valóságos méreténél $1/3$ -al $1/2$ -el szélesebbre kell kirajszolni.

b/ A legkisebb méretű fogazást kell alkalmazni.

c/ A házakat minden esetben rajz-térközre rajzoljuk az utca vonalától.

A házakat, ha rajzi méretben az utca szegélyvonalától 0,2 mm-nél távolabb fekszenek, valóságos helyükön, egyébként az utca vonalára rajzolva ábrázoljuk.

Településben a zsákutcák végét 0,1 mm-es vonallal le kell zárni.

Az építkezésre tervbevett területeken a kijelölt utakat, tereket mint meglevőket ábrázoljuk, a köztük lévő területet pedig a valódi állapotnak megfelelő egyezményes jellel töltjük ki.

Ha településen kívül az épületek egymáshoz közel, rendezetlenül épültek, és az út utca jellegű, - a talajutat utcának ábrázoljuk.

Településen belül a növényzethatárokat - amennyiben az nem kerítés vagy 100 m-nél rövidebb kerítés - 0,1 mm-es vonallal ábrázoljuk. A település belterületének határvonalát, ha ott kerítés nincs, ugyanezen 0,1 mm-es vonallal kell feltüntetni.

A kisebb településeket is /tany, mjr, áll.gazd., tesz. stb./ hasonlóképp kell ábrázolni.

Belterület alatt, az udvarterületeket, az udvarterületekhez szorosan csatlakozó veteményes, gyümölcsös és szőlőskertek /kis erdőparcella, vagy rét, legelő, szérűskert/, valamint a házhelyek céljára kijelölt /kitűzött és e jellegét a terepen világosan felismerhető/ területek összességét kell érteni.

Településen belül lévő fás területek /széles utcák, terek, stb./ faállományát, valamint a városi és falusi települések tömbjein belüli fákat jellegzetesen, az egyedül álló, nem tájékoztató fa jelével /341. jel/ ábrázoljuk. Az egyéb növényzetet /veteményes kert, park, gyümölcsös stb./ a megfelelő egyezményes jellel fejezzük ki.

Villaszerű települést alkotnak az olyan kertes házak, melyekhez általában sem gazdasági udvar, sem gazdasági épület nem tartozik.

A villaszerű település halványzöld felülnyomást kap, ha a fák lombazata közti hézag kisebb, mint a lombkorona kiterjedése. A ritka felfedeztet az egyedül álló, nem tájékoztató fa /341./ jelének jellegzetes elhelyezésével fejezzük ki.

21. Ezzel a jellel ábrázoljuk a magasságuknál, terjedelmükénél és jelentőségükénél fogva kiemelkedő tűzálló épületeket és lakóházakat. A fontosabbakat mindig megírjuk például: Tesh., Ph. stb. A környező épületek közül kiemelkedő, de azokkal egybeépített tűzálló épületeket ugyanezen ezzel a jellel, a szomszédos épületekhez szírtan rajzoljuk meg.

22., 23. Félig lerombolt épület az, amely ideiglenes fedezéket nyújt. Kis építmények nem tájékoztató romjait nem ábrázoljuk.

Tanyák romjait általában nem kell ábrázolni, de a volt tanyaterület növényzetét és meglévő részleteit /pl. kut/ fel kell tüntetni.

A kisterületű, alaprajzilag nem ábrázolható, de jól tájékoztató félig lerombolt épületeket vagy romokat 1,0 x 1,5 mm-es téglalap alakú jellel ábrázoljuk, és abba a rom jellegének feltüntetésére 3 pontot teszünk.

A történelmi nevezetességi romok körvonalait - ha csupán a falaik állnak - a kőfal egyezményes jelével /308., 309./ ábrázoljuk, romos belterületét pedig pontokkal töltjük ki. A helyreállított történelmi romokat - anyaguknak megfelelően - az épület jelével ábrázoljuk. A történelmi romok nevét megírjuk.

A méretarányban ki nem fejezhető, jelentősebb, jól tájékoztató toronyszerű építmény romját a 25. jellel és R. rövidítéssel ábrázoljuk.

24., 25. A kiemelkedő toronyszerű építmény jelével ábrázoljuk a kiemelkedő, állandó jellegű, jelentős magasságú toronyszerű építményeket. /Pl. kilátótorony, tűzfigyelőtorony, stb./

Az egyszerű toronyszerű építmény jelével ábrázoljuk a nem jelentős, környezetükből kevésbé kiemelkedő építményeket. /Figyelő-, fényvetítő-torony, vadászles stb./

Toronyszerű építmények rendeltetését rövidítve megírjuk.

A háromszögelési pontok fölé emelt állványos gulákat magasságuktól és jelentőségüktől függően a 12. és 24., illetve 25. jel kapcsolásával ábrázoljuk. /A szétszedhető Illés-féle gulát nem kell ábrázolni./

A kiemelkedő, messziről látható, állandó jellegű toronyszerű építmények talppontjának és csucsának abszolút magasságát 0,1 m élességgel megírjuk.

$$\frac{cs. 117,3}{92,1}$$

Ha a torony falában szintezési alappont /társa, csap stb./ van, ezt az abszolút magasság 0,01 m-es élességű megírásával fejezzük ki. A talajszintre vonatkozó adatot ilyenkor nem tüntetjük fel.

$$\frac{cs. 118,4}{99,23}$$

A 24. és 25. jel szükség esetén elfordítható.

26. Az alaprajzban ábrázolt épületeken lévő tornyok közül csak a jól kiemelkedő, tájékoztató jellegűeket ábrázoljuk.

A torony rajza az épület anyagával kapcsolatos színfelülnyomást nem kaphat. Szükség esetén elfordítható.

27., 28. A templomok alaprajzi ábrázolásának feltétele, hogy az alaprajzba a templom legmagasabb pontját /torony, kupola, vagy tető/ jelentő kör a kereszttel, ill. háromszöggel egyértelműen elhelyezhető legyen.

Ennek megfelelően, ha a templom szélességi mérete a 16 m-t meghaladja-alaprajzban, egyébként egyezményes jelével kell ábrázolni.

Az alaprajz szerint kifejezhető templomok háromszögelt tornyát a 27/b. és a 12. jel egybekapcsolásával ábrázoljuk.

A méreterányban ki nem fejezhető háromszögelt kő- és fa-templomot a 27/a. illetve 28/a. és a 12. jelek kapcsolásával ábrázoljuk.

kő

fa

Az épület legmagasabb pontját jelentő körben a kereszt vonala kelet-nyugati ill. észak-déli irányú. Kéttornyú templomok esetén mindegyik tornyot külön ábrázolni kell. Ha 1:10 000 méreterányban a két jel összeolvadna, akkor a jelek egymást fedő részét nem rajzoljuk ki.

A templomok abszolút magassági adatait megírjuk, ha a templom tornya, vagy kupolája a környező épületek közül kiemelkedik. A megírást lehetőleg a templom mellett kell elhelyezni. Ha helyhiányban ez nem lehetséges, akkor az adatot vonatkozási sorszámmal a térkép keleti keretvonalán kívül helyezzük el. A vonatkozási sorszámot a templom jele mellett is fel kell tüntetni. A magassági adatokat tört alakban írjuk meg, a számlálóba kerül a magaspont /gomb, kereszt stb./, a nevezőbe pedig a küszöb, a bejáratnál lépcső felső szintjének, vagy - ha a templom falában ilyen van - a magassági jegy abszolút magassága.

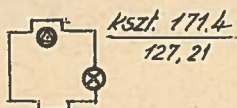
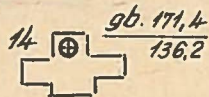
Ha a templom alaprajza olyan nagy, hogy a szintezési alap-

pont jele is kirajzolható, azt is ábrázoljuk. Ha azonban feltűntetése zavarná az ábrázolást, akkor a nevezőben levő cm élességű megírás fejezi ki azt, hogy a templom falában magassági alappont van.

A háromszögelt torony számát vagy nevét meg kell írni. Ha a név azonos a település nevével, akkor a nevet a kereten kívül kell feltüntetni a magassági adatokkal együtt.

A kiemelkedő, messziről jól látható templomok alaprajzát 0,3 mm-es konturvonallal /21.jel/ kell kirajzolni.

Felmerési térképen a kereten belül

Keretvonalon kívül:

① 72 $\frac{abl. a. sz. 112,3}{91,1}$

② Zónyas $\frac{gb. 198,7}{fcs. 162,13}$

29., 30. Az alaprajzban kifejezhető templom és kápolna között ábrázolásban különbséget nem tesszünk. Az alaprajzban ábrázolt kápolnákat azonban településen kívül - ha nevük nincs - "Káp." rövidítéssel megírjuk.

Alaprajzban nem kifejezhető háromszögelt tornyu kő-, vagy fakápolnákat a 29/a. illetve 30/a. és a 12. jel egybekapcsolásával ábrázoljuk. Magassági adatait - ha kiemelkedő és jól tájékoztató építmény - a templomokéhoz hasonlóan írjuk meg.

Kő

Fa

A kápolnát egyezményes jelével csak akkor tüntetjük fel, ha alapterülete legalább 12 m². Ha ennél kisebb, képoszlopként /41. jel/ ábrázoljuk. A kápolna jel szükség esetén elfordítható.

A 12 m²-nél nagyobb alapterületű, kápolna jellegű haranglábakat anyaguktól függően kápolnának minősítjük.

31., 32. A mecset alaprajzán belül a félhold jelét úgy he-

lyezzük el, hogy az épület legmagasabb pontja a jel belső félkörének közepére essen. Abszolút magasságát a templomokhoz hasonlóan írjuk meg.

35., 36. A be nem kerített temetőket is 0,1 mm-es vonallal határoljuk körül.

Zöld felülnyomással azt a temetőt ábrázoljuk, amelyben a fák lombozata közti átlagos hézag kisebb, mint a lombkoronák átlagos szélessége. Ha a fák ritkábban vannak, akkor az egyedül álló fa /341./ jelét alkalmazzuk a jellegzetesség kifejezésére. Fialtal erdő jellegű fa fedettség esetén zöld raster felülnyomást alkalmazunk.

Temetőben az utakat a 163. pontban előírtak szerint ábrázoljuk.

37. Csak a temetőkön kívül levő tömegsirokat tüntetjük fel.

38. Temetőkön kívül levő egyedül álló, tájékoztató sírokat és a jelentősebb kriptákat, mauzoleumokat ábrázoljuk ezzel a jellel. A háromszögelt kriptát, mauzoleumot, a háromszögelt kereszt-től megírása különbözteti meg.

 háromszögelt kereszt

 Zönyessy-kripta

39. Parkokban sétányok mentén, ha több szobor van, csak a jól tájékoztatókat és jelentősebbeket ábrázoljuk.

41. Kereszt, képoszlop jelével ábrázoljuk a keresztteket, vallásos képoszlopokat, domborműves szentképes oszlopokat, kálváriákat; élőfán elhelyezett tájékoztatásra alkalmas képeket /pl. erdőben/;

- a jelentéktelen, környezetükből ki nem emelkedő haranglábakat. A jelentősebb haranglábakat egyszerű toronyszerű építményként /25.jel/ ábrázoljuk. /Lásd 29.-30. pont 3. bekezdését./

A haranglábakat - ábrázolási módjuktól függetlenül - a "Hl." rövidítéssel mindig megírjuk.

42. Árkád alatti bejárónak minősítjük az épületek boltíves, vagy más megoldással készített - legalább egyirányú gk. forgalom számára alkalmas, - de a közforgalom elől lezárt átjáróit,

amelyek alatt a járművek számára az átjárás lehetősége biztosított.

Csak azokat tüntetjük fel, amelyek

- a település közutjainak megsérülése esetén mint szükség közlekedési vonalak számításba jöhetnek;

- járművek parkolására alkalmas nagyobb udvarokhoz vezetnek.

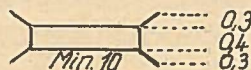
43. A legalább egyirányu gépkocsi közlekedésre alkalmas közforgalom, utcajellegű átjárókat, ahol az épülettömb belterületére vagy az állandó jellegű közlekedési vonalak között, az épülettömb alatt, a közforgalom számára az átjárás biztosított, nyitott bejárónak ábrázoljuk. Például: Madách-téri boltíves átjáró.

44. A kerti ház nem lakható, rendszerint nyitott vagy félig nyitott, esetleg üvegfalal ellátott, könnyű anyagból készített építmény. Anyagától függetlenül ábrázoljuk /pavilon/. A szőlővel befuttatott kerti házakat /filagória/ is ezzel a jellel ábrázoljuk. A méretarányban ábrázolhatókat alaprajzilag fejezzük ki. Csak a tájékoztató jellegűeket és jelentősebbeket tüntetjük fel.

A jel az épület fekvésének megfelelően elfordítható.

45. A terménytároló jelével az állandó alappal rendelkező jelentős szárító és tároló /pl. dohánypajta/ építményeket ábrázoljuk, tekintet nélkül építési anyagukra. Az építmény jele mellett magyarázó megírást /rövidítést/ alkalmazunk. A környezetükből magasann kiemelkedőket, a kiemelkedő épületnek megfelelő vastag szegélyvonallal ábrázoljuk.

Csak a 10 m-nél hosszabb kukoricagórékat ábrázoljuk hosszuknak megfelelően az alábbi jellel.

Az épített, méretarányban ki nem fejezhető köralaprajzu silókat 1,4 mm átmérőjű 0,2 mm vastagságú körrel ábrázoljuk. A nem kör alaprajzu épített silókat méretüknek megfelelően 0,2 mm-es konturvonallal ábrázoljuk.

A gödöröszerű silókat a gödör /423./ jelével ábrázoljuk. A silókat "Si." rövidítéssel mindig meg kell írni.

Az egymás mellé sűrűn épített silók ábrázolásánál a méretarányban ki nem fejezhető siló jeléből annyit kell alkalmazni, amennyi az elfoglalt területet lefedi.

Siló és kukoricagóré ábrázolása esetén a térkép keretén kívül - a megjegyzés utolsó rovataként a jelet értelmezésével együtt az alábbi módon kell feltüntetni.

Jelkulcsban nem szereplő egyezményes jelek:

 = Kukoricagóré
 = Siló

A jelet a természetbeni helyzetének megfelelően kell ábrázolni.

Sűrűn egymás mellé telepített, téglalap alakú gödörsilókat jellegzetesen összevonva, négyszög alakú, mesterséges gödör jelével és Si. megírással ábrázolnak.

A 423/a jel méretét meg nem haladó egy vagy két silót változatlanul a 423/a jellel és Si. rövidítéssel ábrázoljuk.

46. Csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk. A jel fedje a veteményes kert azon részét, ahol fekszik. Színfelülnyomást nem kaphat.

47. A nyitott szin, fészér jelével ábrázoljuk a takarmány tárolására használt félig, vagy teljesen nyitott pajtákat, a járművek befogadására szolgáló félig nyitott színeket, valamint a teljesen nyitott, oszlopokon nyugvó ún. "lábas pajtákat."

HA téglagyárak keskeny téglaszáritó színeit, mivel méretarányban azokat kifejezni nem lehet, jellegzetesen összevonva kell ezzel a jellel ábrázolni.

Belsőiségekben a kis méretük miatt saját egyezményes jelükkel /47/a./ nem ábrázolható - gyakran a lakóházzal vagy egyéb gazdasági épülettel egybeépült - színeket, fészereket, pajtákat, ólakat stb. anyaguknak megfelelően a nem lakóépület /20/a./ jellel ábrázoljuk.

A jel fekvésének megfelelően elfedítható.

48. A dögtemető jelével ábrázoljuk a dögök elföldelésére szolgáló bekerített területeket, valamint a rendszerint betongyűrűkből készült dögkutakat.

Az alaprajzban ábrázolható, rendszerint bekerített dögtereket a megfelelő kerítés és a növényzet egyezményes jelével ábrázoljuk és "Dögtemető" megírással látjuk el.

49. A pincék és a hasonló földalatti építmények közül csak azokat ábrázoljuk, amelyek legalább 30 ember számára fedezékül alkalmasak. /Alapterületük kb. 30 m^2 / Pincesorok esetén a pincesor összbefogadóképessége az irányadó.

Nem ábrázoljuk a pincének az épülettel kapcsolt jelentéktelen pincét, amely kívülről csak épület benyomását kelti. A 30 ember számára fedezékül alkalmas, épülettel kapcsolt pincék ábrázolásánál a pince és a minimális épület jele kapcsolható.

Sorozatos előfordulás esetén a pincesorok kifejezésére a jel 2/3-ra kicsinyített változatát alkalmazhatjuk. A jelet a pincék fekvésének megfelelően el kell fordítani.

50. A meteorológiai állomás jelét úgy helyezzük el, hogy középpontja megfelelően az állomás legmagasabb építménye helyének.

Alaprajzban az egyezményes jel összekapcsolásával csak akkor ábrázoljuk, ha rajzi kiterjedése meghaladja az egyezményes jel méreteit.

51. A jurta jelével csupán a nemez anyagból készült nomád sátrakat, vagy telepeket ábrázoljuk. Az esetleges rideg pásztorodással kapcsolatos, nálunk használt védőkunyhókat ezzel a jellel nem lehet ábrázolni.

52. Csak azokat az állandó jellegű, üzemszerű méhészeteket ábrázoljuk, amelyekben legalább 50 méhesalád van. A jel zöld felülnyomást kaphat.

53. Ezzel a jellel ábrázoljuk - építési anyagára való tekintet nélkül - a településen kívül fekvő, méretarányban ki nem

fejezhető erdész-lakokat, erdőrházakat, erdőhivatalokat és vadászlakokat. A jelet rendeltetésének megfelelően rövidítéssel látjuk el. A jel elfordítható.

Az erdő kitermeléséhez szükséges szerszámok tárolására alkalmas, valamint a vadászok ideiglenes védelmét szolgáló, kunyhókat anyaguknak megfelelően a nem lakóépület /20/a./ jellel ábrázoljuk. A vadászkunyhót rövidítéssel megírjuk.

A méretarányban kifejezhető erdészalakot, erdőhivatalt - építési anyagának megfelelően - a lakóház jelével és megírással ábrázoljuk.

C. Ipartelepek és közművek

Az ipari, bányászati és energetikai üzemek építményeit az építkezés anyagának feltüntetésével, nagyságuktól függően alaprajzban, illetve meghatározott alaku egyezményes jellel ábrázoljuk.

Az ipartelepek ábrázolását ki kell egészíteni a termelésre vonatkozó megírással /pl. téglá, mész stb./. Ugyancsak meg kell írni a bányák és külszíni fejtések ábrázolásánál a termelt anyag nemét /pl. szén, érc stb./. A térkép méretarányában kifejezhető villanytelepeket is energiaforrásuknak megfelelően magyarázó megírással /rövidítéssel/ kell ellátni /pl. hőerőmű vagy vízierőmű/.

Az építés alatt álló üzemeket - ha a falak már állnak - ábrázolni kell és meg kell írni.

Az ipartelepeken előforduló üvegfalú épületeket, szerelőcsarnokokat a nem tűzállóépület jelével ábrázoljuk.

54. A kémény jelét mindig valódi helyén ábrázoljuk. A háromszögelt kémény méretei azonosak a jelkulcsban megadott gyárkémény, illetve a 12. jel méreteivel. Ennek helyes ábrázolása az a/ jelű ábrán látható.

1:10 000 méretarányban előfordul, hogy a gyárkéményeket nem lehet külön-külön ábrázolni. Ez esetben a messziről látható, kiemelkedő kémény jelét teljes egészében, az alacsonyabb kémények jelét pedig helyzetű eltolás nélkül rajztérkézzel, a magasabb kémény jeléig rajzoljuk /lásd b/ ábrát/.

A gyárkémények magassági adatait a tornyokéhoz hasonlóan írjuk meg. Helyhiány esetén az adatokat vonatkozási számmal a kere-
ten kívül tüntetjük fel. /Lásd 27., 28. pontot/. Csoportosan elő-
forduló kémények esetén csak a legmagasabb kémény magassági ada-
taait kell megadni.

A kisebb méretarányú térképek tervezéséhez az ábrásolt ké-
ményeket nagyságsszerinti sorrendben sorszámozva a nyilvántartási
előtán fel kell tüntetni.

A kémény jele szükség esetén elferdíthető.

55. Az alaprajz szerint ábrázolható gyáraknál a gyártelep
területén lévő irodaépületeket lakóépületnek minősítjük.

56. A kémény nélküli gyáraknál, üzemeknél az üzem egyesményes
jelét a legnagyobb kiterjedésű üzemi épület alaprajzába illeszt-
jük.

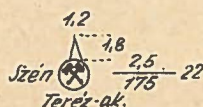
A jel nem ferdíthető el!

Településekben a környezetükből ki nem emelkedő, kis munkás-
létszámu, kevésbé jelentős üzemeket a nem lakóépület jelével áb-
rázoljuk.

57., 58. Csak a jelentős szállító és szellőztető aknákat áb-
rázoljuk ezzel a jellel.

Ha az akna felett jól tájékeztető magas torony van, azt a
24. jel felső részének hozzárajzolásával fejezzük ki.

A működő akna nevét, a kitermelt anyagot, valamint az akna
szélességet 0,5 m-es és mélységét m-es élességgel tört alakban
megírjuk. Az akna feletti torony talajszinthez viszonyított re-
latív magasságát a tört után tüntetjük fel ugyancsak 1 m-es éles-
séggel.

szélesség torony
mélység

59., 60. A segédakna jelével a kisebb jelentőségű szállításra, közlekedésre, vagy szellőztetésre szolgáló aknákat ábrázoljuk.

A kizárólag szellőztetés célját szolgáló, különálló légaknákat az 59. jellel ábrázoljuk és "lég" rövidítéssel megírjuk.

61., 62. A tárna /táró/ vízszintes, vagy lejtős bányavágat, amely ugyanez a bányakitermelés, közlekedés céljait szolgálja, rendszerint a felszínen is folytatódó bányavasút segítségével.

A tárna helye a jel geometriai középpontja. A jel a lejárati irányának tengelyébe fordítandó. A működő tárna /lejtakna/ nevét, a termelési anyagot a tárnalejárat szélességét 0,5 m-es és a fővágat hosszát /az esetleges torony magasságát/ 1 m-es élességgel az akna adataihoz hasonlóan megírjuk.

A 61. jel sohasem kaphat zöld felülnyomást.

63. A kutatási célokat szolgáló aknákat, tárnákat ábrázoljuk ezzel a jellel. A jel nem fordítható el.

64. Aknák, tárnák beszakadt nyílását feltüntető fogazás ábrázolásánál a rövid fogak 0,15 mm, a hosszufogak pedig 0,3 mm-nél rövidebbek nem lehetnek. A fogak közötti térköz 0,5 mm. A fogazás kezdetét és végét el kell fogyasztani.

A nyílt /külszíni/ fejtési területeket /anyagbánya, kőbánya, szénfejtés stb./ valóságos kiterjedésüknek megfelelően ábrázoljuk. A nagy kiterjedésű nyílt fejtési területeket /pl. tőzeg-, barnaszén stb. telepeket/ részletesen ábrázoljuk /pl. lépcsőket, egyes gödröket stb./.

Az aknák beszakadt nyílása, a meddőhányók, a kőbányák és egyéb külszíni fejtések relatív mélységi, ill. magassági adatait

1 = 3 m-ig 0,1 m,

3 = 5 m-ig 0,5 m

5 m és ezen felül 1 m élességgel írjuk meg.

A méreteket úgy kell értelmezni, hogy pl. 1-3 m azt jelenti, hogy 1 m, vagy ennél nagyobb, de 3 m-nél kevesebb.

65. A meg nem állapodott vagy kisebb bányagorásokat, meddőhányókat ábrázoljuk ezzel a jellel.

A részüti jelentő fogakat mindig merőlegesen kell a peremvonalat ábrázoló kerénavonalra rajzolni.

A nagykiterjedésű, növényzettel fedett, megállapodott meddőhányókat /bányagorokkat/ a fogadás elhagyásával csak főszintvonalakkal fejezzük ki.

66. A kutató furás céljait szolgáló, a terepen még meglévő jelentősebb furólyukakat ábrázoljuk ezzel a jellel. A kutafurólyukakat a jel kékszinű változatával tüntetjük fel. Rövidítéseket /Fur./ mindig megírjuk.

67. Ezzel a jellel ábrázoljuk a szivattyú berendezés segítségével működő olajkutakat és a jelkulcsi előírástól eltérően O. rövidítéssel írjuk meg. Ugyancsak ezzel a jellel ábrázoljuk a gáskutakat és G. rövidítéssel megírjuk.

68. Az olajfurótorony jelét ideiglenes jellege miatt nem ábrázoljuk.

69. Csak a futótorony, vagy kut nélküli olajfeltöréseket kell ezzel a jellel ábrázolni. Mindig meg kell írni. Csoportos előfordulás esetén azonban csak a jelentősebbeket írjuk meg.

72. A nagykiterjedésű, alaprajzban ábrázolható tözegkitermelő helyeket pontsorral kell körülhatárolni. A pontsoron belül a kitöltő jeleket az alábbi ábra szerint kell elhelyezni.

73. A külszíni fejtéseket /agyag, kő, szénfejtés stb./ valószínűségi határvonalainak megfelelően ábrázoljuk, feltüntetve a kitermelt anyag nevét. A relatív magasságát a 64. pont alapján megírjuk.

Külszíni fejtéseknél a kitermelt, elszállításra váró termékhalmokat nem mesterséges halom, sem töltés formájában nem kell ábrázolni. A kitermelt anyag neve és az anyaggödörök relatív mélysége azonban megírandó.

74. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- az anyagkitermelő helyeket;
- a település szélén található vályoggödöröket;

- a külszíni fejtések felhagyott munkahelyeit.

A relatív magassági adatokat a 64. pont alapján írjuk meg.

Ha a kitermelés még folyik, a kitermelt anyag nevét megírjuk.

76. A messziről jól látható szélmotorok talppontjainak és csucsnak abszolút magasságát törtalakban megírjuk a 24., 25. pontban foglalt elvek szerint. Szükség esetén elfordítható.

77., 78. A helyreállított - műemlék jellegű - szélmalomokat, függetlenül attól, hogy üzemképesek-e, vagy sem, építési anyaguktól függően a szélmalom egyesményes jelével ábrázoljuk.

A szélmalom nélküli, jól tájékoztató, üzemén kívüli szélmalomokat - jelentőségüktől függően - a toronyszerep építmény jelével /24., illetve 25. jel/ ábrázoljuk. Magasságukat a 24., 25. pont alapján megadjuk. Ha van nevük, azt is megírjuk. A jel szükség esetén elfordítható.

79., 80. A helyreállított - műemlék jellegű - vizimalomokat, fűrésztelepeket, üzemképességüktől függetlenül egyesményes jelükkel ábrázoljuk. Az egyéb leszerelt, üzemén kívüli vizimalomokat /fűrésztelepeket/ az épület rendeltetésének megfelelően alaprajz szerint ábrázoljuk. Nevüket - ha van - megírjuk.

Villanymeghajtásra átalakított vizimalomokat a 18. vagy 19. sz. jellel ábrázoljuk és mint "Dardló"-t megírjuk.

81. Csupán az alaprajzban nem ábrázolható kisebb kimenőket kell ezzel a jellel kifejezni és a terepszetben helyzetének megfelelően ábrázolni.

82. Az üzemanyag és gáztartályokat /a földalattiakat is/, átnérőjüknek megfelelően ábrázoljuk. A földalatti tartályokat "Pa." rövidítéssel is megírjuk. Színfelülnyomást a jel sohasem kaphat.

A ritkán előforduló, nem kör keresztmetszetű üzemanyag tartályokat alakjuknak megfelelően alaprajz szerint kirajzoljuk, az alaprajzba a 82/a jelet illesztjük. Az alaprajznak az egyesményes jellel nem takart részét - rajztérközre - fekete színnel kitöltjük. Rövidítését mindig megírjuk.

Ha a tartály rajzába a jel nem fér bele, akkor csak a 82/a jellel fejezzük ki a négyzetglótes tartályokat is.

83. A benzinkutakat településen belül nem ábrázoljuk. Településen kívül az útszemben nem lévőket is feltüntetjük. Ezzel a jellel ábrázoljuk és Gkj. rövidítéssel megírjuk a műtárak mentén található benzinkutakkal felszerelt gépkocsijavító műhelyeket is. Szükség esetén elfordítható.

84. A rakodóhid jelével kell ábrázolni - 1:5000 méretarányu felmérésben - minden olyan magas rakodóépítményt, amely vasúti vagonok be-, illetve kirakására szolgál /pl. futódaru, csuszda stb./

85., 86., 87., 88., 90., 91., 92.

A vezetékek-oszlopok, vagy tartószerkeszetek és vezetékek ábrázolásánál az alábbiakat kell szem előtt tartani:

- 1:5000 méretarányban a villanyvezetékek oszlopait és tartószerkeszeteit, a földalatti villanyvezetékek és kábelek csatornáinak nyílásait valószínűleg megfelelő helyen kell ábrázolni. A nyílakat a benéért tartószerkeszet, illetve oszlop jeléhez szimmetrikusan kell elhelyezni;

- 1:10 000 méretarányban a vas- és beton tartószerkeszetekben lévő villanyvezetőket a 91. jellel ábrázoljuk. A tartószerkeszet kifejező téglalap a benéért helyre kerül, és a tartószerkeszet fekvésének megfelelően elfordítható és ehhez szimmetrikusan rajzoljuk a nyílakat. A szerkeszetek relatív magasságát 1 m. élességgel mindkét méretarányban 1 km-es távközlőként fel kell tüntetni. A tartószerkeszetek talppontjára vonatkozó abszolút magasságot a jel mellé írt adattal fejezzük ki. /Lásd a/ ábrát/;

- a fa-, beton-, vagy fémoszlopokon lévő villanyvezetőket a 90. jellel ábrázoljuk. Benéérni csak a vezetékek töréspontjait kell. A töréspontot a megfelelő egyezményes jellel ábrázoljuk. /Lásd b/ ábrát/. Villanyvezetőket beépített területen belül csak akkor ábrázoljuk, ha a település építményei ritkák. /Lásd a 291. pontnál lévő ábrát./

Ha megírjuk a vezetékek törés vagy csatlakozó pontjának abszolút magasságát, akkor az oszlop pontjele adja a benérés helyét. A pontjel mellett a nyílak is feltüntetendők.

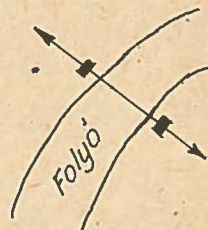
Oszlopokon elhelyezett vezeték töréspontjainál és áthidalásoknál levő tartószerkezeteket a helyükön egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Ha a tartószerkezetek közel esnek egymáshoz /pl. folyó feletti áthidalás esetén/ a nyilakat nem ábrázoljuk /lásd c/ ábrát/.

a/

b/

c/

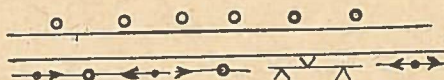
A nagy- és kiefeszültségű villanyvezetékek között ábrázolásban különbséget nem teszünk.

A nagy- és kiefeszültségű villanyvezetékek között ábrázolásban különbséget nem teszünk.

A műutak /javított talajutak/ mentén lévő villanyvezetéseket csak szakasszonként - a ritka faszor jelével összekapcsolva - ábrázoljuk.

Talajutak mentén összefüggően ábrázoljuk.

As esetlegesen kerítés felett tartósan haladó vezetéseket /pl. település szélén, ut mentén stb./ szakasszonként, a kerítés és vezeték jelét váltva kell ábrázolni.

89. 1:5000 méretarányban a gáz- és olajvezetékek kénlelő nyílásait, valamint az átemelő állomásokat beépített területen kívül mindig ábrázolni kell. As egyéb földalatti vezetékek, csővezetékek, valamint ezek kénlelő nyílásainak bemérésére a felmérést irányító szerv külön intézkedik. Ezek felmérésénél felhasználjuk a létesítmény felügyeleti szervétől kikért adatokat.

93. 1:10 000 felmérés esetén a vizalatti villanyvezetéseket a földalatti vezetékek 1:5000-es jelével kell ábrázolni.

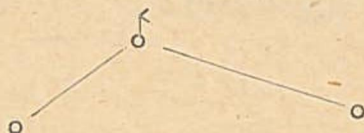
94. Az alaprajz szerint nem ábrázolható, betonból, táblából készült transzformátor telepet, valamint a rácsos tartószerkezetre szerelt, jelentősebb transzformáló berendezéseket a 94/a., az alaprajz szerint ábrázolható transzformátor-házakat pedig a 94/b. jellel ábrázoljuk. Állami gazdaságok, tsz.-ek egyes majorjainál létesített helyi áramfejlesztő berendezéseket a 94/a. jellel ábrázoljuk és Vtp. rövidítéssel megírjuk.

A bekerített, épületnélküli transzformáló berendezéseket /transzformátor telepeket/ kiterjedésüknek megfelelően a vonatkozó kerítés jelével és a kerítésen belül a 94/a. jellel ábrázoljuk. A jelentősebb transzformátor házakat és telepeket megírjuk.

A kisebb teljesítményű, kettős oszlopra szerelt transzformátor berendezéseket csak az 1:5000-es felmérésnél kell a 94/a. jellel kifejezni.

A nyíl jele szükség esetén elfordítható.

95-102. A vezetékek töréspontját körrel, vagy ponttal kell kifejezni. Földalatti olaj- és gázvezetéseknél a töréspontokat jelző vasoszlopokat a 151. jelnek a földalatti vezeték kör, vagy pontjével történő összekapcsolásával ábrázoljuk. Földalatti vezetéseket településen belül nem kell feltüntetni.

D. Vasutak

A vasutvonal jelét az alépitmény, illetve a töltés tengelyvonalában kell kirajzolni.

A többvágányu vasutvonal jelét - 1:10 000-es méretarányban - a vasutvonalak közös alépitményének tengelyében helyezük el. Ha

két külön töltéssel futó vasutvonal tengelyvonalai 15 m-nél közelebb kerülnek egymáshoz, akkor mindkét vasutvonal jelét megrajzoljuk egy közös töltéssel a belső fogazások elhagyásával. Ha két vasutvonal töltés nélkül vezet egymás mellett és tengely távolságuk 10 m-nél közelebb van egymáshoz, akkor kétvágányu vasutvonal jelével ábrázoljuk. Csatlakozásnál mindig az egyenes vonalú vasut marad a helyén. Ha magasabb és alacsonyabb rendű vasutvonal egymáshoz közel halad, akkor-egyes kivételes esetektől eltekintve - a magasabb rendű vasutvonalat rajzoljuk a helyén. A vasutvonalat a közvetlenül mellette haladó kétvonalas épített úttal összerajzoljuk. Ilyenkor a kétvonalas ut szorvet eltolást.

Pályaudvarokat, vasutállomásokat, megállóhelyeket, kitérőket stb. rövidítéssel írjuk meg. /Pl. Pu., Vá. V.m./ Menetrendszerinti teljes nevüket csak akkor írjuk meg, ha azt a térképről egyértelműen nem lehet megállapítani. A neveket mindig a hivatalos menetrendkönyvből kell kiírni. Vasutvonalakat keresztelő szintvonalakat, a vasut jelénél meg kell szakítani. Ugyancsak megessakadnak a szintvonalak, az állomások, pályaudvarok területén is. /Ezek egyengetett, sík- és vízszintes területek./

103. Minden közforgalmu célokat szolgáló normál nyomközű vasutvonalat - kivéve a villamosított vasutat - ezzel a jellel ábrázolunk. Fogaskerekű vasut jelét "Fogaskerekű" megírással egészítjük ki. /Más célokat szolgáló vasutak ábrázolására a 130. pont ad utasítást./

104-105. Az 1:10 000 méretarányban a jel fehér mezőiben elhelyezett keresztirányu vonalak a vágányok számának felelnek meg.

A helyiérdekű villamos vasutvonalat a 105. jellel ábrázoljuk és "helyiérdekű", vagy "HEV" megírással látjuk el. Településen belül a jel méretét csökkenteni kell.

106. Az egyezményes jelben a kettős alépitményt jelző vonalдарabka mindig az alépitmény vágány nélküli oldala felé mutat.

Egyvágányu, kettős alépitményű vasutnál az alépitmény /töltés/ tengelyvonalát kell bemérni. Ha a meglevő vágány az alépitmény egyik oldaláról másikra megy át, a vasut jelét továbbra is csak a töltés tengelyvonalában rajzoljuk, és a vonalдарabkák

ellenkező irányban való rajzolásával fejezzük ki a vágány-tengely eltolódását.

107. Az épülő vasutvonal jelével ábrázoljuk az olyan vasutakat, ahol a földmunkákat már megkezdték. A kitűzött vasutvonalakat csak a nyilvántartási oleátán tüntetjük fel.

Az épülő vasutvonal jelét értelemszerűen alkalmazzuk a 105. jelre is. Ugyanigy járunk el a 133. jelnek a 132. jellel való kapcsolata esetén is. Ebben az esetben a harántvonalkázás hossza a feketítés hosszához igazodik.

108. Ha a felszedett vasutvonal egy szakassát rendszeresen utnak használják, a felszedett vasutvonal jele helyett az ut jelét kell kirajzolni.

109., 110. Vasutvonalak mentén a töltéseket és bevágásokat 0,5 m-es viszonylagos magasságkülönbségtől kezdődően ábrázoljuk.

A vasuti töltéseknél és bevágásoknál a fogazás nagysága feleljen meg a rézeü alapjának. A vasutvonalak töltéseinek és bevágásainak relatív adatait

- 0,5 m-től /1:10 000-ben 1 m-től/ 3 m-ig 0,1 m,

- 3 m-től 5 m-ig 0,5 m,

- 5 m és azon felül pedig 1 m élességgel adjuk meg. A relatív adatot lehetőleg a legnagyobb magasságkülönbség helyén kell feltüntetni.

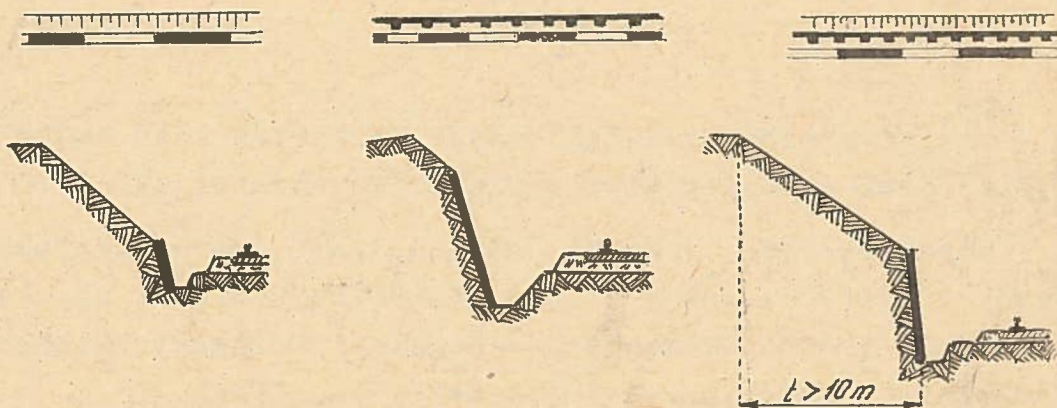
111. A támfalakat 0,5 m magasságtól ábrázoljuk. Magasságukat 1:10 000 méretarányban csak 1 m-től írjuk meg.

Vegyes építésű /támfallal kombinált/ vasuti /közlekedési/ bevágások, illetve töltések ábrázolásánál mindig azt a jelet alkalmazzuk, amelyik nagyobb jelentőségű.

Ha a lejtőalap 10 méternél nagyobb, akkor a bevágást és a

támfalat is ábrázolni kell. A fogasáshoz rajztérkékre illesztjük a támfal jelét.

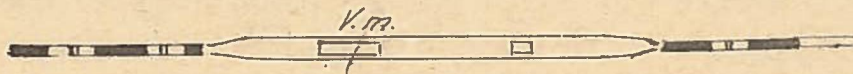
A relatív magassági adat mindig a töltés, illetőleg bevágás teljes /kavicsdgy nélküli/ magasságára vonatkozik.

112. Az alagutak ábrázolásánál tört alakban fel kell tüntetni: az alagut szélességét és hosszúságát méter pontossággal. Rövidítését mindig megírjuk.

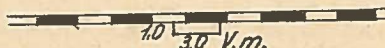
115., 116. A sziklafal, illetve részben mentén lévő alagut-tornác /karszt/ olyan félig vagy egészen fedett perem, amely me-redek, sziklás hegyoldalakon a közlekedési vonal elhelyezésére szolgál. Ha a vasutvonalat a tornác boltozata teljesen fedi, mindkét vonalát, egyébként csak a fedett oldalt ábrázoljuk szaggatott vonallal.

117. Vasutállomásokon a vágányhálózatot, ha az több, mint az átmenő vasutvonal vágányainak száma 0,2 mm-es vonallal kell kirajzolni. Azokon a megállóhelyeken, ahol az épület a két vágány között van, a vágányokat a megállóhely területén belül szintén 0,2 mm-es vonallal kell ábrázolni.

Keskeny nyomközű vasutvonalak állomásain csak annyi vágányt kell 0,2 vonallal kirajzolni, amennyi lefedi a vágányok által ténylegesen elfoglalt területet.

Keskeny nyomközű vonalon az épület nélküli vasutállomásokat és megállókat - az állomást, ill. megállót jelszó tábla helyének megfelelő oldalon - a vasutvonallal egyberajszolt 3x1 mm-es téglalappal és Vá. illetve V.m. megírással ábrázoljuk.

A pályaudvarok, vasutállomások területén lévő épületeket kiterjedésüknek és anyaguknak megfelelően ábrázoljuk.

Pályaudvarokon, vasutállomásokon levő, méretarányban ki nem fejezhető váltótornyokat a 18/a jellel ábrázoljuk; az állomásokon kívül fekvő vasuti őrházakat, szolgálati helyeket /blokkokat/ sor-számukkal és rövidítéssel írjuk meg. /Pl.: 51.6./

Ha a vasuti őrházban szintezési alappont van - amit csupán cm élességű megírással fejezünk ki - az adat helyhiány esetén az őrház megírása alatt is elhelyezhető pl. 51.6.
118.72.

A vasuti őrházakat a vasut vonalával egyberajzolni nem szabad.

119. A fordítókorongot átmérőjének megfelelő méretben kell feltüntetni.

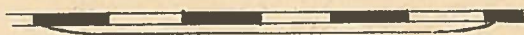
122. A jelzőhidakat a nyílt vonalon és az állomáson belül egyaránt ábrázoljuk.

123. Ezzel a jellel csak a vasuti teherkocsik ki- és berakásának megkönnyítésére szolgáló, a vasuti kocsik padozatszintjéig felemelt, feljáróval ellátott építményt ábrázoljuk. A vasuti rakodókat az állomáson belül is fel kell tüntetni és rövidítését mindig meg kell írni. A jel a vágányhálózathoz illeszthető, a legkisebb mérete 1,0 x 0,7 mm. Az ennél nagyobbakat alaprajzban ábrázoljuk.

124. Vasuti rakterület a vasuti hatóságok által áruk tárolására kijelölt területrész.

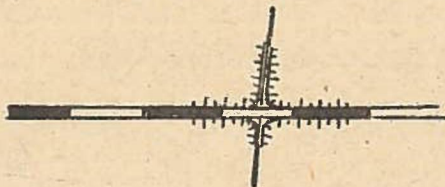
Nyílt vonalon mindig ábrázoljuk, vasuti megállókon belül csak akkor, ha rakodó nincs. Rövidítését megírjuk akkor, ha ábrázolásra kerül.

A nyílt vonalon levő kitérő vágányokat 0,2 mm-es vonallal kell ábrázolni.

125. Egy szintben levő vasuti átjáró ábrázolásánál az ut jele csak a vasutvonal jeléig rajzolható ki. Ha az utnak színtelvénye van, azt is megszakítjuk.

Töltésen vezető vasutvonalon áthaladó talajut feljáróját, ha az 10 m-nél rövidebb, nem ábrázoljuk, hanem az ut mellett jobbról és balról hosszú fogazással kezdjük a vasutvonal töltésének kirajzolását. Ha 10 m-nél hosszabb a feljáró, azt a 166. jellel ábrázoljuk.

126., 127. A vasuti felüljárók és aluljárók ábrázolásánál a közlekedési vonalakat - tartozékaikkal együtt - megfelelő egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Hídon áthaladó közlekedési vonal jelet a híd előtt rajztérközre megszakítjuk.

A 2 m-nél és ennél nagyobb nyílású beltozott, vagy más megoldással készített aluljárókat híd-ként ábrázoljuk. Az aluljárók mellett dm szélességgel fel kell tüntetni tört alakban az aluljáró szélességét és magasságát $\left(\frac{\text{szélesség}}{\text{magasság}} \right)$.

A felüljárók mellett tört alakban fel kell tüntetni a híd hosszát, szélességét és teherbírását.

128. A fényjelzőket és szemaforokat csak állomásokon kívül tüntetjük fel. A két jel közül mindig azt alkalmazzuk, amelyik a kirajzolásnál célszerűbb, és a vasutvonal jeléből kevesebbet fed.

Az egyéb vasuti jelzőket, táblákat nem ábrázoljuk.

129. A km köveket nyílt vonalon is, csak akkor tüntetjük fel és írjuk meg, ha ábrázolása más fontosabb elemet nem takar.

Töltésen a km-kő 1/3-al megnagyított rajza mellett egy-egy

fogat ki kell hagyni. A km-kő száma megírandó.

130. A jel 0,7 mm szélességű változatával ábrázoljuk az ipari, mezőgazdasági stb. célokat szolgáló szabvány-nyomközű /1,435 m/ vasutvonalakat, tekintet nélkül vontatásuk gépesített /villamosított/, vagy nem gépesített voltára.

A 130. jel 0,5 mm-es változatával a keskeny-nyomközű erdei és gazdasági vasutvonalakat /ipari-vasutakat/ fejezzük ki. Amennyiben a gazdasági vasut a hivatalos menetrendben is szerepel, a keretben meg kell írni /kifutó írás/. Menetrendben nem szereplő gazdasági vasut kifutó írást nem kap.

Az ideiglenes jellegű ipari, erdei és gazdasági vasutakat nem ábrázoljuk.

131., 132. Ezzel a jellel ábrázoljuk azokat a keskeny-nyomtávú vasutvonalakat, amelyeken menetrendszerű személyszállítás van.

133. Az épülő keskeny-nyomtávú vasutvonalak ábrázolására is a 107. pontban foglaltak az irányadók.

134. Függővasut erős tartószerkezetekre épített drótkötélen, vagy sinen futó anyag- és személyszállító berendezés. Ezzel a jellel ábrázoljuk a bányák, külszíni fejtések kitermelt anyagának szállítására szolgáló ilyen jellegű berendezéseket. A 15 m és ennél magasabb fémtartószerkezeteket a 88.sz. jellel ábrázoljuk és magasságukat km-ként feltüntetjük. A fa-, beton és egyéb tartószerkezeteket és a 15 m-nél alacsonyabb fémtartószerkezeteket nem ábrázoljuk.

A függővasut közlekedési vonal fölötti áthidalásszerű biztonsági berendezését a pálya jelének megszakítása nélkül, anyagának megfelelően a hid 273. vagy 274. jelével ábrázoljuk. Ha a hid térképen mért hossza az 1,0 mm-t meghaladja, akkor az említett jelet a valóságnak megfelelő hosszban kell ábrázolni.

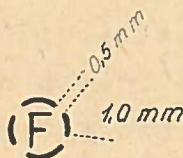

135. A síkló lejtős pályájú, rendszerint anyagszállításra alkalmas vasuti berendezés.

136., 137. A közúti villamos vasutvonalat nyomköszétől függetlenül mindig ezekkel a jelekkel ábrázoljuk.

139. Az épülő földalatti vasutvonal bejáratát a 139. jelnek szaggatott változatával fejezzük ki. /A szaggatott körnél a vonaldarab hossza 1,0, a hésagoké pedig 0,5 mm/.

A jel alkalmazása esetén a térkép keretvonalán kívül - a megjegyzés rovatban - a jelet értelmezésével együtt fel kell tüntetni.

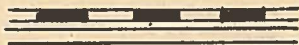
E. Műutak és talajutak

Utaknál lehetőleg a jel tengelyvonalát kell a bemért helyen ábrázolni.

Közvetlen egymás mellett haladó vasut és műut ábrázolásánál a vasut megtartja eredeti helyét, a műut jelét pedig egyik vonala elhagyásával a vasut jelével egyberajzoljuk.

Ha a vasut és műut között csatorna húzódik, a vasut, majd a csatorna tartja meg eredeti helyét és a műutat toljuk el. Kivételes esetben, ha a fenti elv betartása a műut ábrázolásában aránytalanul nagy eltolódást jelentene, megengedhető a 3 m-nél szélesebb csatorna 0,1 mm-es konturvonalainak elhagyása és a vasut és műut jele közti hézag színezése.

Ha két műút halad egymás mellett, a magasabb rendűt kell a helyén ábrázolni.

Ha hosszú egyenes szakaszú műúthoz /autópálya, korszerű műút/ vasutvonal csatlakozik - a terep hű ábrázolása céljából - a legközelebbi irányváltásáig a műút megtartja eredeti helyét és a vasutat a műút mellé rajzoljuk.

Az 1:5000 méretarányban a műutak jele az út koronaszélességét, a javított talajut és talajut jele, az út valóságos /járható/ szélességét ábrázolja töltés és bevágás nélkül. A talajut jelenél /154./ a jel rajzi szélessége 0,7 mm-nél kevesebb nem lehet.

Hidaknál a műút jele rajztérközre megszakad.

Településekben, ha a közlekedési utvonal /kétvonalas utak/ szélessége közel egyenlő az utca szélességével, a korszerű műút és műút jelét nem ábrázoljuk. Falusi jellegű településeken áthaladó műutakat településen belül csak akkor kell kirajzolni, ha az utca a térkép méretarányában legalább háromszor olyan széles, mint a keresztülvezető műút jele. Az átmenő műutak színezésére vonatkozóan az alábbiak a mérvadók:

Településen belül színezéssel kell kifejezni a befutó műutak összekötésére kijelölt és a vasut- vagy hajóállomásokhoz vezető kiépített utvonalakat. Az ilyen utcák színezését az utcák kiszélesedése esetén kontur vonal nélkül a műút eredeti méretének megfelelően végezzük.

A javított talajutakat településeken belül nem színezzük. Bekötő műutat a kiépítés végéig színezzük.

A közforgalom elől elzárt /erdészeti, bányászati, stb./

épített utakat a térképen piros színnel - "közforgalom elől lezárva" megírással jelöljük. Megírás SG6 betűtípussal készül.

A műutak és javított talajutak mentén levő száraz árkokat csak akkor kell ábrázolni, ha mélységük az 1,5 m-t vagy szélességük a 3 m-t, hosszuk pedig a térképen mérve az 1 cm-t meghaladja. Talajutak mentén levő száraz árkok közül csak azokat ábrázoljuk, amelyek mélyebbek 1 m-nél vagy 2 m-nél szélesebbek és hosszuk a térképen mérve meghaladja az 1 cm-t.

Az utak mentén lévő legalább 10 m széles anyagárkokat hosszuktól függetlenül a rézsű lejtalapjának megfelelően fekete színű fogazással ábrázoljuk.

140. Az épített utakat és talajutakat az alábbiak szerint osztályozzuk:

Az autópályának két külön közlekedési pályatestje van, melyek mindegyike legalább 7 m széles. Burkolata beton, aszfalt stb. Rendszerint megkerüli a településeket és közut azonos szinten nem keresztezi.

141. A korszerű műut 6 m, vagy annál szélesebb beton, aszfalt, bitumen, stb. burkolatu ut.

142. A műut legalább 3 m széles kő alapozásu és szottkő /makadám/ burkolatu. Egyes esetekben burkolata olyan, mint a korszerű műutaké.

143. A javított talajut közlekedésre alkalmas felületét apró kavics, vagy szott kő, homok és föld keverékével burkolják. Alépitménye nincs. Gépkocsi közlekedésre az év minden időszakában alkalmas.

144. A talajviszonyok, domborzat /pl. suvadás/ miatt nehezen járható műut-szakaszokat, továbbá az utatépitések /levágás, rövidítés stb./ folytán keletkezett, csekély forgalmu, vagy felhagyott, karban nem tartott, rossz állapotban lévő műut-szakaszokat ábrázoljuk ezzel a jellel. A közlekedésre alkalmas, de átmenetileg rossz állapotban lévő műut-szakaszok jelzésére ezt a jelet nem használhatjuk.

146. Épülő műutnak minősül az olyan ut, ahol a földmunkákat már megkezdték és az építési anyag szállítása folyamatos.

A még csak kitűzött utat csupán a nyilvántartási oleátán ábrázoljuk.

147. Az autópályák, műutak és javított talajutak ábrázolásánál magyarázó megírásokat is kell alkalmazni. Ezeket az ut tengelyével párhuzamosan általában ott helyezzük el:

- ahol a megírt adatok változást fejeznek ki,
- a térkép keretvonalának közelében és
- ahol a megírás könnyebben olvasható.

A következőket kell megírni:

a/ az ut burkolt felületének szélességét, valamint az ut koronaszélességét /zárójelben/, 1:10 000 méretarányban méteres és 1:5000 méretarányban 0,1 méteres élességgel, pl.: 6 /9/. Javított talajutnál, ha a burkolat szélessége megegyezik az ut teljes szélességével, csak egy megírást alkalmazunk. Pl. 6 K;

b/ a pályatest burkoló anyagának megírását rövidítve /a rövidítés után pont nem kell/. Pl: 6/9/B;

c/ az autópályák és a műutak hivatalosan megállapított számát. Ezek a számok az autótérképen szerepelnek. A körzeti utügyi igazgatóságok helyi jelentőségű számozását nem kell feltüntetni.

148. A burkolat anyagának változását csak 500 m-nél hosszabb szakasz esetén tüntetjük fel.

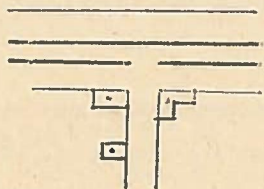
149. A műutak feljáróit, méretarányban ábrázoljuk. Az 1:10 000 méretarányban a feljáró jelének hossza nem lehet 1 mm-nél rövidebb. A feljáró vonalait hegyes szögben kell befejezni. A műutak feljáróit általában mérethelyesen ábrázoljuk. 1:10 000 méretarányú térképezésnél a 10 m-nél rövidebb feljárókat, valamint az utak bekötésénél levő feljárókat nem ábrázoljuk.

Falusi jellegű településekben /háromszoros utca szélesség esetén/, ha az áthaladó műutakat saját egyezményes jelükkel kell kirajzolni, az utcákból a műutra való fel- és lejárást az alábbiak szerint ábrázoljuk:

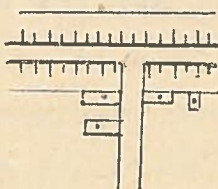
a/ a település keresztutcájából járművel a műutra fel lehet menni és a település házsora előtt is van közlekedési lehetőség;

b/ a település házsora előtt nincs közlekedési lehetőség, de a keresztutcaából fel lehet menni a műutra;

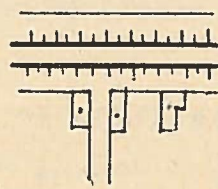
c/ a műttra felmenni nem lehet, de a műttal párhuzamos ház-sor előtt van közlekedési lehetőség a keresztutca felől.

a.)

b.)

c.)

A 149. jelet településen belül nem alkalmazzuk.

150. A kilométerköveket csak településen kívül ábrázoljuk és számukat mindig megírjuk.

151. Csak a településen kívül levő jól tájékoztató utjelző-táblákat ábrázoljuk.

152. Az autóbusz megállókat településen kívül mindig ábrázoljuk. A jelet akkor is alkalmazzuk, ha a megálló helyét jelző tábla például távbeszélő oszlopon van.

153. A nyitott várakozóhelyeket csak településen kívül ábrázoljuk. Ha közvetlenül a műt mellett vannak, a műt jeléhez illesztjük.

154. Ezzel a jellel ábrázoljuk 1:10 000 méretarányban az 5 m-nél szélesebb, de 10 m-nél keskenyebb, valamint az 5 m-nél nem szélesebb főközlekedési talajutakat.

A településeket összekötő főközlekedési /települések közötti közlekedésben leginkább használt/ talajutat, ha az 5 m vagy annál szélesebb, de 10 m-nél keskenyebb a jel $\frac{1}{3}$ -dal növelt /0,4 mm/ változatával ábrázoljuk.

A jel 1:10 000-es változatának alkalmazása esetén az ut szélességét mindig meg kell írni. /Az ut szélessége alatt annak teljes járható szélességét értjük ároktól-árokig, vagy fasortól-fasorig/.

A 10 m és annál szélesebb talajutakat - szélességüknek megfelelően - a 154. jel 1:5000-es változatával ábrázoljuk.

A felmérési térképen a szélességét meg kell írni. /A vastag,

folytonos vonalat mindig a déli oldalon rajzoljuk meg, kivéve az É-D-i irányu utnál, ahol a keleti oldalat vastagítjuk!

Nagyobb kiterjedésű majorokon, tanyákon csak azokat a talajutakat vezetjük keresztül, amelyek a főközlekedés célját szolgálják.

A településeket összekötő talajutnak azt a szakaszát, ahol az egyébként széles ut elkeskenyedik, vagy nehezen járhatóvá válik, a 155. jellel ábrázoljuk.

Ha a főközlekedési talajuton, annak meredeksége vagy talaja miatt /például: vizenyős, sziklás/ a gépkocsi közlekedéséhez az ut mellett "Gépkocsival nehezen járható" magyarázó megírást kell alkalmazni. Főközlekedési talajutak mellé "Gépkocsival járható" szöveget csak akkor írhatunk, ha az ut talaja /köves, kavicsos, stb./ és lejtési viszonyai olyanok, hogy az egész éven át járható.

A talajutak mentén levő km köveket a 129. pont alapján kell ábrázolni.

15

155. A mezei /dülő/és erdei ut főképpen helyi jelentőségű mező-, vagy erdőgazdasági szállításokra szolgál. Csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk. Pl. az erdőben levő ideiglenes jellegű fakihordó utakat csak kiágazásuknál jelöljük az ut jelének egy tagjával.

156. Öszvérut, csapás legalább 1 m széles hegyi ut, amelyen megrakott málhás állatok, vagy lovasok is járhatnak.

Ezzel a jellel ábrázoljuk a fenti követelményeket kielégítő, szélesebb turistautakat is.

157. Gyalogutakat és ösvényeket/sokszor igen keskeny, meredek utak/ csak ott ábrázoljuk, ahol a terepen az uton kívül a mozgás nehéz, vagy lehetetlen, /hegységekben, erdőkben, vizenyős talajon stb./ és ott, ahol az összeköttetést két távoli hely között jelentősen megrövidítik. A csak gyalogos közlekedésre alkalmas, jelzéssel ellátott turistautakat is ezzel a jellel ábrázoljuk.

158. Mesterséges tartókon vezetett sziklás ösvényszakaszok ábrázolásánál feltüntetjük a kiépítés hosszát méterben. Ha ez a térképen 1 cm-nél nagyobb, akkor feltüntetjük a kezdetét és végét is.

160. A járművel meredekségük, vagy lépcsőzetes emelkedésük miatt nem járható utcákban, a jel vonalkázott részét csak az utca járhatatlan, vagy lépcsőzetes szakaszán alkalmazzuk.

Sikátoroknál, amelyek csekély szélességük miatt alkalmatlanok a járműközlekedésre, a fenti jelet a sikátor teljes hosszában feltüntetjük.

163. Ezzel a jellel ábrázoljuk a parkokban, temetőkben és kertekben levő utakat

- ha azok szélessége az 5 m-t meghaladja /ebben az esetben a két 0,1 mm-es vonal egymástól való távolsága az ut valódi szélességének feleljen meg/;

- ha azok 5 m-nél keskenyebbek, de gondozottak /ebben az esetben a két 0,1 mm-es vonal egymástól való távolsága 0,5 mm. Indokolt esetben ez a méret 0,4 mm-re csökkenthető/.

A sporttereket körülvevő futópályákat ugyancsak ezzel a jellel ábrázoljuk.

A parkokban, temetőkben és kertekben levő 2 m-nél keskenyebb, jelentéktelenebb sétautakat a gyalogut jelével ábrázoljuk. Ha sürün fordulnak elő összevonva, jellegzetesen kell azokat feltüntetni.

164-167. Az utak 0,5 m-nél magasabb töltéseit és bevágásait ábrázoljuk. 1 m-en felül a relatív magasságukat is megírjuk.

Töltések és bevágások ábrázolására és megírására vonatkozóan a 109. és a 110. pont előírásai érvényesek.

168. A támfalak ábrázolására és megírására a 111. pontban foglaltak érvényesek.

169. A műút menti alagutttornác ábrázolására a 115. és 116. pont előírásai az érvényesek.

170. Ezzel a jellel ábrázoljuk az olyan állat-terelő /hajcsár/ utakat, amelyek szélén sok esetben kerítés akadályozza meg, hogy az állatok a szomszédos területekre letérjenek.

A kerítés nélküli terelő, állathajtó utat /hajcsár ut/ - szélességének megfelelően - a tüskék elhagyásával ábrázoljuk. Ez esetben az utat megírjuk, "Hajcsárut". Az ilyen utak mellett lévő fákat a megfelelő jellel kell ábrázolni. A hajcsárut legkisebb ábrázolási szélessége 0,6 mm.

171. A jelet csak ott tüntetjük fel, ahol az utak töltését /állandó jelleggel/ talpfákra fektetett rózsekötegekkel megerősítették és homok, vagy földréteggel befedték. Ezzel a jellel ábrázoljuk a rövid szakaszon gerendákkal megerősített utszakaszkat is.

172. A hágók jelénél azok használhatóságának idejét is feltüntetjük a hónapok megírásával.

173. Az anyagcsuszdák közül csak az állandó jelleggel bírókat mérjük be és ábrázoljuk. A jelet nyitott oldalával a lejtő irányába helyezzük el.

F. Vízhalózat és berendezései

A vízfolyások /természetes és szabályozott medrű patakok, árkok, csatornák stb./ ábrázolásánál a vízfolyás felmérésre kerülő szakaszát annak természetes vagy mesterséges /szabályozott/ jellege szerint kell természetes vagy szabályozott medrű vízfolyásnak minősíteni. A szélességi és mélységi adatokat is ettől függően kell megmérni és megírni.

A természetes vízfolyásoknál /ér, patak, folyó, folyam/ mindig a vízre vonatkozó /középvíz szélessége és a vízmélység/ adatot kell megírni. A mesterséges mederrel bíró vízvonalaknál /csatorna, árok, szabályozott patak stb./ a megírt adat mindig a meder, - talajszint síkjában mért szélességére és e siktól mért mélységére vonatkozik. Törtszámu adatot csak a kétvonalas /természetes vagy mesterséges/ vizek ábrázolásánál alkalmazzuk. Az egyvonalas vízfolyásoknál /patak, ér, árok stb./ csak a relatív mélységet kell megírni. Lásd a 175. pontot.

174. A forrásokat egyezményes jelükkel úgy ábrázoljuk, hogy a forrásjel vonalkája a keletkező ér folyásirányába, ha az jelentéktelen, akkor a lejtő irányába mutasson.

Kiépitetlen, de jelentékeny, nagyobb vízhozamu forrásoknál

- ha nevük nincs - az F. rövidítést alkalmazzuk. A forrásjel vonalkája és a forrásból kiinduló vízfolyás között rajztérköz hagyandó.

A kiépített és jelentős, bő vízhozamu források nevét és tengerszint feletti magasságát megírjuk. Ha a forrásnak neve nincs, a jel mellett F. rövidítést kell alkalmazni.

A különleges forrásvizek összetételét jelentő megírást /vasas, kénes, keserű stb., megbízható adatok hiányában csak ásványviz/, valamint a források hivatalos, illetve közismert nevét ugyan- csak feltüntetjük.

175. A 3 m-nél keskenyebb vízfolyásokat, ereket, patakokat mélységüktől függetlenül egy vonallal ábrázoljuk. A vízvonalat az eredettől kezdődően a két vonallal való ábrázolásig folyamatosan és arányosan vastagítani kell. A folyóvizek vastagításának mértékét a topokartográfiai osztály alosop. vezetői határozzák meg a rajzoló részére.

Az egy vonallal ábrázolt patakok, vízfolyások szélességét nem írjuk meg, de a víz mélységét 0,1 m-es élességgel, kék színnel megadjuk. Az adat mindig a víz átlagos mélységére vonatkozik.

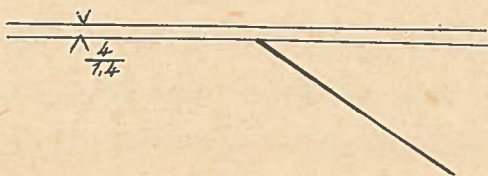
A természetes vízfolyások enyhe lejtésű partjait a megfelelő domborzati elemekkel kell ábrázolni.

A 3 m-nél keskenyebb csatornákat, árkokat csak akkor ábrázoljuk, ha az általános terepszinttől mért mélységük legalább 0,5 m, és csak akkor írjuk meg, ha a meder mélysége az általános terepszintre vonatkoztatva 1 m-nél nagyobb.

176., 177., 0,5 mm térközű kettős vonallal ábrázoljuk 1:10 000 méretarányban a 3-5 m szélességű vízfolyásokat, patakokat, csatornákat és árkokat. Az 5 m és annál szélesebbeket méretüknek megfelelő szélességben ábrázoljuk.

Az 1:5000 méretarányú térképen kettős vonallal és méretarányban ábrázoljuk a 3 m-nél szélesebb vízvonalakokat.

A két vonallal ábrázolt vízfolyások, csatornák és árkok szélességét és mélységét törtalakban kék színnel írjuk meg.

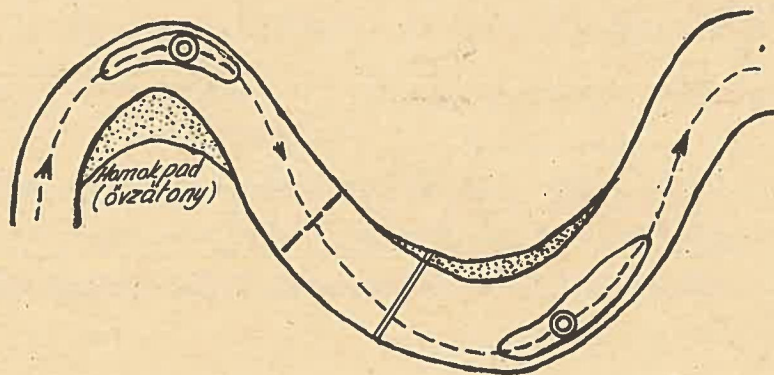
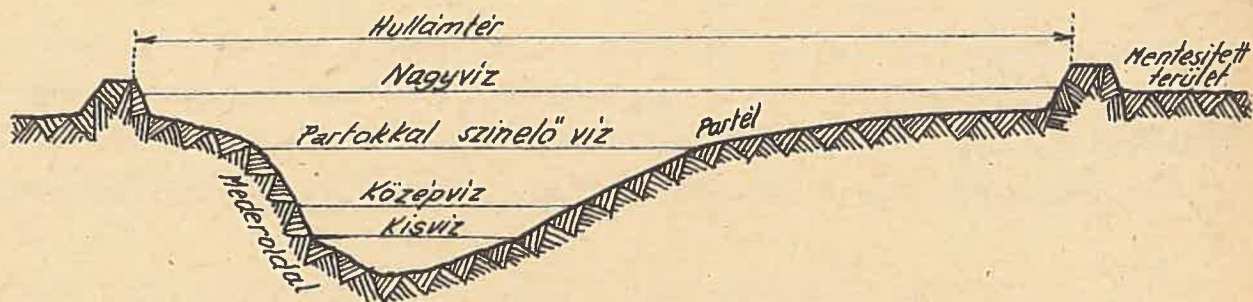
A szélességet mindig méteres, a mélységet pedig 3 m-ig 0,1 m, 3-5 m-ig 0,5 m, azentul pedig méteres élességgel írjuk meg. Az adatokat a torkolat és keretvonal közelében, valamint 1-2 kilométerenként kell feltüntetni. A kétvonalas vízfolyások, árkok végződéseit, ha magasabbrendű vizekbe nem torkollanak, le kell zárni. Kivételt képeznek a vizenyős területek lecsapolásánál alkalmazott csatornák, melyeknek a vizenyős terület felől eső végét nyitva hagyhatjuk.

A természetes vízfolyások és a mesterséges, szabályozott vízfolyások /csatornák, árkok stb./ ábrázolása az alábbiak szerint történik:

a/ A természetes vízfolyások /erek, patakok, folyók, folyamok/ és az állóvizek adatait a középvizállásnak - hivatalos adatok hiányában az átlagos vizállásnak - megfelelően vesszük fel.

A térképen a középvizállásnak megfelelő partvonalat ábrázoljuk, és ennek a vizállásnak megfelelő szélességet, valamint a sodorvonalban a középvizállás szintjétől a mederfenékig mért vízmélységet /középmélységet/ írjuk meg. A középviz értékét a Vizügyi Évkönyvekből kivethető utolsó 10 évre vonatkozó évi középviz adatok átlaga képezi. A középvizre vonatkozó adatot ennek, illetve a vízügyi szervek adatközlése alapján írjuk meg.

A vízsebességet az 3 m-nél szélesebb vízfolyásoknál kell feltüntetni.

⊙	üstök / legmélyebb pontok/
---	sodorvonal
---	gázló
===	a szélesség és mélység mérés célszerű helye
/az üst és a gázló felezőjében/

Ha a topográfus számára a középvizállást tartalmazó légifényképek a felmérés idején nem állnak rendelkezésre, akkor a helyszínen - gondos tanulmányozás és érdeklődés után - állapítja meg az átlagos vizállást és ennek alapján ábrázolja azt.

Megjegyzés: Átlagos vizállás alatt azt a vízmagasságot értjük, amely a leggyakoribb.

b/ A csatornák /bevágott árkok/ szélességét az általános terepszint magasságában, mélységét pedig az általános terepszint-től a mederfenékig mérjük.

178., 179. A partok jellegét a megfelelő egyezményes jellel fejezzük ki. Így külön jellel ábrázoljuk a szakadó /vizzel érintkező meredek part/ és a szakadékos partokat, parti lerakódásokat,

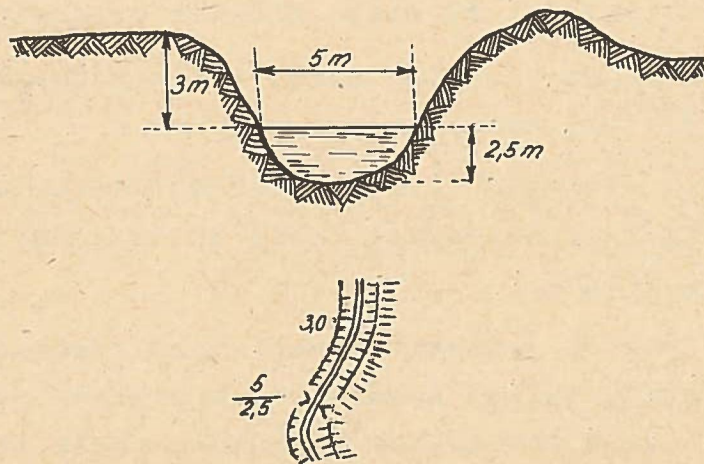
az egyengetett partokat, partvédezeteket stb., amennyiben ezek relatív magassága 0,5 m-nél nagyobb. A jel mellett a relatív magasságot is megírjuk a 64. pont alatt ismertetett elvek szerint. A relatív magasságot a közepes /átlagos/ vízállás szintjétől mérjük.

Az 1,5 mm-nél szélesebb rajzi méretű folyók leszakadó partszegélyeit 0,5 m relatív mélységtől kezdődően fekete színű fogazással ábrázoljuk. A partszegély viszonylagos magasságát barna színnel adjuk meg. A mérés helyét a barna pont jelzi.

A fekete színű fogazással ábrázolt szakadó természetes partokat, a mesterséges partoktól /pl. szabályozott folyó bevágásban/ csupán a relatív adat színe különbözteti meg, ezért a saját hordalékába bevágódott 1,5 mm-nél szélesebben rajzolható folyó szakadó partjai mélységét - a természetes jelleg kifejezése végett - több helyen írjuk meg.

A rajzi méretben 1,5 mm-nél keskenyebb patakok szakadó partját barna színű fogazással ábrázoljuk. A viszonylagos magasságot is barna színnel írjuk meg. A vízszélességet és mélységet törtalakban, kék színben a patak közepes, illetve átlagos vízállásra vonatkozóan adjuk meg.

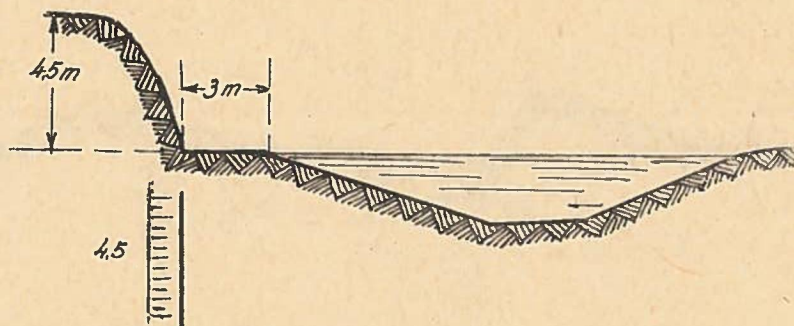
A saját hordalékába bevágódott patakot - a középvízállásnak megfelelő szélesség szerint - egy vagy két vonallal ábrázoljuk. A szakadó part relatív mélységét a középvízállástól mérjük. A merd mélyítésekor kihalnyt földet a 185. pont alapján ábrázoljuk.

A szakadékos part és a patak medre közti növényzetet /fák, bokrok stb./ mindig a helyén ábrázoljuk a fogazás teljes kirajzolásával. A parton lévő növényzetet a meder jele mellett ábrázoljuk.

180. Ezzel a jellel ábrázoljuk az olyan szakadékos partokat, amelyekkel a vízszegély középvizállásnál nem érintkezik. A szakadék relatív magasságát a parti sáv és a szakadék lába érintkezési vonalától a szakadék felső peremvonaláig mérjük.

182. Ezzel a jellel ábrázoljuk a folyók középvizállása idején szárazon lévő köves parti sávokat. A jel lankás, nem szakadékos partot jelent.

183. Ezt a jelet használjuk:

- a középvízállás idején szárazon lévő, a térképen 1 mm-nél szélesebb homokos partok;

- az állandó jellegű, a középvízállás szintje fölé emelkedő zátonyszigetek ábrázolására. A sziget körül a vízvonalat ki kell rajzolni.

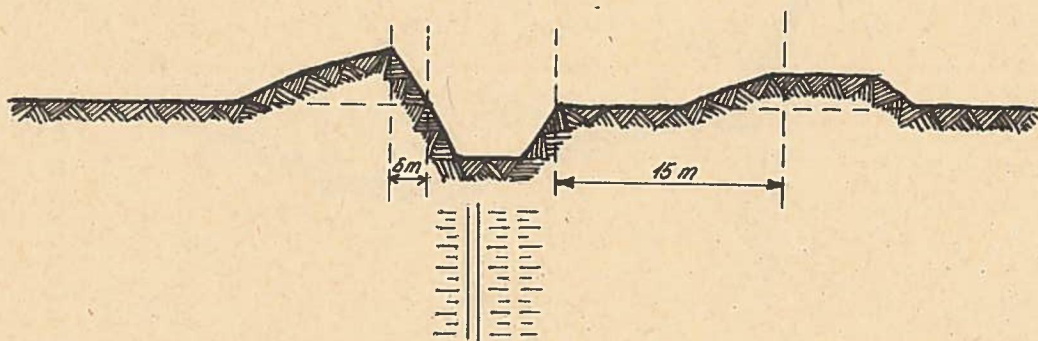
184. Ezzel a jellel ábrázoljuk a mocsaras, nádas, zsombékos stb. területeken levő vizek határelő vonalait azokon a helyeken, ahol a partvonalat a vízszint határozatlanságánál fogva pontosan beazonosítani nem lehet.

185. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a vízfolyások partmenti ártéri lerakódásait /a parti dűnéket/, amelyeknek megközelítőleg elmosódott töltésformájuk van;

- a folyók, patakok medrének mélyítése alkalmával a parton felhalmozott, nem határozott töltésformájú földhányásokat is, ha átlagos magasságuk a 0,5 m-t meghaladja. Az átlagos magassági értéket a 64. pont alatt ismertetett elvek szerint helyenként megírjuk.

Ha az elmosódott töltés tengelyvonalának a meder partjától való távolsága kisebb, mint a jel rajzi szélessége, akkor a 401. jelet alkalmazzuk.

191., 192. A nagyobb folyók mentén lévő időszakonként vízzel elöntött holtágakat és holtmedreket /morotvákat és halványokat/ ábrázoljuk ezekkel a jelekkel. A part vonalát a megfelelő /szakadékos, lankás/ egyezményes jellel fejezzük ki.

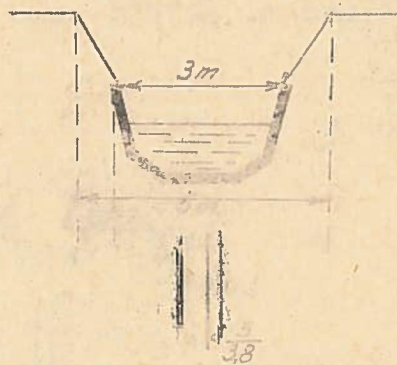
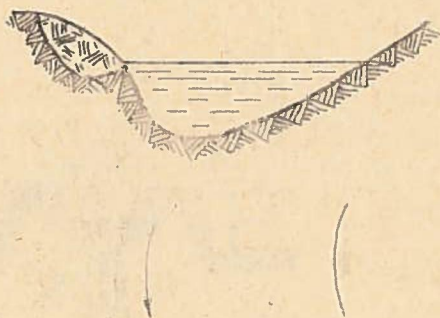
193. Ezzel a jellel a tarfolyók és tarpatakok /torrencek/

medrét ábrázoljuk, amelyek hóolvadás, vagy záporok idején nagy víztömeget vezetnek le, az év nagy részében azonban teljesen szárazak. A jel csupán a meder vízvonalát jelenti, a meder oldalát jellegének megfelelően kell ábrázolni.

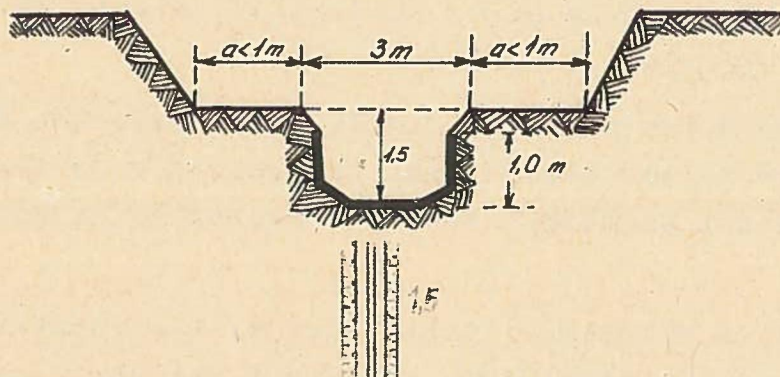
A térképen mért 0,3 mm-nél keskenyebb tarpatakokat egy, ezen felül 2,5 mm szélességig két szaggatott vonallal kell ábrázolni. A 2,5 mm-nél szélesebb tarfolyó medrét szintvonalakkal fejezzük ki.

194. A földalatti vízvonalak, buvópatakokat a vízfolyások tanulmányozása alkalmával készített térképek adatai alapján, ha pedig ilyen adat nincs, úgy közelítő pontossággal ábrázoljuk. A mesterséges földalatti vízvonalak a létesítő szervtől kért adatok alapján ábrázoljuk.

195. Ezzel a jellel ábrázoljuk az egyengetett vagy megerősítéssel /kőszórás, rőzsefonás stb./ ellátott, de nem falazott partokat.

196. Ha az egyengetett, megerősített part rézsüpadja, rézsülapja 1 m-nél szélesebb, ezt a jelet alkalmazzuk.

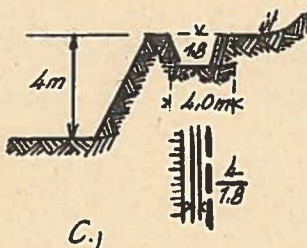
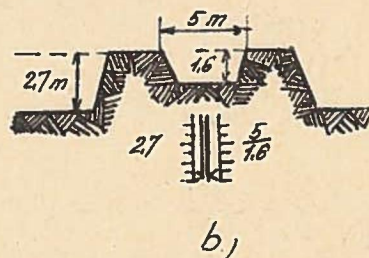
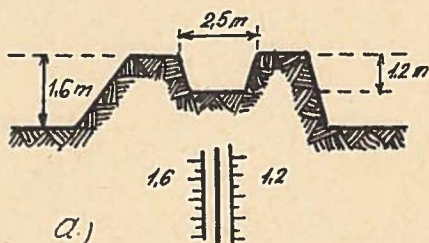

197., 198. Ezzel a jellel ábrázoljuk a rendszerint kőből, betonból kiépített partfalakat, partburkolatokat, amelyek lehetnek részsűsek, lépcsősek vagy függőlegesek. A jelek szabályozott medrű patakokkal, csatornákkal kapcsolatban is alkalmazhatók.

199. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

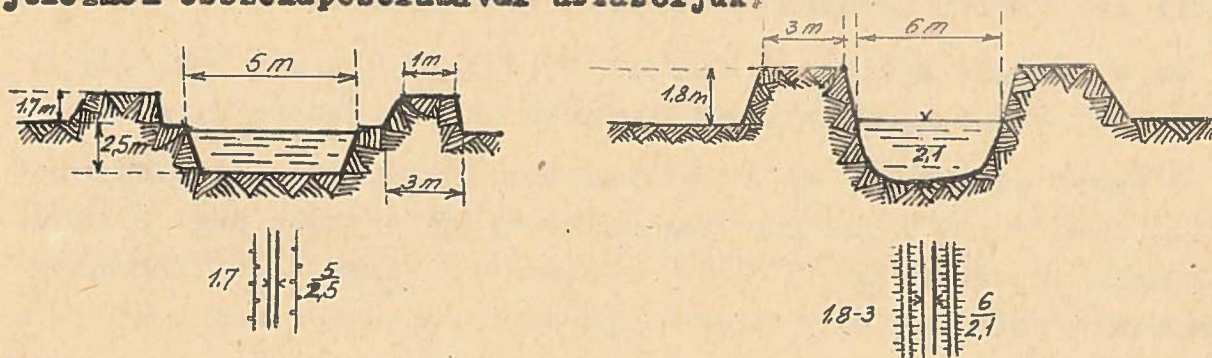
- az olyan patakokat, csatornákat, amelyeknek a fenékvonala az átlagos terepszint felett van /magasvezetésű csatorna, függőpatak/. /Lásd a. és b. ábrát/;

- az ugynevezett malomárkokat /a jel egyoldali változatával/ /lásd c. ábrát/.

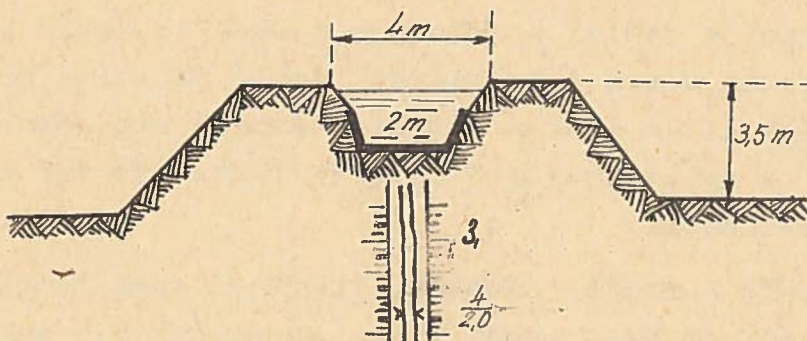
A töltésen vezetett 3 m és annál szélesebb csatornák, függőpatakok teljes szélességét és a töltés tetejétől számított mélységet kék színnel tört alakban írjuk meg. Ha azonban a csatorna 3 m-nél keskenyebb, de 1,0 m vagy annál mélyebb, akkor csak a töltés tetejétől számított mélységet kell megírni. A töltésnek az átlagos terepszint feletti magasságát fekete színnel ugyancsak fel kell tüntetni. /Lásd a., b. és c. ábrákat./

A 0,5 m magasságot meghaladó kétoldali töltés között vezetett csatornákat, a csatorna /175.=177./ és a töltés /315./ megfelelő jeleinek összekapcsolásával ábrázoljuk.

Rizetelepen belül a fő öntöző csatornákat, jellegüktől függően a 175., 176. illetve a 199. jellel, a levezető csatornákat a 175. illetve 176. jellel, a vegyes csatornákat, amelyeket árasztásra és levezetésre egyaránt használnak, a jellegtől függően vagy a 199. jellel, vagy a csatorna és töltés megfelelő jeleinek összekapcsolásával ábrázoljuk.

A partbistositással ellátott, töltésen vezetett csatornát a 195. és a 199. jel összekapcsolásával ábrázoljuk.

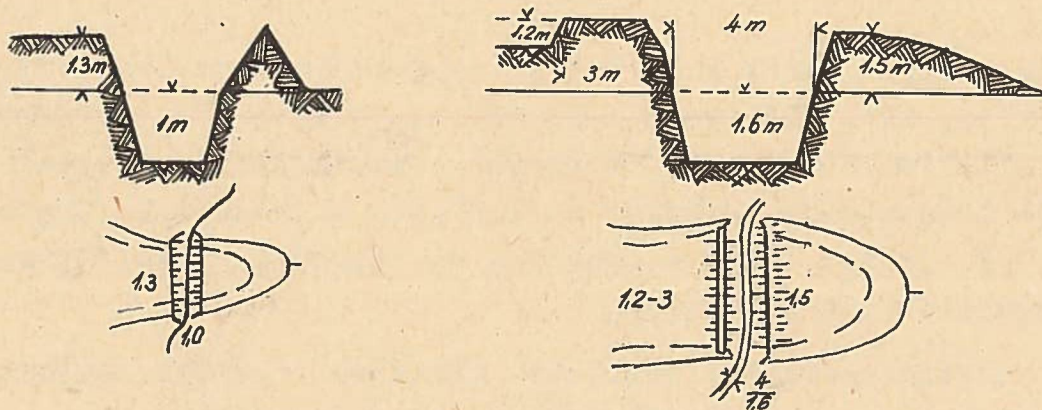

Véglegesen felhagyott rizstelepek, vagy egyéb öntözött területek csatorna maradványaiban a vizvonal a jelkulcs 202-203. jellel egyezően, szaggatottan tüntetendő fel.

200. Ezzel a jellel csak a mesterséges bevágásban futó vízfolyásokat és árkokat /kifejezetten csatornázott patakokat, folyókat/ ábrázoljuk. Vizrendszerben, csatornázott vízfolyások és árkok bevágásban, általában csak rövidebb szakaszokon fordulnak elő ott, ahol a vízlevezetés meggyorsítása végett bizonyos domborzati formákat vágnak át vagy a lefolyástalan mélyedések vizét vezetik le. /Belvízlevezető és párologtató árkok./

Ha a bevágás mellett a kihányt földből 0,5 m-nél magasabb töltés van, azt a megfelelő egyezményes jellel ábrázoljuk.

A meder adatokat - az általános talajszintre vonatkoztatva - a 175., 176. és 177. pontban foglaltak alapján írjuk meg. A bevágások relatív adatát az átvágott domborzati forma talpától annak legmagasabb pontjáig mérjük és adjuk meg fekete színnel.

201. Ezzel a jellel ábrázoljuk azokat az épülő csatornákat, vagy szabályozás alatt álló patakok épülő medreit, ahol az építés már megkezdődött. Ha csak a kitűzés történt meg, akkor a tervezett vonalat a nyilvántartási oleátán tüntetjük fel a kitűzés évszámának megadásával.

202., 203. A száraz árkokat általában csak belsősegen kívül ábrázoljuk, ott is csak akkor, ha a mélységük 0,5 m-nél, szélességük pedig 1 m-nél nagyobb. Az 1-3 m széles árkokat egy vonallal,

a 3 m és annál szélesebbeket a csatornákhöz hasonlóan két vonallal ábrázoljuk. A két vonalas árkok végét le kell zárni.

A száraz árkok egyezményes jeleivel ábrázoljuk a térképen mért legalább 10 mm hosszú határ-, lövész- és harcokosi árkokat, valamint a vízlevezetés céljaira készült, de már elgyepesedett, helyenként feltöltődött csatornákat, amelyek már nem tartoznak vízrendszerhez és az év legnagyobb részében szárazak. A lefolyással nem rendelkező, ugynevezett párologtató árkokat is ezzel a jellel ábrázoljuk.

A száraz árkok szélességi és mélységi adatait a csatornákhöz hasonlóan állapítjuk és írjuk meg.

Műutak és javított talajutak mellett levő száraz árkokat csak abban az esetben ábrázoljuk, ha 3 m-nél szélesebbek, vagy 1,5 m-nél mélyebbek és hosszuk a térképen mérve a 10 mm-t meghaladja.

Talajutak mentén levő, vízrendszerhez nem tartozó árkok közül csak azokat ábrázoljuk, amelyeknek mélysége az 1 m-t vagy szélessége a 2 m-t, a térképen mért hossza pedig a 10 mm-t meghaladja.

A vasutak, utak mentén levő, 10 m-nél szélesebb anyagárkokat a rézsű lejtalapjának megfelelően fekete színű fogazással ábrázoljuk.

A felhagyott talajutakból keletkezett árkokat a vízmosás /horhos/ jelével kell ábrázolni akkor is, ha azok nem mutatnak a lejtő irányába.

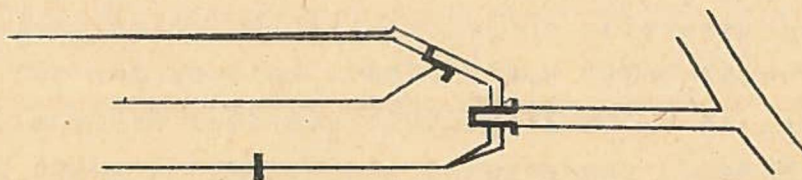
Bányavidékeken gyakoriak a csak esetenként szivattyuzott, bányavíz elvezetésére épített - vízrendszerbe bekapcsolt - árkok. Ezeket a szélességüktől függően a jelkulcs 175., 176. jeleivel kell ábrázolni.

204. A 2 mm-nél keskenyebb vízvonalakon levő zsilipek különböző változatainak kifejezésére szolgáló jelek közül azokat alkalmazzuk, amelyek a tényleges állapotot legjobban jellemzik és kifejezik a vízelosztás irányát, valamint a berendezés alakját.

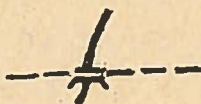
Ezekkel a jelekkel ábrázolható kis zsilipek, vízelosztó berendezések nem azonosak a folyókon levő, vízduzzasztásra épült zsilipekkel. A jel csak a zsiliphez tartozó árok ábrázolásával tüntethető fel.

A jel csak a víz folyását jelző árkok ábrázolásával együtt

teljes.

A 10 m-nél rövidebb kis zsillipes hidakat a zsillip és a híd egyezményes jelének összekapcsolásával ábrázoljuk. A kisebb át-csaszékben levő jelentéktelen zsillipeket nem kell feltüntetni.

205. Csak az állandó jellegű vízemelő kereket ábrázoljuk. Ha a jel vízfelületre esik, kék színfelülnyomást nem kaphat.

206. A vízmércéknél általában a középvízszintre és a 0 pont-ra vonatkozó abszolút magasságot írjuk meg. Az értéket tört alakban írjuk meg. A vízmérce 0 pontjának abszolút magasságát a számlálóban, a középvízszint abszolút magasságát pedig a nevezőben tüntetjük fel:

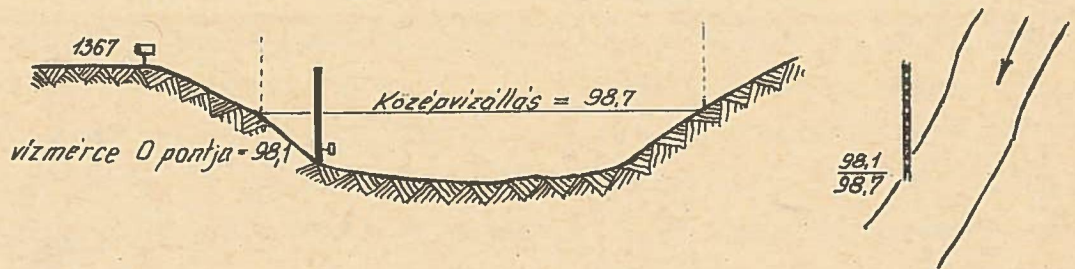
a/ jelentő-vízmércék adatai törtszámmal irandók. A "0" pont adatát a számlálóban két tizedes élességgel írjuk meg. A jelentő-vízmércét mindig ábrázolni kell;

b/ az állandóan vízzel érintkező egyéb mércék adatát szintén törtszámmal írjuk meg, de a "0" pontra vonatkozó értéket csak egytizedes pontossággal adjuk meg. A vízzel érintkező mércéket minden esetben ábrázolni kell. A magassági adat indokolt esetben elhagyható;

c/ a vízzel nem érintkező vízmércéknél, ha elhelyezése megfelelő, a talppont magasságát kell megírni egy adattal. Ha a sikrajz sűrű, a magassági adat elhagyható, sőt zsufolt esetekben

magát a jelet is elhagyhatjuk. Rézsűn elhelyezett vízmérce magasságát nem kell megadni.

Ha a vízzel nem érintkező vízmérce megrongálódott, nincs karbantartva, nem ábrázoljuk.

A vízmércek 0 pontjának és a vízmérceén leolvasható középvíznek abszolút magasságát a vízügyi szervek becsájtják rendelkezésre. A jel szükség esetén elfordítható.

207. Az izobát- /mélységi/ vonalakat a felmérést irányító szerv külön utasítására kell csak ábrázolni.

Az izobátokat a vízügyi szervek adatai felhasználásával az alábbi elvek alapján tüntetjük fel:

- alapizobát 1 m,
- felező és kiegészítő izobátokat csak szükség szerint rajzolunk,
- az izobátok értékét - kellő sűrűségben - megírjuk és eséstűskét is alkalmazunk,
- a 0 vonal megírásánál az alábbi szöveget kell alkalmazni; "A vízmérce 0 pontjának szintmagassága".

208. Tavak és mesterséges tavak mélységadatait mindig azon a ponton írjuk meg, amelyre vonatkoznak. 0,3 m-ig a mélységadatot 0,1 m, 3-5 m mélységig 0,5 m és 5 m-en felül méteres élességgel tüntetjük fel.

Általában a 4 ² m-nél nagyobb kiterjedésű, vagy ennél kisebb felületű, de 2 m-nél mélyebb, állandó jellegű tavak mélységi adatait írjuk meg.

209. Folyó és csatorna szélességének és mélységének megírására vonatkozó tudnivalókat a 176., 177. pont tartalmazza.

210. A középvízszint abszolút magasságát a torkolatnál, vízmércéknél és a térkép keretvonalai közelében határozzuk meg és tüntetjük fel. Meg kell mérnünk a vízszint magasságát a vizlépcsők, vizesések alsó- és felső szintjén is.

Azokon a vízfolyás szakaszokon, amelyeknek a középvízszint magasságát a vízügyi szervek megadják - ezt az értéket - másutt az évi átlagos vízállásnak megfelelő vízmagassági értéket adjuk meg. A meghatározás időpontját, ha az a hivatalosan adott középvízszintre vonatkozik, nem tüntetjük fel. Ha azonban a megadott adat nem a középvízszintre, hanem az átlagos vízszintre vonatkozik, a nevezőben fel kell tüntetni a meghatározás időpontját /hónap, nap/.

A vizadat dátum nélkül irandó, ha a vízügyi szervek hivatalos adata áll rendelkezésre.

Csatornáknál ezt az adatot nem tüntetjük fel. Az itt előforduló vízmércék abszolút magasságát csak egy adattal adjuk meg az ártéri vízzel nem érintkező vízmércékhez hasonlóan.

211. A folyás irányát mutató nyilat a folyó, vagy csatorna vonalain belül, ha ott nem lehetséges, akkor a folyó vagy csatorna mellett tüntetjük fel. A nyíl hossza megközelítőleg legyen összhangban a vízfolyás nagyságával. A vízfolyás irányát mutató nyilat a vízvonál kanyarulatainak megfelelően, hajlítva kell kirajzolni.

A 3 m-nél szélesebb patakok, folyók ábrázolásánál a nyilat megszakítva feltüntetjük a víz folyási sebességét, ha az állandó vízmélység meghaladja a 0,5 m-t. Az adatot másodpercre vonatkoztatva 0,1 m élességgel kell megadni.

A folyásirány nyilait a szelvénykeret közelében és a lapon belül 1-2 km-ként tüntetjük fel.

212. Vizesés jelével ábrázoljuk azokat a mederben lévő tereplépcsőket, ahol a víz szabadon esik alá /zuhatag/.

Vizeséseknél a viszonylagos magasságkülönbséget méter élességgel, fekete színnel kell feltüntetni. Keskeny folyóknál, patakoknál, ha a fogazást kirajzolni nem tudjuk, a jel mellett mindig Ve. rövidítést is kell alkalmazni.

213. A folyókban középvízállás alkalmával közvetlenül a víz-

szintje alatt levő, vagy előbukkanó kisebb kiterjedésű homokpadokat ábrázoljuk ezzel a jellel.

215. A folyóba benyúló sarkantyú, vezetőmű jelének minimális hossza 1 mm. A folyók szabályozása alkalmával épített, a vízzel közvetlenül nem érintkező töltéseket a mesterséges töltés jelével /315./ ábrázoljuk.

216.-221. A duzzasztógátak ábrázolásánál a jel fogazása mindig a folyás irányába mutat.

A vizalatti duzzasztógát jelét akkor alkalmazzuk, ha a gát teljes egészében középvízállásnál is, a vízszint alatt van.

Kétvonalas vizeken levő duzzasztógátaknál az alsó- és felső vízszint abszolút magasságát meg kell adni.

222. A jel megfelelő változatát használjuk a nagy kiterjedésű víztárolók, valamint a folyók duzzasztógátjaiban épített, nagyobb méretű zsilipek ábrázolására. A hajók közlekedésének biztosítására szolgáló zsiliprendszereket /kamarazsilipeket/ a 222/b. jellel, alaprajzának megfelelő kiterjedésben ábrázoljuk és rendeltetését megírjuk.

A nagyobb zsilipeket mérethelyesen, a kisebbeket jelkulcsi méretben ábrázoljuk. Anyagukat rövidítve tüntetjük fel. A jel alakja hegyét mindig a folyás irányával szembe rajzoljuk.

224. Ha a duzzasztógát felületén közlekedési vonal vezet, a jelet kapcsoljuk a híd jelével. Ha a gát a térképen mérve, 1 cm-nél hosszabb, akkor a közlekedési vonal szélességi adatát is feltüntetjük.

226., 227. A kikötőberendezések általában olyan méretűek, hogy azokat alaprajzban ábrázolhatjuk. Az alaprajz szerinti ábrázolást mindig megfelelő megírással kell kiegészíteni. A 226. jelet csak az alaprajzban nem kifejezhető kis kikötők ábrázolására alkalmazzuk. Horgonyzóhely jelével az uszályok és más vizijárművek kikötésére, horgonyzására kijelölt helyeket ábrázoljuk.

A hajóállomás nevét mindig meg kell írni, ha az a településtől távol van, vagy a neve nem egyezik meg a település nevével.

230. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a hajóközlekedést biztosító, vízben vagy parton elhelye-

zett fényjelzőberendezéseket;

- a repülőterek környékén levő, tájékozódás és iránymegjelölés céljait szolgáló jelzőberendezéseket. Rendeltetésüket megírjuk.

231., 232. A km tábla jelével csak a táblás km-oszlopokat ábrázoljuk. Számukat megírjuk. Egyéb folyómenti jelzést csak akkor ábrázolunk, ha az állandó jellegű és a tájékozódást elősegíti.

Ha a folyómenti km-tábla koordinátái ismertek, akkor a megfelelő vízszintes alappont jelével kapcsoljuk össze. A jelek, ha vízfelületre esnek, kék színfelülnyomást nem kaphatnak.

A gátak km-köveit a 129. jellel ábrázoljuk.

233., 234. A jelek csak állóvizekben, vagy folyami zárt kikötőkben /pl. Csopeli vámmentes kikötő/ alkalmazhatók.

247., 249.-252. Vízszegény területen minden kutat ábrázolni kell. Vizben gazdag területeken településen kívül az egyedül álló kutakat és vízcsapokat, valamint az ártézikutakat és szélmotoros kutakat minden esetben ábrázoljuk. Mezőgazdasági kultúrterületeken /főként szőlőkben/ a csoportosan előforduló kutak közül csak a vízhozam és a tájékozódás szempontjából jelentősebbeket ábrázoljuk.

Településen kívül a jelentősebb közhasználatu kutak mellett törtalakban meg kell írni a földfelszín abszolút magasságát 0,1 m és a kut vízszintjéig terjedő mélységet 1 m élességgel. 1:5000 méretarányban 0,1 m élességgel kell a kut mélységét is megadni. A jelentéktelenebb, de jól tájékoztató kutak mellett elégséges csak az abszolút magassági adatot feltüntetni. Lakatlan területeken feltüntetjük a kutak vizének minőségét is /vases, kénes, keserű stb./.

Településen kívül a jelentősebb, jól tájékoztató és nagyobb vízhozamu kutakat tulajdonnevükkel, amennyiben ilyen nincs, a megfelelő rövidítéssel írjuk meg.

Településen belül csak a bővizű artézi kutakat ábrázoljuk. Ilyeneket, ha hely van, a tanyákon belül is feltüntetjük. Ha sűrűn fordulnak elő, csak a jelentékenyebbeket ábrázoljuk.

Ha a településen belül artézi kut van, akkor a település neve alatt Art. megírást kell alkalmazni. Ebben az esetben a településen ábrázolt artézi kutak mellő rövidítést írni nem kell. Vízművek feltöltéssel emelt kutjait a 251. számú jelhez kapcsolódó kék fogazással ábrázoljuk. Mélységét a kutnyílás szájától kell számítani. A felhagyott, nem használható kutakat a gödör jelével /423/a/ kell ábrázolni. A relatív mélységet m éllességgel minden esetben megírjuk.

A környezetükből kiemelkedő szélmotoros kutak megírására a 24. pontban foglaltak az irányadók.

A 249. és 250. számú jel szükség esetén elfordítható.

253. Ezzel a jellel ábrázoljuk a jelentős, bővizű, furt gyógyforrásokat. /Pl. Hajduszebeszlő, Héviz stb./ A gyógyforrások talajszintjének abszolút magasságát és a furt mélységet méter-éllességgel megírjuk.

255. Víztartály jelével ábrázoljuk a mesterségesen létesített ivó- és ipari-víz biztosítására szolgáló, rendszerint betonból vagy kőből épült zárt tartályokat, amelyeket kutakból töltnek fel s amelyek a vízellátás egyenletességét biztosítják. A jelentős, alaprajzban ábrázolható, hasonló célú építményeket kiterjedésüknek megfelelően tüntetjük fel és "Vízmű" megírással látjuk el.

A víztartály nélküli, alaprajzban nem ábrázolható, a víz továbbszállítására, vagy átemelésére szolgáló állandó jellegű szivattyú-berendezéseket ugyancsak ezzel a jellel ábrázoljuk és rendeltetését mindig megírjuk.

A vízű tartozékát képező szivattyúberendezéssel kapcsolatos csápos kutakat a berendezést magába foglaló épülettel ábrázoljuk és ha van, számával együtt megírjuk. Pl. XII.kut.

A nagyobb folyókák partján vagy medrében épített kutakat

- valóságos építésüknek megfelelően - a támfal és a kut jelének összekapcsolásával ábrázoljuk. Mindig a vizszí tartozékát képezik és a vízvezetékkel együtt ábrázolni kell.

256. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- a mesterségesen létesített, sziklába vájt, vagy falazott, az esővíz felfogására szolgáló medencéket /ciszternákat/;

- a folyók vizének ipari és mezőgazdasági célokra történő felhasználását biztosító, nagy kiterjedésű mesterséges tavakat. Ha nevük nincs "Viztároló" megírással látjuk el;

- a nyitott strand-medencéket alaprajzuk szerint. Ha nevük van, megírjuk;

- a földalatt levő viztároló medencéket. Ezek kontúr-vonalát szaggatott vonallal rajzoljuk ki. Mellette magyarázó megírást kell alkalmazni.

257. A viztorony /hidroglobusz/ adatainak megírására a 24. pontban foglaltak az érvényesek. A háromszögelt viztorony ábrázolásakor a háromszög jelét fekete színnel kell kirajzolni. A jel szükség esetén elfordítható.

259., 260.-263. A vízvezetéki berendezéseket csak településen kívül ábrázoljuk. Kisebb jelentőségű, ideiglenes jellegű vízvezetékeket csak a felmérést irányító szerv külön utasítására kell feltüntetni. A mezőgazdasági célokat szolgáló öntözőrendszereket nem ábrázoljuk, de a vízzel ellátott területen "Öntözött terület" megírást alkalmazunk a terület nagyságától függően SG6-SG8 betűtípust használunk.

264. A vasutvonal feletti egyvonalas csatorna átvezetésére szolgáló híd /aquadukt/ jelét az egyértelműség miatt mindig a vasut egyezményes jelének fehér mezőjében kell berajzolni.

G. Hidak, átkelőhelyek és gázlók

265.-270. A hidakat méretüknek és építési anyaguknak megfelelően ábrázoljuk.

A hidak építő anyaguk és szerkezetük szerint a következő típusnak lehetnek: kőhid, /vasbeton/ fémhid, fahid, tutajhid, hajóhid, pontonhid, lépcsőshid, függőhid /láncos vagy kötélcsigolya/.

A fahid és a kőhid egyértelmű megkülönböztetése végett a felmérési térképen a hid ábrája mellett "fa", illetve "kő" magyarázó megírást kell alkalmazni.

A 10 m-nél /1:10 000 méretarányban/ vagy 5 m-nél /1:5000 méretarányban/ rövidebb hidak lehetnek: kő-, fém-, fa-, lépcsős-, vagy függőhid /kötélhid/. A hid hossza az áthidalt nyílásra vonatkozik. A hidak pilléreit a valódi helyükön ábrázoljuk, még völgyhidak /viaduktek/ esetén is. Az 1:10 000 méretarányban is a hidakat általában valódi szélességüknek megfelelően ábrázoljuk, de az a rajta keresztülvezető közlekedési vonalnál keskenyebb nem lehet. Egy-vonalas utak hidjainak legkisebb szélességi mérete 0,6 m.

271. A lépcsős hid korlátozott teherbírású, amelyen lépcsők gátolják meg a járművekkel való közlekedést.

273.-276. Ezekkel a jelekkel ábrázoljuk anyaguknak és jellegüknek megfelelően 1:10 000 méretarányban a 10 m-nél, 1:5000 méretarányban pedig az 5 m-nél kisebb nyílású hidakat.

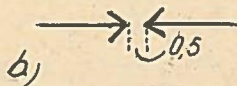
277. A műutakon, javított talajutakon lévő, valamint a főközlekedési talajutakon a 3 m-nél hosszabb hidak mellett törtszámokkal meg kell írni azok méreteit: a számlálóban a hid hosszát és járható szélességét /méterben/, a nevezőben pedig a hid teherbíróképességét /tonnában/. Vasuti hidaknál az adatokat nem adjuk meg. A hidak méreteit a KPM legújabb hivatalos adatai alapján kell megírni.

278. Településen kívül, a jelentéktelen akadályon átvezető, csekély teherbírású, rendszerint fából készült kis hidakat építési anyaguktól függetlenül ezzel a jellel ábrázoljuk. /A jelet mindig összekötő szárral kell kirajzolni./

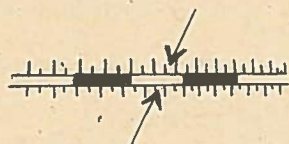
279. Vasutak, műutak, javított talajutak és mezői utak alatt lévő, 2 m-nél kisebb nyílású hidakat, átereszeket, cső-

áterezeit ábrázoljuk ezzel a jellel. /A jelet összekötő szár nélkül rajzoljuk./ Öntözó esatornákkal és árkokkal kapcsolatos áterezeit a jel felével is kifejezhetők. /Lásd: a/ ábrát./ Ha az áterezs felett út nem vezet át, akkor a b/ ábrán feltüntetett megoldást alkalmazzuk.

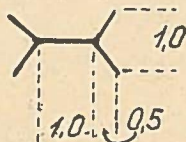
A közlekedési vonal jellegétől függetlenül a jelentéktelen áterezeit, ha azok mélységvonallal nem kapcsolatosak és nem tájékoztató jellegűek, nem ábrázoljuk. Az áterezeitő jelet általában az utak, vasutak stb. vonalára rajzoljuk ki. A magas töltésen haladó utak és vasutaknál, ahol az áterezeitek kivezető nyílásai a valószagos helyükön ábrázolhatók, ott a 279. jel 5000-es változatát alkalmazzuk.

A töltésen vezetó egyvonalas utaknál az áterezs jelet a töltés koronavonalára rajzoljuk.

280. A bűri jelének minimális mérete:

Egyébként a valószagos méretének megfelelően ábrázoljuk.

281. Ezzel ábrázoljuk az épületeket összekötő jelentősebb függőfolyósekat is.

283., 284. Az átkelőhelyeknél fel kell tüntetni a komp teherbírását tonnákban.

286. A kishajóátkelést is ezzel a jellel ábrázoljuk.

287. Csak a közhasználatu gázlókat ábrázoljuk. A 3 m-nél szélesebb folyókon átvezetó gázlók ábrázolásánál törtalakban feltüntetjük a gázló adatait: a számlálóban a gázló mélységét /0,1 m éllességgel/, a nevezőben pedig a fenék altalajának minőségét /rövidítéssel/.

H. Hírküzlő vonalak

289.-290. A rádióállomás /adó, közvetítő stb./ antennája egyes-
ményes jelét mindig az antennatorony bemért helyén ábrázoljuk.

A kiemelkedő antennatornyokat magyarázó megírással látjuk el
és magasságukat a 24. és 25. pont alapján megírjuk.

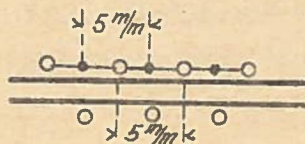
Rádióállomások több oszlopon álló antennahálózatait úgy ábrá-
zoljuk, hogy az oszlopok /tartószerkezetek/ bemért helyére a 289.
jel szerint 1,2 mm átmérőjű kört rajzolunk, ezek között az anten-
nahálózatot a 291. jellel feltüntetjük és a tartószerkezetek szá-
mától függően egy, vagy két körön a rádióállomás antennáját kife-
jező nyilat ábrázoljuk.

Az antenna közelében lévő rádióállomás épületén - ha azon
antenna nincs - a 289. jelet feltüntetni nem kell.

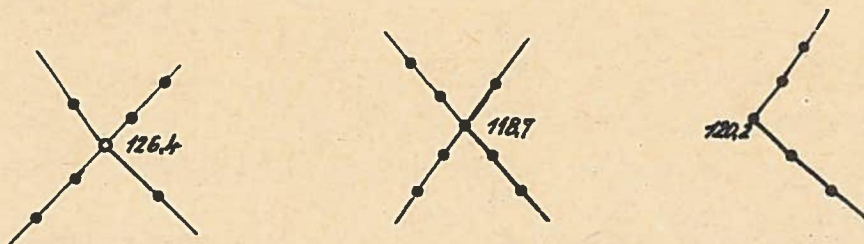
A televízió adó- és közvetítő állomásokat ugyancsak a 289.
ill. 290. jellel ábrázoljuk. Rendeltetését és magasságát a 24. és
25. pont alapján megírjuk. A nyíl jel szükség esetén a elfordít-
ható.

291. A távíró- és távbeszélővezetéseket településeken belül
és a vasut kiszájtított területén, továbbá árvisvédelmi töltések
mentén nem ábrázoljuk. A felaszedett vasutvonal mentén a távbeszé-
lővezetéseket azonban ábrázolni kell. A műutak /javított talajutak/
mentén lévő távíró- és távbeszélővezetéseket szakaszonként, az
utmenti növényzet jelével összekapcsolva, elsősorban a települé-
sek szélén, a térképkeret közelében és azokon a helyeken ábrá-
zoljuk, ahol a távbeszélő vezeték a terepről az uthoz, vasuthoz,
árvisvédelmi töltéshez csatlakozik. Távíró és távbeszélő vezeté-
ket a terepen és a javított talajutaknál alacsonyabb rendű utak
mentén folyamatosan kirajzoljuk.

Ha a távbeszélő és táviróvezeték, valamint a villanyvezetékek tartóoszlopa közös, akkor csupán a villanyvezeték jelét tüntetjük fel.

A távbeszélővezetékek magasságilag bemért és megírt kereszteződését az alábbiak szerint tüntetjük fel.

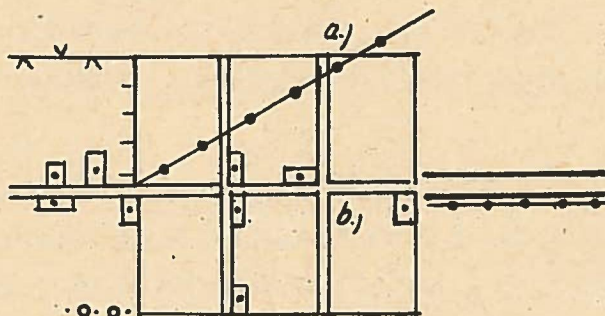

Oszlop nélküli kereszteződés

Kereszteződés oszloppal

Törés oszloppal

Településeknél a még be nem épített terepen a távbeszélővezetékét ábrázoljuk /a/. A kitűzött, de még be nem épített új utcában lévő vezetéseket azonban nem kell feltüntetni /b/.

292. A föld és vizalatti táviró és távbeszélő vezetéseket csak a felmérést irányító szerv külön utasítására kell bemérni és ábrázolni, ha csak nem képezi folytatását az egyébként ábrázolt földalatti vezetéknek.

293. A távbeszélő központ jelét csak sárt településen a vasut kiszájtítási területén kívül lévő /pl. tanyaközpont, áll.gazd. stb./ több telefonállomás kapcsolására alkalmas berendezés ábrá-

zolására használjuk. A jel, a település-név alatt magyarázó jelként nem alkalmazható.

294. A táviró és rádiótáviró hivatal jelét magyarázó jelként alkalmazzuk a település neve alatt. A távbeszélő és táviró központok minősítésénél a KPM hivatalos adatai alapján járunk el.

295. Nagy súlyt kell helyezni az államhatárok szabatos ábrázolására.

Valamennyi határkövet hivatalos koordinátái alapján kell felszerkeszteni és ábrázolni. A felszerkesztést ellenőrizni kell.

1. Az államhatárok ábrázolásánál a következő szabályokat kell betartani:

a/ az ábrázolásnak meg kell egyeznie a hivatalos határleírás adataival;

b/ a rendelkezésre álló legújabb adatokat kell felhasználni;

c/ a határvonalon lévő és a hivatalos határleírásban szereplő háromszögelési pontot saját jelével ábrázoljuk és adatait is ennek megfelelően írjuk meg;

d/ 1:5000 méretarányban valamennyi határjelet fel kell venni. 1:10 000 méretarányban elsősorban az államhatárok közel állandósított határjeleit tüntetjük fel; az államhatárt vízfelületen folyamatosan kirajzoljuk;

e/ államhatáron a számozatlan határkövek, határdombok, faoszlopok közül csak a fontosakat és jól tájékoztatókat ábrázoljuk a jellegüknek megfelelő egyezményes jellel;

f/ a tájékoztató jellegű határjeleket és oszlopokat egyezményes jelükkel /10./ ábrázoljuk;

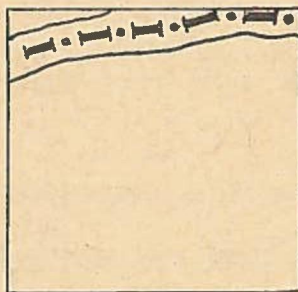
g/ a határokat nagy vízfelületeken /nagy folyókon, tavakon stb./ a töréspontok koordinátái, nagyméretarányú síkrajzi anyag, vagy a közigazgatási szervek adatai alapján kell a térképen ábrázolni.

2. Az államhatár kirajzolásánál a következő szabályokat kell figyelembe venni;

a/ azokat a határokat, amelyek a térkép síkrajzi vonalaival nem esnek egybe /pl. vízvonalal, közlekedési vonalakkal, erdőátvágásokkal, kerítéssel stb./ egyezményes jelükkel folyamatosan

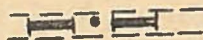
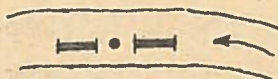
kirajzoljuk;

b/ államhatáron azokat a rajzi elemeket, amelyek határ nyomvonalát képező síkraízi, vagy domborzati elem tartozékai, a külföldi oldalon is ábrázolni kell /pl. méretarányban kifejezhető patakok, folyók szakadékos partjait és árkokat/. A szélesebb folyók /Duna, Dráva, stb./ határontúli partját a légifénykép, határleírás és szemlélet alapján kell ábrázolni. Ha a tulsó part azonban már másik szelvény területére esik, új szelvényt szerkeszteni nem kell. Ilyen esetben a vízfelületet csak a keretvonalig ábrázoljuk:

c/ ha a határ síkraízi vonalakkal esik egybe, akkor a jelet a síkraízi vonal mellett csak szakaszosan ábrázoljuk úgy, hogy a határ nyomonvonala és folyamatossága egyértelműen kitűnjön az ábrázolásból. A kirajszolt szakaszok a jel legkevesebb egy tagját tartalmassák és mintegy 4-6 cm-ként kövessék egymást. A határjel-szakaszokat a síkraízi vonalakhoz viszonyítva a következőképpen ábrázoljuk:

- a széles síkraízi elemek /folyó, közlekedési vonal, nyílás stb./ középvonalában, ha a határ ezek közepén halad és a határjel bennük kirajszolható;

- a határt képező síkraízi vonalak /patak, árrok stb./ mindkét oldalán, ha a határ ezek tengelyében halad, és a jelet nem lehet középen megrajzolni:

d/ a háromszögelési pont és határpont egybeesése esetén a háromszögelési pont jelét rajzoljuk ki;

e/ a határdomb jelének középebe pontot nem teszünk;

f/ azokon a határszakaszokon, ahol a határkövek sűrűsége miatt a határjel-elemek jelkiesési méretben nem rajzolhatók ki, megengedett az egymást részben fedő jel alkalmazása a határkövek ábrázolására, illetve a jel vékonyítása a töréspontok kifejezésére. A jel legkisebb mérete 2,5 mm lehet, ha ennél kisebb, akkor részben fedve kell kirajzolni. Éles törésnél, kétvonalas elemeknél /ut, viz/ a jelet 0,2 mm-nél vékonyabbra nem lehet rajzolni;

g/ a határ ívelt kanyarulataiban vonalhajlítást, töréseiben vonaltörést, vagy pontot kell elhelyezni;

h/ a szelvény keretét metsző határvonalat a szelvény keretéig ki kell rajzolni.

2. A határjelek /kő, faoszlop stb./ megírásánál az alábbi elvet alkalmazzuk:

a/ a határszakasz jelzését /nagybetű, vagy római szám/ a határszakasz változásánál és a lapszéleken minden esetben, - hosszú határszakasz esetén - felmérési lapon belül is egy-két helyen megírjuk;

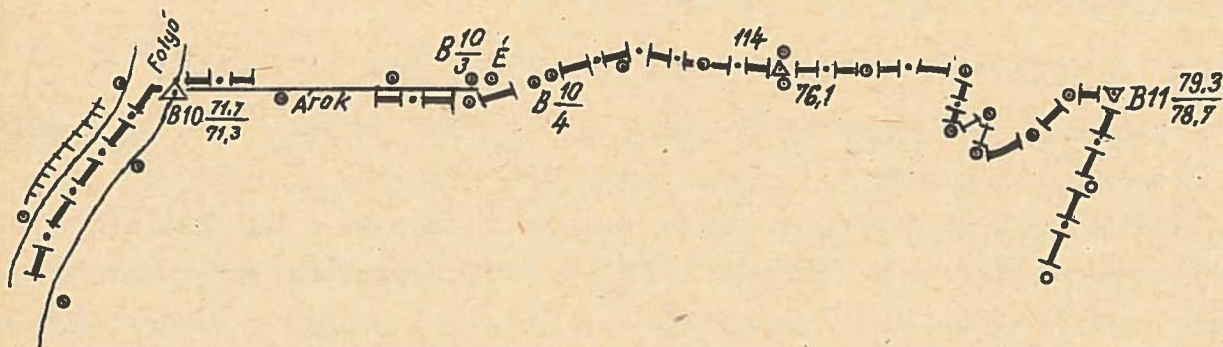
b/ a határjelek sorszámát úgy kell megírni, hogy a számadat általában a szomszédos ország ki nem rajzolt területén legyen;

c/ a határkövek sorszámát általában a töréspontokon és a hosszabb, egyenes szakaszokon, valamint a lapszéleken írjuk meg úgy, hogy a számozás folyamatossága kifejezésre jusson. Az 1:5000 méretarányu felmérésnél elvileg minden határkövet megírunk.

Kettőskövek esetében, ha a lapon mindkét jelet kirajzoljuk /még ha részben fedve is/ adatait a hivatalos határleírás vázlata szerint kiegészítő jelzés nélkül írjuk meg. Kiegészítő jelzést csak akkor alkalmazunk, ha a kettős kő egyike a közelében levő

meg nem írt határkővel összehasonlítható;

d/ a határkövek magassági adatait csak abban az esetben írjuk meg, ha a környező terepszakaszokon egyéb magassági adat nem áll rendelkezésre.

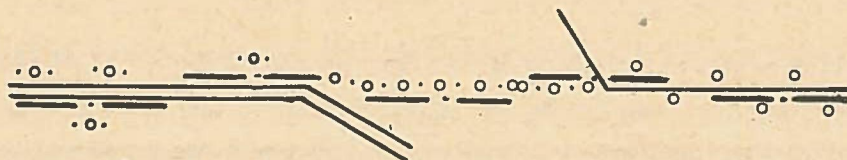
298., 301., 302. A közigazgatási határok ábrázolásánál az alábbi szabályok érvényesek:

a/ a közigazgatási határok ábrázolására általában ugyanazok a szabályok érvényesek, amelyeket az államhatárokre alkalmaztunk;

b/ különböző rendű közigazgatási határok egybeesése esetén mindig csak a magasabb rendű közigazgatási határt kell ábrázolni;

c/ közigazgatási határoknál csak a tájékoztató határjeleket tüntetjük fel. A közigazgatási határok jól tájékoztató határköveit, 1 méternél magasabb határfőbokat, amennyiben koordinátájuk nincs, helyzetileg grafikusán meg kell határozni. Magasságukat csak a szükséges mérésben írjuk meg. Ábrázolásuk a 11. jellel történik;

d/ ha a közigazgatási határ valamely síkraírti elemmel /pl. ut, árok, sűrű fásor, sűrű bokorsor stb./ egybeesik, a határjelet váltakozva közvetlenül a síkraírti vonal mellé rajzoljuk, az egyéb nem összefüggő síkraírti elemeket /egyéb bokrok, fák/ a határ jelén kívül ábrázoljuk;

e/ ha a közigazgatási határ vonalán a növényzeti elemek /be-
kor, fa/ egyenestől mért távolsága 100 méternél nagyobb, akkor a
közigazgatási határ jelét folyamatosan rajzoljuk ki, a növényzeti
elemeket pedig a határjel mellé rajzoljuk.

Városok és községek határát közigazgatási rangjuknak megfe-
lelő jellel kell ábrázolni. A megyei jogú városok határát a 298.,
a járási jogú városok határát a 301. jellel kell ábrázolni.

304. A földterületek /birtokok/ határát csak a felmérést irá-
nyító szerv külön utasítására mérjük fel és ábrázoljuk.

305., 306. A határozott növényzethatár /mezőgazdasági műve-
lési ág határ/ jelével csak a terepen jól látható /világos, jól
azonosítható/ növényzethatárt ábrázoljuk, ellentétben a határo-
zatlan, elmosódott, nem állandó jellegű határokkal, amelyek hely-
zetét a megkívánt pontossággal nem lehet bemérni. A határozott
növényzethatár jelentősebb töréspontjait nagyobb méretű ponttal
/0,3 mm/ fejezzük ki. Amennyiben a növényzethatár más fontosabb
jelentőségű sikrajzi /közlekedési vonal, vízrajzi vonal, közi-
gazgatási határ, sűrű fasor, élősvény, stb./, vagy domborzati
vonallal /tereplépeső koronavonala, horhos, vizmosás, horpadás,
stb./ esik egybe, a pontsort nem ábrázoljuk. /Lásd még növényzet
és talajnemek bevezető részét/. Ugyanigy járunk el akkor is, ha
a növényzethatár jele a fent említett sikrajzi, vagy domborzati
vonallal párhuzamosan halad és azoktól nem esik 1 mm-nél tá-
volabb.

307. Megkülönböztetünk természetvédelmi és vadgazdálkodási védett területeket. Mindkettő határát elvileg ezzel a jellel ábrázoljuk.

A védett területek határjelét, ha az síkraírti vonallal esik egybe, a közigazgatási határokhoz hasonlóan csak szakaszonként jelöljük és a területén belül "Védett terület" megírást alkalmazunk. Ha a védett terület körül van kerítve, akkor a kerítés jelét kell alkalmazni és a "Védett terület" megírást kell feltüntetni.

J. Kerítések és töltések

Kerítések

308.-313. A kerítéseket általában anyaguknak és építésüknek megfelelően ábrázoljuk:

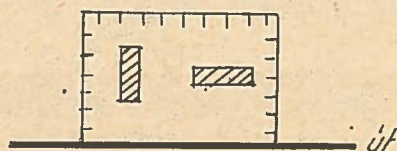
- településen kívül minden 0,5 m-nél magasabb, 50 m-nél hosszabb, állandó jellegű kerítést feltüntetünk;

- településen belül csak a 100 m-nél hosszabb, anyaguknál és méretükénél fogva akadályt képező kerítéseket ábrázoljuk.

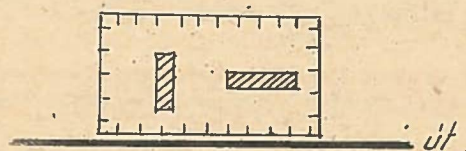
A gyárak, sportterek, parkok stb. jelentős kerítéseit mindig feltüntetjük. A különböző kerítésfajtákat összevonhatjuk és a magasabbrendű, illetőleg a nagyobb akadályt képező kerítés jellel ábrázoljuk. Települések szélén levő kerítéseket is mindig ábrázolni kell. A település belterületének határvonalát, ha ott kerítés nincs, ugyancsak 0,1 mm-es vonallal kell feltüntetni. Ha a sportpályának kerítése nincs, vagy az jelentéktelen, akkor területét ugyancsak 0,1 mm-es vonallal kell körülhatárolni és a növényzetet a megfelelő egyezményes jellel kell ábrázolni. Ebben az esetben az ábrázolást még magyarázó megírással is ki kell egészíteni.

A tanyák területét, amennyiben jelentős kerítés nem határolja 0,1 mm-es vonallal kell körülvenni. /Lásd 18. és 20. pontot./ Tanya határa mezővédő erdősáv, sűrű vagy ritka fasor nem lehet, azt vonalas jelen kívül /ut, árok stb./ csak az élőszőlő /314. jel/ képezheti. A tanya határán levő fákat vagy a határoló vonalon belül, vagy kívül kell elhelyezni. Ha a tanyát minden oldalról jelentős kerítés veszi körül és azt ábrázoljuk, akkor a meg-

felelő kerítés jelét az utak mellett is fel kell tüntetni.

helytelen ábrázolás

helyes ábrázolás

A legelők egyszerű kerítéseit nem ábrázoljuk.

Az állandó jellegű karánokat - kiterjedésüknek megfelelően - a kerítés anyagának megfelelő egyezményes jellel ábrázoljuk és mindig megírjuk.

A méretarányban ki nem fejezhető karánokat 1,2 x 1,2 mm méretű négyzettel ábrázoljuk és rövidítéssel megírjuk.

A vásártereket körülvevő korlátokat a hozzá legközelebb álló kerítés jelével, - ha jelentéktelen - 0,1 mm-es vonallal ábrázoljuk.

A vasutvonalak, autópályák, műutak, talajutak, gyalogutak, vizpartok mellett húzódó kerítéseket, ha azok helyükön nem ábrázolhatók, a felsorolt elemek mellé 0,2 mm-es rajztérközre rajzoljuk. 1:5000 méretarányú térképeken a valóságnak megfelelő helyen kell azokat ábrázolni.

Zárt kerítéseknél a kerítésfajtát jelentő vonalkákat lehetőleg befelé rajzoljuk, csak, ha ez helyszűke miatt az ábrázolást zavarná, akkor rajzoljuk a vonalkákat kifelé.

Vegyes építésű kerítéseket /pl. téglalap és vas/, ha a téglalap 1 m-nél magasabb, a téglalap jelével, ha alacsonyabb, akkor a kerítés jellegének megfelelő egyezményes jellel tüntetjük fel.

A fémkerítés jelével ábrázoljuk a vasrács-, kovácsolt vas-, vagy merevítő keretbe foglalt drótháló kerítéseket.

A fakerítés egyezményes jelével a deszka-, léo, nád-, és az állandó jellegű vesszőfonatos kerítéseket ábrázoljuk.

Az olyan drótháló kerítéseket, amelyeknek felső részén csak

2-3 szögcsdrót szál húzódik a 312. jellel, a zömében szögcsdrót-
ból készült kerítéseket pedig a 313. jellel ábrázoljuk.

314. Az élőövény jelével ábrázoljuk:

- a sűrű, tüskéi miatt az áthatolást akadályozó esernyesere-
ket;
- sikrajzi vonalak mentén vagy nyílt terepen levő összefüggő
bokorsorokat.

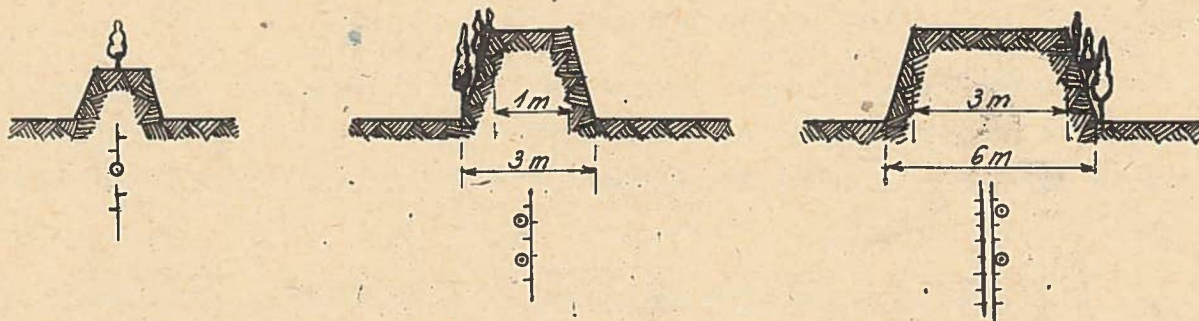
Az élőövényben lévő kisebb hézagekat /a térképen mért 3 mm-
ig/ egy karika kihagyásával, a nagyobbakat pedig a hézag méret-
arány szerinti ábrázolásával fejezzük ki.

316. A faragatlan terméskővekből, kötőanyag nélkül összerak-
ott kerítést ábrázoljuk ezzel a jellel.

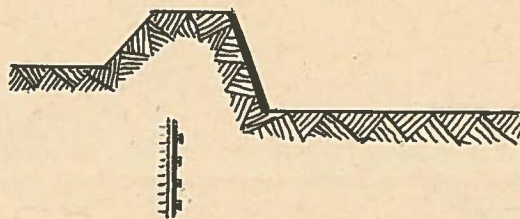
Töltések.

315. Azokat a gátakat és földből épített töltéseket, ame-
lyeknek hossza a térképen mérve 1 cm-nél nagyobb és magasságuk
a 0,5 m-t meghaladja, ábrázolni kell. Az 1 m-nél magasabb töl-
téseket, gátakat hosszúságuktól függetlenül mindig ábrázoljuk.
Az ábrázolást helyenkint a töltés magasságának és korona széles-
ségének megírásával egészítjük ki.

A töltéseken vagy azok oldalában lévő növényzetet /hófagó
fasorok/ a jelek megfelelő kapcsolásával ábrázoljuk. Lásd VII.
fejezet d/ pontot.

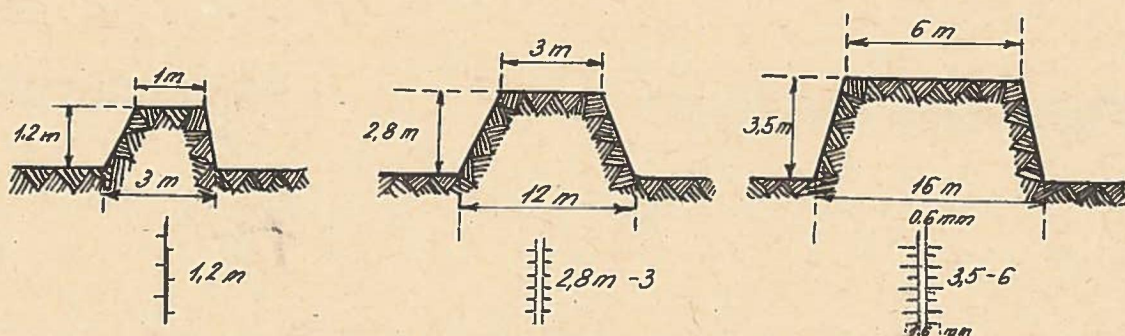
A töltések ábrázolásánál mindig a valóságos állapotot kell
feltüntetni, ezért a töltés jele a 197., 198. jelekkel kapcsol-
ható.

315/a. jellel ábrázoljuk a 3 m-nél kisebb alapszélességű töltéseket, gátakat /nyulgátakat/, valamint a folyankotrás, medertisztítás során keletkezett olyan töltéseket, amelyeknek keskeny tetején csak gyalogosan lehet közlekedni. Csak a magasságát írjuk meg a 64. pontban foglaltak szerint.

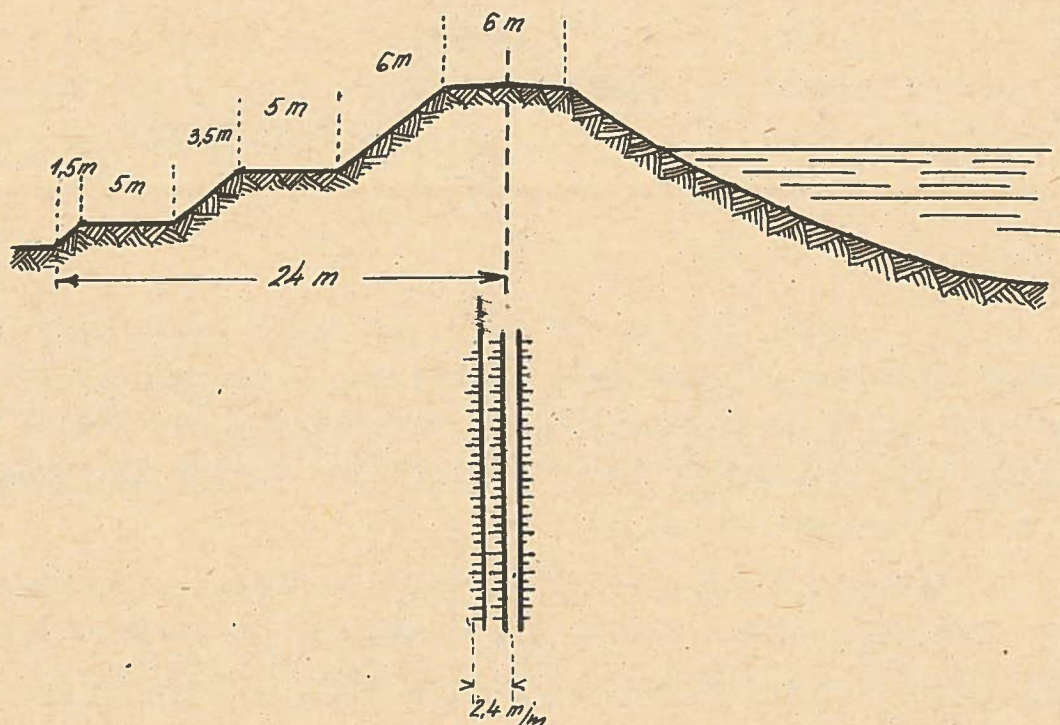
315/b. jellel ábrázoljuk azokat a töltéseket, gátakat, amelyek járművel járható koroná szélességűek, de alapszélességük 13 m-nél kisebb. A két-vonalas töltések végét mindig le kell zárni.

A 13 m-nél szélesebb alapú töltéseket alaprajzi kiterjedésüknek megfelelően a koronavonal és a fogazás alaprajzszerinti ábrázolásával fejezzük ki. /Lásd 64.pontot./

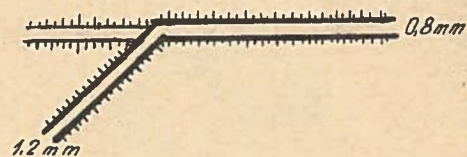
A padkás árvédelmi töltéseket ugyancsak a fogazás alaprajz szerinti ábrázolásával fejezzük ki. A 3 m-nél keskenyebb padkákat nem ábrázoljuk.

A kettős padkájú töltéseket, rézsüket, ha a két padka együttesen a 3 m-t meghaladja, összeventan egy padkával ábrázoljuk.

Az árvízvédelmi gátakon vezető talaj- és annál alacsonyabb rendű utakat - a 166. jel alapján - 0,1 mm vastag összefüggő, illetőleg szaggatott vonallal kell rajzolni.

A műutakat 1/3-al kisebbített méretben kell ilyen esetben ábrázolni.

317. Csak a falezzerű ősi történelmi építmények ábrázolására használjuk ezt a jelet.

A fal magasságát és szélességét a töltésekhez hasonlóan ugyan-
csak feltüntetjük.

Töltéshez hasonló történelmi építményeket a töltés jelével
fejezzük ki.

K. Növényzet és talajnemek

Csak az állandó jellegű növényzetet ábrázoljuk a megfelelő egyezményes jellel.

A növénykísérleti gazdaságok állandóan változó növényzetű tábláit - jellegüknek megfelelően - szántóként, vagy bokros ipari növényültetvényként /a fajta megírása nélkül/ ábrázoljuk és "Kísérleti tábla" megírást alkalmazunk 86. betűtípussal.

Az ábrázolható legkisebb növényzetparcella területe 10 mm^2 . Az ennél kisebb alapterületű növényzetet csak akkor ábrázoljuk, ha az kifejezetten jól tájékoztató. Ilyen esetben méreten felül ábrázoljuk. A 25 mm^2 -nél kisebb, gazdaságilag jelentéktelen területeket /rét, legelő, nádas, stb./ ha az nem tájékoztató, nem kell feltüntetni.

Keskeny parcellákban a növényzet egyezményes jeleit a parcellaív hosszirányú tengelye mentén 5-10 mm-ként helyezzük el. Az 1 mm-nél keskenyebb parcellákat - ha a terepen elfoglalt helyzetük, vagy jelentőségük megköveteli - növényzethatár nélkül a parcella hosszitengelye mentén az illető növényzeti elemet /pl. szőlő, rét stb./ egyezményes jelének sorbarajzolásával ábrázoljuk.

318. Az ideiglenesen parlagon hagyott területeket és az ugarföldeket is szántónak ábrázoljuk.

319. A hazánkban előforduló rizsföldeket, amelyeknek kiépített esatorna-rendszerük van, ezzel a jellel ábrázoljuk, még akkor is, ha a felmérés idején mást termelnek bennük.

321. Csak az állandó jellegű dohányültetvényeket ábrázoljuk ezzel a jellel. Mivel nálunk a dohányt vetésforgóban termelik, ezért a mi dohányültetvényeinket szántónak kell minősíteni.

323. A gyapot-ültetvények közül csak az állandó jellegűeket ábrázoljuk.

324. A komló évelő, kuszó növény, régen farúdon, ma vasosöveken, vagy betonoszlopokon kifeszített dróthálókra futtatják.

327. Az állandó jellegű bokros ipari-növényeket ábrázoljuk ezzel a jellel, mint pl. a kosárfonásra használt fűz, vagy a levendula, amelyet az illatszeripar használ fel.

A növény nevét mindig meg kell írni.

328., 329. Érettnek minősítjük azt a gyümölcsöst, ahol a fák nyári lombzatának szélessége nagyobb, mint a faszerek lombkoronája közti hézag. Ezek halványzöld felülnyomást kapnak.

Nagy területű egyfajtájú gyümölcsöst Ksr6 betű típussal írjuk meg és a gyümölcsfa fajtáját is meg kell adni.

A fák lombzata közti hézag egyenlő a lombkorona kiterjedésével.

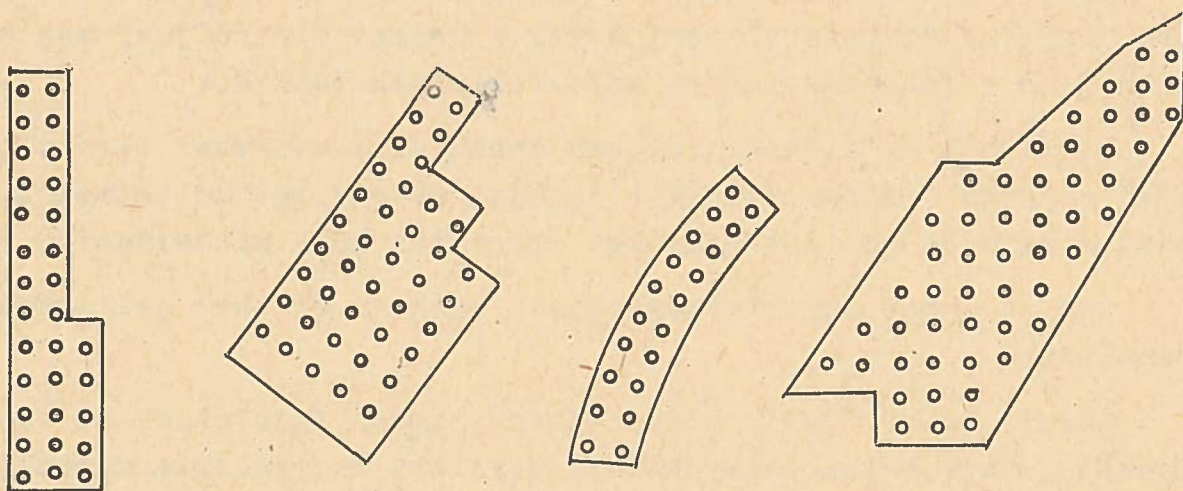
Megjegyzés: az ábra a halványzöld felülnyomás nélkül ábrázolandó fedettség /0,2/ határát mutatja.

A fiatal, gyér lombzatu gyümölcsösöket halványzöld felülnyomás nélkül ábrázoljuk.

Az 1 cm^2 -nél kisebb kiterjedésű gyümölcsösök ábrázolásánál a fakar-

rikák egymástól való távolsága 2 mm, a nagyobbaknál 3 mm.

A fakarikákat a hosszú, rendszerint szabályos alakú gyümölcsösben a terület hosszabb oldalával párhuzamosan, míg a szabálytalan alakú, sok rövid oldalal határolt gyümölcsösökben a térkép alsó szegély-vonalával párhuzamosan kell elhelyezni.

A szelíd gesztenye, dió vagy operfával beültetett kerteket is gyümölcsösnek kell minősíteni.

Az erdőben levő - erdőjellegű - jelentősebb szelídgesztenyés

területet a 305., vagy 306. jellel kell lehatárolni és a terület nagyságától függően a fafajta és a fák méretei is megírhatók.

A ritka gyümölcsösökben levő fákat az egyedül álló fa jelének /341./, a valódi jellegnek megfelelő elhelyezésével fejezzük ki. Ilyen esetben zöld felülnyomást nem alkalmazhatunk.

330. Ezzel a jellel ábrázoljuk:

- az olyan gyümölcsösöket, amelyekben a bokrok és fák aránya egyenlő, vagy a bokrok nagyobb mennyiségben fordulnak elő, mint a fák;

- a dísznövény faiskolákat;

- az élő bokros növény-/cserje/ ültetvényeket /málna, ribizli, egres stb./.

Az 1 cm^2 -nél kisebb kiterjedésű, alaprajz szerint ábrázolható bokros ültetvényekben a kör és pont egymástól való távolsága 1,5 mm, az 1 cm^2 -nél nagyobb kiterjedésekben pedig 3 mm. A méretarányban ki nem fejezhető /1 mm-nél keskenyebb/ bokros ültetvénysorokat az élősvény jelével /314./ ábrázoljuk.

331. Veteményes kertek tekintjük a konyhakerti zöldség- és főzelékfélések termelésére állandóan használt területeket. Ugyan- csak veteményes kertként ábrázoljuk a belterületen található konyhakerteket és az azok közé beékelte szántókat. A belterületen levő kertekben előforduló szőlőket, gyümölcsösöket - ha jellegzetesek - a megfelelő egyezményes jelükkel ábrázoljuk. Ha a veteményes kertekben fák is vannak, akkor - figyelembevétel a fák helyzetét - az egyedülálló fák jelével /341./ egészítjük ki az ábrázolást.

A veteményes kert jelével ábrázoljuk a településen kívül fekvő, állandó jellegű, többnyire öntözéses talajművelésre berendezett, zöldségféléket termelő /un. bolgár/ kertészeteket is.

A legkisebb 10 mm^2 kiterjedésű veteményes kert szélessége - a jel rajzi mérete miatt - 2,5 mm-nél kevesebb nem lehet.

332., 333. A szőlő meghatározott alakú egyezményes jelét növényzethatár nélkül a jellegzetes, kifejezetten jól tájékoztató, 10 mm^2 -nél kisebb kiterjedésű vagy 1 mm -nél keskenyebb, hosszú szőlőparcellák ábrázolására használjuk. A szőlőhegyekben lévő apró parcellákat - a jellegzetességet megtartva - össze kell venni. Az összevonást úgy kell elvégezni, hogy a területek alakja az összevonás után az eredeti jellegzetességét jól tükrözze.

A 10 mm^2 -nél nagyobb, és az 1 mm -nél szélesebb parcellákat fekvésüknek megfelelően mindig alaprajz szerint kell ábrázolni. Ha a szőlő jele a keskeny parcellába nem helyezhető el, a határvonalat képező pontsor az egyezményes jeleknél megszakítható /b. ábra/.

A 10 cm^2 -nél nagyobb kiterjedésű szőlőkben a művelés módját mutató /lugasszerű, olaszművelésű stb./ rendszerint fa-, vagy betonoszlopokra erősített drótsorokat /és nem az oszlopsorokat/ jellegzetesen a 342. jellel ábrázoljuk. A jelet oly sűrűn alkalmazzuk, amennyire a szőlő kitöltő jele azt megengedi.

A szőlő gyümölcsfákkal jelet nem alkalmazzuk, ha a szőlőben kevés, ritkán elszórt gyümölcsfák vannak. Ilyen esetben a 332. jelet a 341. jellel kapcsoljuk, ügyelve azonban arra, hogy az ábrázolás ne keltse a 333. jel látszatát.

Nagy kiterjedésű, gyümölcsfákkal sűrűn borított szőlős kertekben a nem jellegzetes, 25 mm^2 -nél kisebb kiterjedésű gyümölcsöskerteket is a szőlő gyümölcsös jellel /333./ ábrázoljuk.

A nagyobb kiterjedésű szőlőkben lévő utakat szélességüknek megfelelően a 163., illetőleg a 155., vagy 157. jellel ábrázoljuk. A nem művelt /felhagyott/ szőlő a parlag jelével kapcsolható, de ez esetben az érintett terület zöld felülnyomást nem kaphat.

334., 335. Rét jelével azokat a füvel benőtt területeket ábrázoljuk, amelyeket rendszeresen kaszálnak. Ugyanezzel a jellel ábrázoljuk azokat a füves területeket is, amelyeket ugyan rendszeresen nem kaszálnak, de rendszeres legeltetésre sem használnak. Füves erdei tisztások aszerint minősítendőek rétnek, vagy legelőnek, hogy talajuk és növényzetük alapján minek lennének hasznosíthatók.

Legelők, a füvel benőtt, állandóan legeltetésre használt területek. Ha a rétet, vagy a legelőt talajjavítás céljából ideiglenesen fölshántják, ezzel mezőgazdasági hovatartozása nem változik meg.

A vizenyős réteket, legelőket a megfelelő egyezményes jel és a járható mocsár jelének összekapcsolásával ábrázoljuk. Az 1 mm-nél keskenyebb, hosszú, patakmenti rét, nád sávokat pontsor nélkül ábrázoljuk. Az olyan területen, ahol a legelő rétte megy át, vagy fordítva, a nagyobb területet felölelő jelet kell alkalmazni.

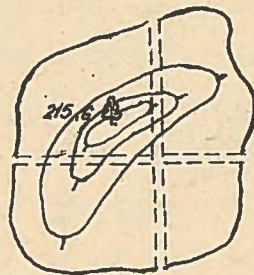
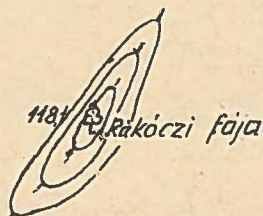
A nagykiterjedésű szérüs kerteket a legelő egyezményes jelével ábrázoljuk. A 25 mm^2 -nél kisebb, rendszerint települések szélén levő szérüskerteket kitöltőjel nélkül, az udvarokkal összefüggő szérüskerteket pedig az udvarokkal összevontan ugyancsak kitöltőjel nélkül ábrázoljuk.

336. Parlag jelével ábrázoljuk azokat a régi szántókat, ahol a korábbi megművelés nyomai még látszanak, de amelyeket

nár évek óta nem szántottak fel.

337., 338. Az egyedül álló tájékoztató fa jelével ábrázoljuk a különálló, kiemelkedő, a környezetétől elütő, valamint szépsége vagy egyéb természeti tulajdonsága, illetőleg történelmi múltja miatt védettnek nyilvánított fákat. Ha nevük van, azt megírjuk. /Pl. Rákóczi fája/. Rendszerint feltüntetjük abszolút magasságukat is. A jelet fasorban és erdőben is alkalmazhatjuk az ilyen jellegű fák ábrázolására.

Erdőben a jel után - nehogy jellegfának tűnjék - magyarázó megírást kell alkalmazni /pl. Magfa/. Ha a fa domborzatilag jellemző helyen áll és abszolút magasságának meghatározása különösebb nehézségbe nem ütközik - a magyarázó megírás helyett - a magasságát adjuk meg.

341. Az egyedül álló, nem tájékoztató fa jelével ábrázoljuk a mezőgazdasági és más területeken egyedül álló fákat.

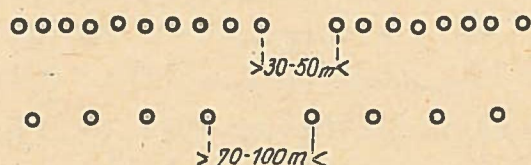
A jel mellett magassági adat nem szerepelhet. Az elszórtan előforduló fákat is jellegzetesen ezzel a jellel kell kifejezni. Ha a magasságát meg akarjuk írni, úgy a 337., 338. és 339. jelet kell alkalmazni.

342., 343. A jel a szántókon, legelőkön, réteken stb., valamint a közlekedési vonalak, folyók és csatornák mellett lévő fasorok ábrázolására szolgál.

Amennyiben a fák egymástól való távolsága 2-3 m-nél nem nagyobb, vagy ha közlekedési vonal mellett kettős fasor van /nem mezővédő erdősáv/ és a fasoron gépkocsival nem lehet áthaladni, a fasort a 342. jel fakarikáinak sűrítésével ábrázoljuk. Ez

esetben a fakarikák középpontjai 2,5 mm-re vannak egymástól. Hogy a sűrű fasor jól megkülönböztethető legyen a keskeny fiatal erdő-sávtól /359./ a méretek szerinti térközök betartására gondosan ügyelni kell.

Sűrű fasoroknál a térképen mért 5 mm-es, a ritka fasoroknál a 10 mm-es hézagokat fel kell tüntetni. A jellemző, jól tájékoztató kisebb hézagokat méreten felül is ábrázoljuk.

A közlekedési vonalak, vizek mentén lévő egyes fákat és bokrokat a megfelelő egyezményes jellel esupán jellegzetesen ábrázoljuk, nehogy a fakarikák túl sűrű rajza sűrű fasorként legyen elvasható.

A kivágott fák tönkjéből kinövő sarj-hajtásokat sűrűségüktől függően ritka vagy sűrű fasornak kell ábrázolni.

344., 345. A különálló, kisterületű, méretarányban ki nem fejezhető facsoportokat tájékoztató jelentőségüktől függően a 344., illetőleg a 345. jellel ábrázoljuk.

A nem tájékoztató facsoport /345./ jelét ritka erdőben, vagy fás területen előforduló kisebb, méretarányban ki nem fejezhető, nem tájékoztató erdőparcellák kifejezésére ne alkalmazzuk, mert a jel környezetével egybeolvad. Ilyenkor a kisebb erdőt alaprajz szerint, esetleg felnagyítva ábrázoljuk.

A 345. jelet gyéresebb fafedezetű területeken lévő nem tájékoztató, sűrűbb facsoportok ábrázolására használjuk. Belátóságokban - különösen sűrű fafedettség esetén - csak kivételes esetekben alkalmazzuk.

346., 347. Az erdők faállományát nemük és fajtájuk szerint különböztetjük meg. A fák nemét /tü-, lomblevelű stb./ jellegfa ábrázolásával, fajtáját /nyír, bükk stb./ pedig megírással fejezzük ki.

Vegyes erdőnek ábrázoljuk azt az erdőt, ahol a kisebb mennyi-

ségű fanem, illetőleg fafajta az összfaállomány mennyiségének 20 %-át meghaladja.

Az 1:10 000 méretarányban csak két fafajtát, az 1:5000 méretarányban pedig három fafajtát lehet megírni. A fajtákra vonatkozó megírást egymás alatt helyezzük el, míg a fanemet képviselő jeleket egymás mellett ábrázoljuk. Mindkét esetben a nagyobb mennyiséget jelentő név, vagy jel kerül az első helyre. A fajták megjelölésén kívül törtalakban feltüntetjük a faállomány közepes magasságának méretét, a fák mellmagasságban mért vastagságát, valamint a fák egymástól való távolságát. A fák átlagos magasságát a számlálóban 1 m, a vastagságát a nevezőben 0,01 m és az egymásközötti átlagos távolságát a törtvonalától jobbra, méter élességgel adjuk meg.

✓ Fiatal-erdőknél a fák vastagságát és egymásközötti átlagos távolságát nem tüntetjük fel, a fa magasságát 1 m-ig 0,1 m, 1 m-en felül pedig méteres élességgel adjuk meg. A faiskolák és csemetékertek állományának magasságát nem adjuk meg, de a fiatal erdőtől való megkülönböztetés végett megírjuk. /Pl. Faiskola, Csemetékert./

Szál-erdőben a fák nemének, fajtájának és számszerű adatainak megírásánál az alábbiak szerint kell eljárni:

a/ 2 cm²-ig csak zöld felülnyomást alkalmazunk;

b/ 4 cm²-ig a zöld felülnyomáson kívül a fa nemét kifejező egyezményes jelet /jellegfa/ is feltüntetjük;

c/ 10 cm²-ig a zöld felülnyomáson is a fa nemén kívül a számszerű adatokat is megadjuk;

d/ 10 cm²-en felül az összes adatokat megírjuk.

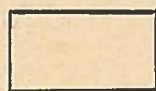
Fiatal erdő szílnyomása halványzöld /raszter/. Jellemzésére 2 cm²-en felül mindig fel kell tüntetni a jellegfát és mellette a famagasság adatát /méteren alul 0,1 m, azon felül méteres élességgel/:

pl.: Ⓐ 0,6 vagy Ⓐ 2.

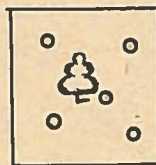
Vegyes erdőben, ha a különböző nemű és fajtájú fák magassága nem jelentős mértékben /kb. 20 %/ tér el egymástól, kettős magyarázó megírást alkalmazni nem kell.

A fanemek és fafajták nevének különböző hosszúsága esetén a

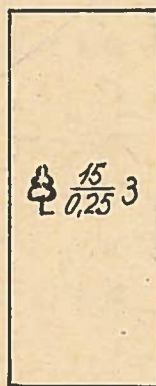
megírást úgy kell elhelyezni, hogy mindig a nevek vége kerüljön egyvonalba. /Lásd: e/ ábrát/. Erdőben, ha egy parcellán belül szál- és fiatalerdő egyszerre fordul elő és a parcellát szál-erdőnek minősítjük, akkor a szál-erdő adatai mellett vagy alatta a fiatal-erdő vagy erdőültetvény adatait is feltüntetjük, ha az a parcella nagyobb részét fedi. /Lásd: f/ ábrát./

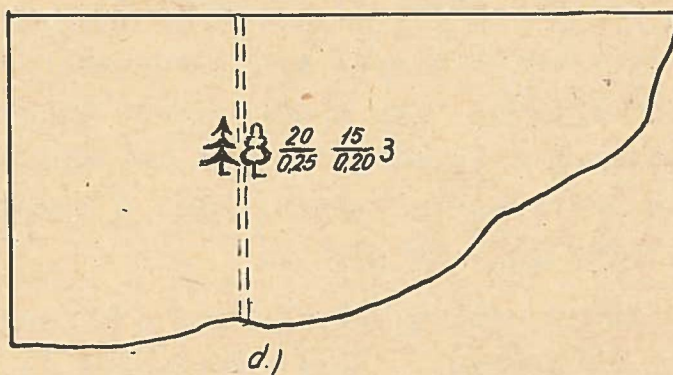
a.)

b.)

c.)

d.)

Tölgy $\frac{7}{0,12}$ 8
Erdei 1

Cser Gyertyán $\frac{15}{0,20}$ 3

Azonos nemű, fajtájú és méretű, nagyterjedésű erdőkben a faállomány adatait csak dm^2 -ként adjuk meg. Ritka erdőkben csak akkor tüntetjük fel az adatokat, ha az erdő területe 25 cm^2 -nél nagyobb.

Erdőkben a különböző nemű, fajtájú és nagyságú /szál-, fiatal/ erdők között levő, élesen felismerhető határvonalat a határozott növényzethatár /305. jel/, az elmosódott, határozatlan erdőátmeneteket /fanemek, lombos és tűlevelű, szál-erdő, fiatal-erdő, ritkaerdő, bokros legelő stb. között/ a határozatlan nő-

vényszethatár /306.jel/ jelével kell ábrázolni. Ebben az esetben azonban mindkét erdőrésznél fel kell tüntetni a megfelelő fa adatokat. Ha egy erdőrész oly kis területű, hogy az adatok nem helyezhetők el benne, akkor nem választjuk el az egyes erdőrészeket. Erdőkben a jól tájékoztató különböző nemű, fajtájú, vagy nagyságu, tehát pontsorral elkülönítendő, 4 cm^2 nagyságot meghaladó faállományoknál, - ha az állomány összes adatának feltüntetésére elegendő hely nincs - elég csak azt a jellemző adatot feltüntetni, amely a két állomány közötti különbséget legjobban kifejezi. /Pl. fafajta; famagasság stb./

Ha a lomblevelű erdőben 2 cm^2 -nél kisebb, tájékoztató jellegű tűlevelű parcella van, ezt a területet pontsor nélkül a 344. jellel fejezzük ki. /Lásd: d/ ábrát./

348., 349., 350., 352., 353., 354. Az erdőket az alábbiak szerint csoportosítjuk: szál-, fiatal-, törpe-erdő, ritka szál-, ritka fiatal- és ritka törpe-erdő.

Szálerdő a 4 m és annál magasabb, ahol a fák koronái szorosan összeérnek, vagy a fák törzse közti távolság a lombkoronák átmérőjének a kétszeresét nem haladja meg, illetőleg a fák lombozata közti hézag kisebb, mint a lombkorona kiterjedése. /Lásd a 328., 329. pont ábráját./

Fiatal erdőnek ábrázoljuk a 4 m-en aluli faállománnyal borított területeket. Ezek: sarj-erdő és erdőültetvény.

Sarjerdő a töről, vagy magról nőtt, nem ültetett erdő.

Erdőültetvény a csemetekertben nevelt és szabályszerű sorokban kiültetett fiatal faállomány. A fiatal erdő jelével ábrázoljuk a faiskolákat és csemetekerteket is, melyeket azonban a fiatal erdőtől megírással különböztetünk meg. Pl. Csemetekert.

Faiskola, a csemetekertekben nevelt, rendszerint zárt területen, szabályos távolságra ültetett haszon- és gyümölcsfa csemék összessége.

A fiatal erdők között ábrázolásban különbséget nem teszünk. Szabálytalanul elhelyezett 0,8 mm-es fakarikákkal és halványzöld felülnyomással ábrázoljuk.

Törpeerdőként ábrázoljuk a satnya, a talajviszonyok sajátosságai, vagy a termőtalaj elégtelensége folytán 4 m-es magasságot

soha el nem érő fás növényzetet /pl. szikes, homokos, karsztos területen/.

Ritka-erdő az olyan fás terület, melyeknél a fák egymástól való közepes távolsága a fák koronája átmérőjének legalább a kétszerese, illetőleg a fák lombozata közti hézag nagyobb, mint a lombkorona kiterjedése.

A szántókon, réteken stb. előforduló egyes fákat, erdőszerű kisebb sűrű facsoportokat a 341., illetve a 345. jellel kell kifejezni.

A szántókon, legelőkön előforduló ritkás facsoportok ábrázolására a facsoport elhelyezkedésének megfelelően a ritka erdő jele alkalmazható. A ritka erdő jele legelővel, réttel, bokrokkal is kapcsolható /pl. legelő bokrokkal és fákkal/. A fiatal sarj, vagy ültetett erdőben lévő ún. magfa csoportok ábrázolására ugyancsak alkalmazható a 352.-354. jel.

Az erdőábrázolás karikáit a megjelölendő terület nagyságának figyelembevételével helyezzük el. Nagyobb területeken a karikák közötti távolságokat bizonyos mértékig növeljük és csupán a terület szélein rajzoljuk sűrűbben. A ritka-erdők egyezményes jelét úgy helyezzük el, hogy a jelek sűrűsége visszatükrözze a fák valószínűségi sűrűségét. A szál-erdő, a törpe-erdő és temetők fafedezetének fakarikáival történő ábrázolását csak a felmérési térképen alkalmazzuk, a színes térképnyomatokon nem.

Az erdőterületeken általában feltüntetjük azon növényzet-nem jelét is, amely a fák közötti területet elfoglalja.

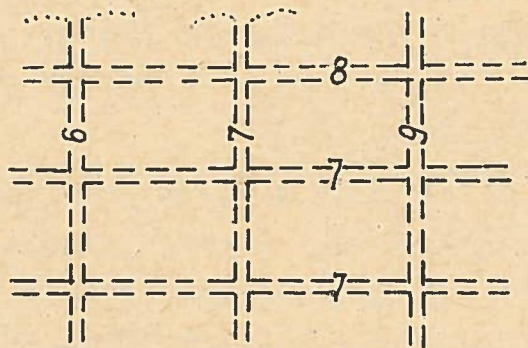
351. A nyiladékok közül csak a másfél-méternél szélesebbeket kell felvenni. Az 1:10 000 méretarányban a 10 m-nél és az 1:5000 méretarányban az 5 m-nél keskenyebb nyiladékat 1 mm szélességben ábrázoljuk. Sűrű nyiladékrendszer esetén a jel mérete 0,6 mm-re csökkenthető. A szélesebb nyiladékokat a valóságnak megfelelően ábrázoljuk. 20 m szélességen felül már nem a nyiladék, hanem a növényzethatár jelét alkalmazzuk. Ilyen esetben a nyiladék területén a valóságnak megfelelő növényzetet egyezményes jelével fel kell tüntetni /pl. rét, esemetekert stb./. A kerítéssel, árokkal határolt nyiladékok szélét a kerítés, illetve árok jelével ábrázoljuk. A nyiladékok szélességét 1 méter élességgel mindig megírjuk. Az adatokat - tévedések elkerülése végett - mindig úgy kell

elhelyezni, hogy a számok talpa dél-, illetve kelet felé mutasson.

Ha a 20 m-nél keskenyebb nyiladéokban ut vezet, akkor csak az ut jelét ábrázoljuk a nyiladék jelének feltüntetésével nélkül. Az ut szélességét 5 m-től, a nyiladék szélességét minden esetben zárójelben megírjuk.

Az utakat a minősítésüknek megfelelő jellel kell ábrázolni.

Hosszabb nyiladékokat - ha szélessége nem változik - elég egy helyen megírni. Szabályos nyiladékrendszer esetén a szélességi adatokat lehetőség szerint szabályosan /egy sorban, vagy oszlopban/ az alábbi ábra szerint helyezük el.

Ha a nyiladék tisztáson vezet át és az ott is határozottan felismerhető, akkor a nyiladékot ábrázolni kell.

Bokrokkal benőtt nyiladékokat csak akkor kell ábrázolni, ha az a terepen felismerhető és a légifényképen is egyértelműen azonosítható.

Erdőben véget érő nyiladékok végeit le kell zárni.

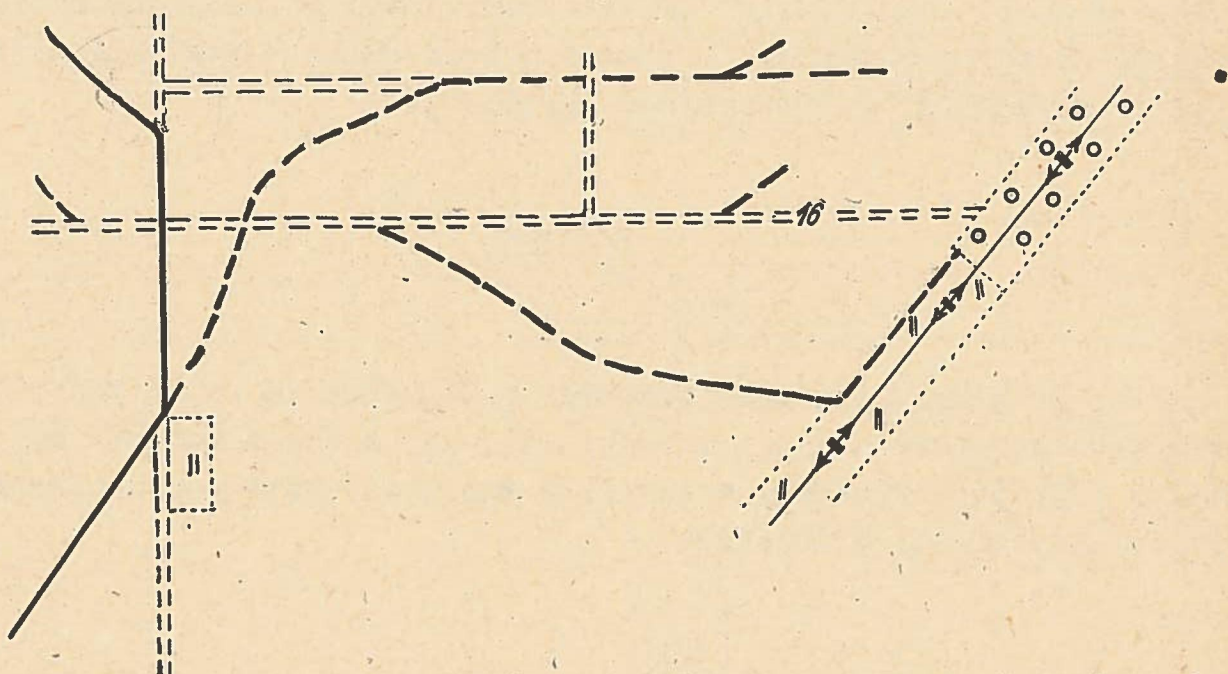
Rendezett és nagy-kiterjedésű erdőknél feltüntetjük az erdőtagok számát is. Az erre vonatkozó adatokat az erdőgazdasági szervektől kell beszerezni.

Az erdőátvágásokban vezető utakat aszerint minősítjük utnak, vagy nyiladéknak, hogy általában használatosak-e és bekapcsolódhatnak-e a környező uthálózatba, vagy sem. Előbbi esetben talajutnak, utóbbiban nyiladéknak ábrázoljuk. Kétes esetekben első sorban a nyiladékokat kell ábrázolni.

Az erdőn átvezető, vagy jelentős tisztásokhoz, rétekhez ve-

zető, valamint erdőátvágásokból kiágazó, illetve oda bekötő utakat ábrázolni kell. A fakitermelés célját szolgáló időszakos utakat nem ábrázoljuk, hanem csak a kiágazás kezdetét jelöljük az eredeti út /155./ két tagjával.

A villanyvezetékek számára létesített erdőátvágásban csak abban az esetben ábrázoljuk az esetleges csomótást, ha az átvágás 20 m-nél szélesebb.

355., 356., 357. A kivágott, leégett és széltördelt erdő egyezményes jelét akkor alkalmazzuk, ha a jelzett állapot hosszantartónak látszik. A kivágott erdőt a 305. jellel, a széltördelt erdőt a 306. jellel határoljuk el a többi erdőtől. A leégett erdőt elhatárolni nem kell.

A kivágott erdő egyezményes jelét alkalmazzuk azokra a területekre is, ahol bár a fakitermelés után a tönkük még a földben vannak, az erdő sarjadzással való újulása már megkezdődött. Ez esetben a 355. jel a 349. jellel összekapcsolható és halványzöld felülnyomás is alkalmazható.

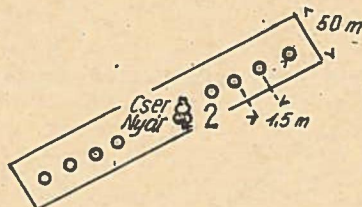
A nyiladékokat kivágott erdőben ábrázolni kell. Feltüntetjük a nyiladékokat a leégett és széltördelt erdőkben is.

358., 359. A mezővédő erdősávok 5-15 sor fával beültetett

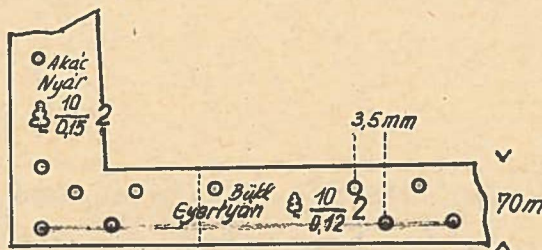
sávok, amelyek éghajlati, vízgazdálkodási és talajvédelmi hatással a mezőgazdasági termelés fokozását szolgálják.

A 20 m-nél keskenyebb mezővédő és hasonló rendeltetésű /ut, vasutvédő/ keskeny erdősávok közül a 4 m-nél magasabb sávokat a 358., a 4 m-nél alacsonyabb, fiatal erdősávokat pedig a 359. jellel ábrázoljuk. A fa magasságokat minden esetben fel kell tüntetni, mert a magasság-adat jellemzője az erdősávoknak.

A 20-50 m szélességűeket a fák magasságától függően a 358., illetve a 359. jel szerint egy sor karikával, a szélességnek megfelelő növényzethatárral, szálerdő esetén zöld, fiatalerdő esetén pedig halványzöld felülnyomással ábrázoljuk.

Az 50 m-nél szélesebb mezővédő erdősávokat a fa magasságától függően ugyancsak a 358., illetve 359. jel szerint két sor változva rajzolt karikával, a méretnek megfelelő növényzethatárral és felülnyomással ábrázoljuk.

/Az 1:5000 méretarányban az ábrázolás és a megírás azonos az 1:10 000 méretarányú ábrázolással, azzal a különbséggel, hogy a 20 és 50 m határértékek helyett 10 és 20 m-t kell venni./

A méretarányban kifejezhető keskeny érett és keskeny fiatal mezővédő erdősáv fafajta és számszerű adatát a szálerdőkhez hasonlóan írjuk meg.

A mezővédő és hasonló rendeltetésű - méretarányban kifejezhető - keskeny erdősávoknál a karikák ábrázolása a térképnyomaton is megmarad.

A nem mezővédő vagy nem hasonló rendeltetésű keskeny erdő-sávok közül:

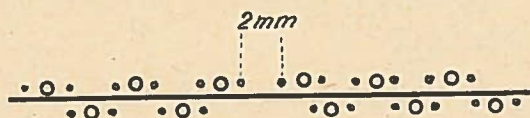
- a méretarányban nem kifejezhetőket 20 m szélességig ugyan-csak a 358., illetve 359. jellel famagassági adat nélkül;

- a méretarányban kifejezhetőket a 348.-350. pontban foglal-tak alapján ábrázoljuk.

Előfordul, hogy a jk. 342., 358., 359. jelekkel ábrázolt fa-sorok és erdőszávok fenyőállományuk és egyuttal feltűnően jól tá-jékoztatnak is. Ilyenkor fenti jelekkel a jk. 344. jele is kap-csolható.

360. Az egyedül álló bokor jelével csak az egyes, jól tájé-koztató bokrokat ábrázoljuk. Abszolút magassága megírható.

361. A közlekedési vonalak, vizek mentén vagy művelt terüle-teken, legelőkön lévő nem összefüggő bokorsorokat ezzel a jellel ábrázoljuk. A patakok, árkok medrében lévő bokorsorokat a vízvo-nal mindkét oldalán váltakozva rajzolt jelekkel fejezzük ki.

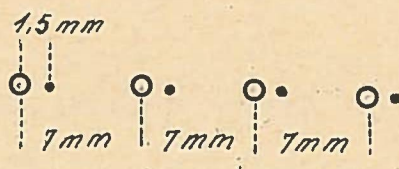

A mezőgyék mentén levő kis bokros sávok ábrázolására a jel egy tagja is önállóan alkalmazható. Az összefüggő sűrű bokorso-rokat az élősvény jelével /314./ kell kifejezni.

A nem összefüggő bokorsorokat, vagy sűrű bokorsorok hézaga-it - a jel nagysága miatt rendszerint méreten felül - jellegze-tesen ábrázolni kell.

Az utmenti nem tájékoztató, egyes jelentéktelen bokrokat - melyek sem akadályt nem képeznek, sem rejtőzésre nem nyujta-nak lehetőséget - ábrázolni nem kell.

A fákkal vegyes, nem összefüggő bokorsorokat a fasor és a bokorsor jelének az alábbi ábra szerinti kapcsolásával fejezzük ki.

362. Bozóttal összefüggően fedett területen feltüntetjük a bokrok nemét és közepes magasságát.

Az összefüggő bozót nemét és magassági adatait az alábbiak szerint kell feltüntetni:

1 - 2 cm²-ig csak a kitöltő jelet alkalmazzuk;

2 cm²-en felül a bozót nemét és magassági adatát is meg kell adni.

A magasságot méter élességgel adjuk meg.

363.-365. Csak a kifejezett bokrokkal /vadrózsa, kökény, galagonya stb./ sűrűn benőtt területeket minősítjük sűrű bozótnak.

A terepnek olyan mérvű fedettsége tekintendő bozótnak, amikor a bokrok kiterjedése, sűrűsége miatt a folyamatos áthaladás a területen nehézségekbe ütközik.

A bozót nem tévesztendő össze a fiatal, erdőt alkotó cserjével. A bozót szálerdőben nem erdőalkotó növény, hanem csupán az aljnövényzet elcsenevezésével kapcsolatban fordul elő.

A tülevevű bozót jelével ábrázoljuk az elbokrosodott, bozótot alkotó borókát. A fás borókás területeket a törpe-erdő egyezményes jelével ábrázoljuk.

Ha a bozót bokrai tuskések, akkor a tuskés bozót jelét rajzoljuk. A tuskés bozót jelét bozótos, aljfás erdőben is alkalmazzuk. Ha a bozót területe rajzban 1 cm²-nél kisebb, akkor növényzethatár nélkül ábrázoljuk.

A bokrokkal ritkán borított területeket a 363.-365. jellel, halványzöld felülnyomás nélkül nemének és fajtájának megfelelően ábrázoljuk.

A nem összefüggő bozótos, sás és mohás területeket rendszerint nem határoljuk el az őket környező növényzettől, hanem ezek egyezményes jelét az adott egyéb növényzet /erdő, legelő, rét, mocsár stb./ jeleivel kapcsolva ábrázoljuk, figyelembevéve való-

ságos kiterjedésüket.

A legelőkön lévő bokros területek ábrázolásánál - figyelemmel a bokrok, bokros csoportok elhelyezkedésének jellegzetességére - a bokros jellegzetességet halványzöld felülnyomás nélkül a 363.-365. jelekkel kell kifejezni.

Ha a legelőterület bokrokkal való fedettsége a bezótéval egyező, akkor halványzöld felülnyomást alkalmazunk.

366. A díszkertek és parkok ábrázolására szolgáló egyezményes jel csupán az ott előforduló alacsony növényzetet /pázsitot, virágokat, jelentéktelen díszbokrokat stb./ jelenti. A bokrokat és fákat jellegzetesen ábrázolni kell.

A díszkertekben és parkokban lévő utak ábrázolására vonatkozólag lásd a 163. pontot.

380., 381., 382. A mocsarak olyan állóvizek, amelyeken már erős a növényzet /sás, nád stb./ térhódítása. Ha a növényzet teljesen belepi a mocsarat, akkor lápról beszélünk.

A mocsarakat járhatóságuk szerint három csoportba soroljuk:

- járhatatlan mocsár az, amelyen át egyes emberek sem tudnak közlekedni,
- a nehezen járható mocsáron egyes emberek átkelhetnek, csoportos közlekedés azonban nem lehetséges,
- a járható mocsáron át a nyári hónapokban gyalogosok csoportosan közlekedhetnek.

A járható és a nehezen járható mocsaraknál feltüntetjük az iszapréteg vastagságát 0,1 m élességgel. A mocsarakon a valóságnak megfelelően ábrázoljuk a növényzetet úgy, hogy a jelek elhelyezése a növényzet szétszórtságát, illetőleg sűrűségét /összefüggését/ fejezze ki. A mocsarak szélét növényzet-határral csak akkor ábrázoljuk, ha területük nagy és növényzetükkel elütnek környezetüktől.

383., 384. A méretarányban ki nem fejezhető, sással benőtt terület /384./ jelét kell alkalmazni a méretarányban ki nem fejezhető nádasokra is. A füvel, vagy sással, náddal benőtt állandó jellegű, méretarányban ki nem fejezhető vízenyós terület jelét /383., 384./ erdőkben, zöld felülnyomással pontsorrelhatárhoz

lás nélkül is lehet alkalmazni.

A nagyobb kiterjedésű vízenyős területeket a megfelelő növényzetjel és a 380. jel kapcsolásával ábrázoljuk. Ilyen esetben mélységet megírni nem kell.

385. A turámos terület jelével ábrázoljuk a zsombékosodás következtében kialakult talajállapotot.

A zsombékos területet - ha a zsombék-sás vagy egyéb, zsombékoló növények tőzegesedő oszlopain csak ugrálva juthatunk tovább, a környező terület pedig vízenyős, lápos - a rét /sás, nád/, a járható mocsár és a 385. jel együttes alkalmazásával ábrázoljuk.

A feltöltődött vagy lecsapolt zsombékos, ahol a kiemelkedő, tőzegesedő gyökértörvek - a talaj teherbírása ellenére - a jármű közlekedést és a gyalogos közlekedést igen megnehezítik, a megfelelő növényzet és a 385. jel együttes alkalmazásával ábrázoljuk.

A zsombékos részt a legelő, rét egyéb részeitől elhatárolni nem kell, mert a jelek elhelyezésével kellő módon kifejezhetjük a zsombékos terület nagyságát.

386. A sokszögűen repedezett terület jelét általában tundra és hegyes területeken előforduló felületi repedésekkel és szögletes képződményekkel borított területek ábrázolására használjuk. Hazai viszonylatban a jelet nem alkalmazzuk.

387. A méretarányban ki nem fejezhető buckák jelét hazai viszonylatban nem alkalmazzuk.

388. A homokos terület jelét alkalmazzuk a meg nem kötött, vagy kevésbé megkötött, jórésszt futóhomokos talajok ábrázolására.

Ilyen terület domborzat-ábrázolására a 410. pont intézkedik. Az előforduló fákat, bokrokat megfelelő egyezményes jelükkel tüntetjük fel.

389. Ezzel a jellel a kővel /kavicsal, zuzalékkal/, a szét-

omlott szikla és kinálított kisebb-nagyobb kődarabok tömegével borított területet /kőmezőt/ ábrázoljuk. Sziklás hegytetőkön, - ahol a vékony fedőrétegi talajból a kisebb-nagyobb kővek kibukhatnak - vagy sziklás lejtők tövében sokszor nagyobb /több hektáros/ területet alkot. Ezzel a jellel ábrázoljuk a karstos területeken található karrformákat is.

A szétaszóródott kőhalmazok ábrázolásánál a jelet a halmok közötti növényzet, vagy talaj jelével kapcsoljuk; ez esetben a köves területet kifejező barna háromszögeket hármassával csoportosítva rajzoljuk meg.

390. E jellel ábrázoljuk a folyók partján és a folyómedrekben előforduló folyami lerakódásokat, amelyek az év legnagyobb részében szárazon vannak.

A homokos, köves és kavicsos területeket sem egymástól, sem a környező növényzettől nem határoljuk el, mert a jelek elhelyezésével kellő módon kifejezhetjük az érintett terület nagyságát. Szükség esetén a jelek összevonhatók más egyezményes jelekkel. A kirajzolásnál ügyelni kell arra, hogy a különböző színű egyezményes jelek ne érintkezzenek és ne fedjék egymást.

393. A járható szikes terület jelét kell alkalmazni a terméketlen, sós, vagy sólerakódásos - száraz időben kemény, repedezett, esős időben pedig puha talajok ábrázolására.

394. A járhatatlan szikes jelével ábrázoljuk az év nagyobb részében ki nem száradó, mocsaras jellegű, gyakran sekély vízzel is borított szikeseket, amelyek alacsonyabb fekvésű vidékeken fordulnak elő, és amelyek a gyalogos közlekedés számára alkalmasak.

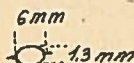
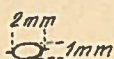
A nyáron rendszerint kiszáradó, állandó jellegű szikes tavakat a tó egyezményes jelével, partvonalukat pedig a 191. jellel fejezzük ki.

A szikeseket sem egymástól, sem a környező növényzettől nem határoljuk el.

L. Domborzat

A felmérési térképen a domborzatot szintvonalakkal, abszolút relatív magassági adatokkal, a domborzat egyes különleges alakulatait pedig egyezményes jelükkel ábrázoljuk.

A szintvonalakkal ábrázolható legkisebb domborzati idom 2 mm^2 .

A fő- és alapszintvonalakat általában a felmérési térkép egész területén ki kell rajzolni. Viszont esiklek, onladékok, kőfejtők, feltárt helyek stb. területén nem tüntetjük fel őket. A szintvonalakat vízmosások, horhosok, művelésen kívüli vagy felszíni bányák, felhagyott anyagkitermelő helyek területén belül, ha a fonék-szélességük 4 mm-nél nagyobb, a mért relatív adatoknak megfelelően ki kell rajzolni. A meg nem állapodott onladékok helyeken a szintvonalakat csak szaggatottan ábrázoljuk.

Az egyes munkaterületeken alkalmazandó alapszintközökre - a Felmérési Utasítás alapján - a felmérést irányító szervek intézkednek.

A 2,5 m-es alapszintközöknél minden negyedik, az 1., 2., 5 és 10 m-es alapszintközöknél minden ötödik szintvonalat főszintvonalként /vastagítva/ rajzoljuk.

A fő- és alapszintvonalakat a fent felsorolt esetek kivételével mindenütt ki kell rajzolni, ahol az alapszintvonalak közötti térköz nagyobb, mint 0,3 mm. Ahol a térköz 0,3 mm-nél kevesebb, ott csak a főszintvonalakat rajzoljuk ki.

A szintvonalak magassági értékét mutató szintvonal számokat a szintvonalak megszakításában barna színnel írjuk meg. A szintvonalszámokat általában olyan sűrűn kell elhelyezni, hogy bármely pont magassága megállapítható legyen. A számok teteje mindig az emelkedés irányába mutasson. Közepes lejtőszögű terep 1 dm^2 -nyi területén általában 2-3 szintvonal számot kell megírni.

Műutakon, javított talajutakon és kövezett utcákon a szintvonalat az alábbiak szerint kell ábrázolni:

- ha az ut, vagy az utca a tereperedeti szintjén halad - tehát a domborzatot építéssel nem változtatták meg - a szintvonalat az ut vagy utca vonalán megszakítás nélkül át kell vezetni;

- az építéssel kialakított keresztaszelvényesű utcák és utak jelénél a szintvonalat meg kell szakítani még akkor is, ha töltést, vagy bevágást a kis relatív magasságkülönbség miatt nem ábrázolunk;

- vasútvonalaknál ugyancsak megszakítjuk a szintvonalakat.

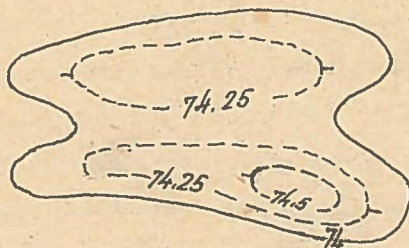
1:10 000 méretarányban a keretvonalat metsző 500 méteres főszintvonalakat a szelvénykeretben is meg kell írni.

Nagy felszíni bányák művelés alatt álló területén és annak környékén a fő- és alapszintvonalakat az alábbiak szerint ábrázoljuk:

- a bánya környékén a fő- és alapszintvonalakat a domborzati formák helyes kifejezésére alkalmazni kell;

- a bánya művelési területén belül a szintvonalakat nem kell ábrázolni.

A felező szintvonalakat sik területen mindenütt kirajzoljuk, ahol az alapszintvonalak között 3 cm-nél nagyobb a távolság. Egyébként olyan lejtőátmenetek és részletidomok /kup, nyereg, pihenő, stb./ kifejezésére alkalmazzuk, amelyek alapszintvonalakkal nem ábrázolhatók. A felező szintvonalakat ilyen esetben csak addig rajzoljuk ki, amíg a lejtőátmenet, illetve a részletidom ábrázolása után ismét az alapszintvonalak felezőjébe jutnak. Azonos magasságú idomok esetén a szimmetriatengely mindkét oldalán ki kell rajzolni a felező, illetve kiegészítő szintvonalakat /pendant/.

A felező szintvonalak megbízhatósága nem lehet kisebb az alapszintvonalak megbízhatóságánál. A felező szintvonalak magassági értékét a szükséges mértékben megírjuk.

A kiegészítő szintvonalakat az alap- és felező szintvonalakkal ki nem fejezhető kiemelkedő és bemélyedő domborzati formák ábrázolására használjuk; ha a kifejezendő domborzati formának /kup, nyereg, lyuk stb./ magassági adata nincs, és azt mégis jellegzetessége miatt ábrázolni szükséges:

- 1 m-es alapszintköz alkalmazása esetén az olyan idomokat, amelyek ábrázolása hosszán futó párhuzamos szintvonal használatát teszi szükségessé, ha jelentősebbek, a legközelebbi alap-, illetve felező szintvonallal kell ábrázolni, ha jelentéktelenek, akkor elhagyandók;

- 2 m-es, illetve 2,5 m-es alapszintköz alkalmazása esetén olyan területeken, ahol a lejtőviszonyok - esupán helyi vonatkozásban - 1 m-es alapszintvonalak használatát tennék szükségessé, a kiegészítő szintvonalat folyamatosan kell alkalmazni. Magassági értékét általában nem írjuk meg.

399. Eséstüskékkel egészítjük ki a szintvonalrajzot mindazonokon a helyeken, ahol a szintvonalak nem adnak világos képet a lejtőviszonyokról. Az eséstüskéket rendszerint nyergeken, kupokon, lyukaknál, a szintvonalak éles görbületein rajzoljuk úgy, hogy irányuk egyúttal meghatározza az illető domborzati formágerinc, vagy vízgyűjtő vonalát. Az eséstüskék mindig lejtőirányba mutatnak.

400. A tereplépcsőket /teraszokat/ mindkét méretarányban csak akkor tüntetjük fel, ha relatív magasságuk a 0,5 m-t meghaladja. A természetes jellegű tereplépcsőknél /teraszoknál/, horhosoknál, vízmosásoknál stb. fel kell tüntetni, a legnagyobb relatív-magasságkülönbséget a mérés helyének a megjelölésével. Az 1-3 m magasságkülönbséget 0,1 m-, a 3-5 m magasságkülönbséget 0,5 m-, az 5 m-en felüli magasságkülönbséget pedig 1 m élességgel írjuk meg. A mérés helyét a tereplépcső felső széle felett elhelyezett 0,5 mm átmérőjű, barna ponttal jelöljük és közvetlenül mellette tüntetjük fel barna színnel a relatív magasság értékét. Hosszabb tereplépcsőknél a relatív magasságot több helyen kell megírni. Hasonló módon írjuk meg a meredek /szakadékos/ vízvonal mellett/

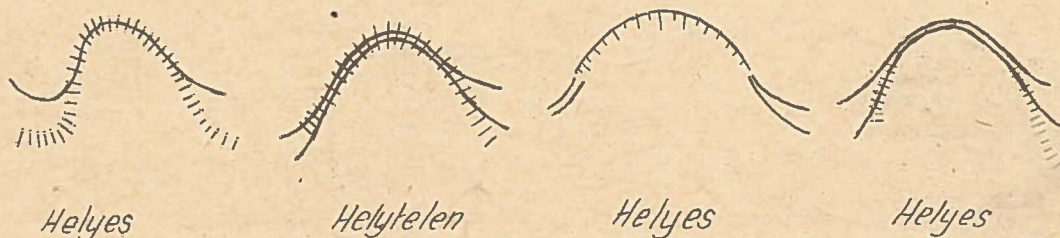
partok magasságát is. A tereplépeső egyezményes jelét az erődé-
kek, suvadások és a sziklás szakadékok felső széleire is alkalmaz-
zuk. A tereplépeső egyezményes jelében a vonalak hosszát a sza-
kadék vízszintes vetülete szabja meg. A tereplépesőn áthaladó
szintvonal eltéréseinek a mértéke felel meg a tereplépeső re-
latív magasságkülönbségének.

A tereplépeső fogazásos ábrázolásánál a fogazás legkisebb mé-
retére vonatkozóan a 64. pontban foglaltak az irányadók.

Relatív magassági adatokkal egészítjük ki a földfelszín ter-
mészetes vagy mesterséges - szintvonalakkal ki nem-fejezhető -
apró formáinak ábrázolását is.

401. Ezt a jelet a füvel benőtt természetes horpadások, mo-
rotvák, haloványok, hajdúerek stb. ábrázolására használjuk. A hor-
padáson áthaladó szintvonalakat folyamatosan ki kell rajzolni.

Ha a füves horpadásban több, egymással párhuzamos szintvonal
halad, akkor vagy a tereplépeső jelét /400./ alkalmazzuk, vagy
csak a szintvonalakat rajzoljuk ki a füves horpadás jellegétől
függően.

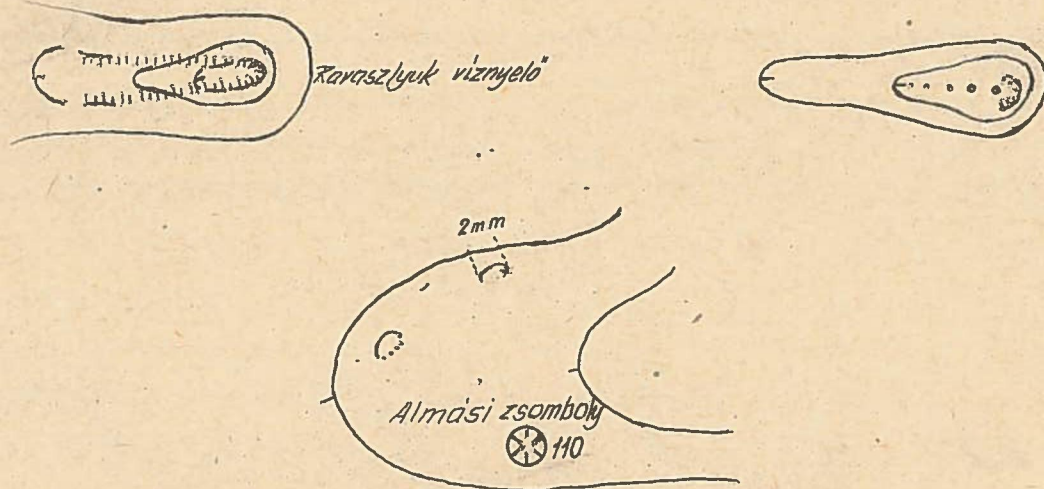
402. A mesterséges teraszokat, töltéseket és bevágásokat
stb. fekete színnel rajzoljuk ki. A relatív magasságot a legna-
gyobb magasságkülönbség helyén feketével írjuk meg, de helyét
nem jelöljük. Kirajzolásukra, megírásukra egyébként a természetes
teraszokra vonatkozó szabályok érvényesek.

403. A 403/a. jellel ábrázoljuk a szintvonalakkal ki nem fe-
jezhető 10 mm^2 -nél kisebb töbröket /dolinákat/. Az ábrázolható
legkisebb méret hosszirányban 2 mm lehet. A többi keresztmetszt
az alábbiak szerint fejezzük ki:

A víznyelők környékén előforduló füves, horpadásszerű tek-

néket /vakvölgyeket/ a 401. jellel, /a jelentéktelenebbeket a 407. jel pontozott részével/, a víznyelőt pedig a 403. jellel ábrázoljuk.

A méretarányban ki nem fejezhető víznyelőt = fontosságához képest = méreten felül ábrázoljuk. A jelentősebb víznyelők nevét megírjuk. A zsombolyokat a 423/a. jel barna változatával ábrázoljuk és mélységét a melléje írt számmal megírjuk. Zsombolyjel alkalmazása esetén a felmérési lap szegélyén a jelet megnagyraszuk.

Karsztos vidéken az előírt egyezményes jelek alkalmazása mellett a terület jellegét "karszt" megírással is kiemeljük.

404.-407. A 3 m-nél keskenyebb vízmosásokat kissé vastagított /0,2 mm/ vonallal ábrázoljuk, jellemző helyen barna ponttal jelölve meg kell írni szélességét és mélységét. A 3-10 m-ig terjedő vízmosásokat két vonallal ábrázoljuk és hasonlóképpen megírással látjuk el. A 10 m-esnél szélesebb vízmosásokat valódi kiterjedésüknek megfelelően ábrázoljuk.

A vízmosásként nem ábrázolható élestialpu teknőket, metesződéseket 0,1 mm-es barna vonallal ábrázoljuk.

A horhosok mélységi adatait a 400. pontban foglaltak szerint

írjuk meg.

Ha a vizmosás medrében a szemben levő oldalak fogazásainak végei között 4 mm-nél nagyobb térköz van, akkor a szintvonalakat a mederfenékén is ki kell rajzolni. A 10 m-nél szélesebb vizmosások 0,2 mm vastag koronavonalát el kell vékonyítani és a fogazást is el kell fogyasztani az alábbi ábra szerint.

helytelen

helyes

Ha a 3-10 m széles vizmosásban /horhosban/ állandó jellegű víz folyik, akkor a víz jelét a 405.sz. jellel kapcsoljuk.

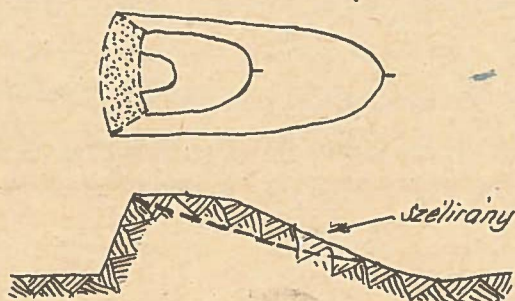
~~408.~~ 409. A suvadások /csuszamlások/ egyezményes jelével ábrázoljuk a lejtők azon szakaszát, ahol a felső rétegek a lejtő mentén lecsusztak. A felső részükön általában lépcső /terasz/ képződik, amely a régebbi, megállapodott suvadásoknál nem mindig látható. Ábrázolásukra és megírásukra vonatkozólag a 400. pontban foglaltak az irányadók.

A suvadások ábrázolásánál a 408. jelet - a rendszertelen hosszúságban szaggatott szintvonalakkal, vagy főszintvonalakkal - úgy kell alkalmazni, hogy az a suvadó formák jellegét adja vissza. A suvadás leszakadt falát un. "szakadást" a tereplépcső jelével kell ábrázolni. A megállapodott suvadást a 409. jellel ábrázoljuk.

410. Az omladékokat, sziklákat és sziklás szakadékokat, tagoltságuk és körvonalaik alapján ábrázoljuk. Az omladékok pontokkal kitöltött területének egyeznie kell annak vízszintes vetületével. A felső szélén általában tereplépcső van, ezt magassági adattal látjuk el. Ábrázolásukra és megírásukra vonatkozólag a 400. pontban foglaltak az irányadók.

A homokomladék jelét alkalmazzuk a futóhomokos, meg nem

kötött, homokformák /parabolabuckák, szélbarázdák garnadái stb./ meredek, mozgásban lévő oldalának kifejezésére.

411. A jelet a meredek lejtőkön a mállás következtében lecsuszott kő és kavicsomladékok ábrázolására alkalmazzuk. Ábrázolásuk a 400. és 410. pont alapján történik.

412. A sziklaszakadék egyezményes jelével ábrázoljuk az olyan meredek, csaknem függőleges, meg nem állapodott sziklás szakadékokat, amelyek az általános elpusztulás következtében jöttek létre.

416. A borda egyezményes jelével ábrázoljuk a hegyi alapkőzetek felszínre bukkanó, szintvonalakkal ki nem fejezhető részét. Viszonylagos magasságukat a 400. pontban foglaltak szerint írjuk meg.

417. A gleccser egyezményes jelében ábrázolni kell a repedések irányát. A lejtőviszonyokat kék színű, szaggatott szintvonalakkal fejezzük ki.

419. Az örökhó egyezményes jelével ábrázoljuk a hóhatáron felüli és hóhatár környékén lévő mélyedésekben összegyűlt jeges havat.

420. Kék színű sziklarajzzal ábrázoljuk a jégfalat, ha annak alap-szélessége a térképen mérve 1 mm-nél több, illetve a szakadék jelével, ha annak szélessége 1 mm-nél kevesebb.

421. Az állandó jellegű befagyott medreket ábrázoljuk csak.

422., 423. A mesterséges halmok és gödrök egyezményes jelével azokat a kis kiemelkedő és bemélyedő elemeket ábrázoljuk, amelyeket szintvonalakkal nem lehet kifejezni. Magasságukat, illetve mélységüket a 400. pont alapján írjuk meg. Azokat a halmokat és gödröket, amelyeknek tájékozódási jelentőségük nincs és

viszonylagos magasságuk 1 m-nél kisebb, a térképen nem ábrázoljuk.

A mesterségesen keletkezett, de természetes jellegűvé vált /elmosódott formájú/ kunhalmokat szintvonalakkal kell kifejezni.

424. Kőgörgöttegeknek tekintjük azokat az omladékokat, ahol nagy kővek halmozódnak fel.

A nem sziklás környezetben lévő, kevésbé tájékoztató ún. "vándorköveket" és a lepusztulás után a puhább, különösen homogén kőzetből kiváló kőtömböket is a kőhalmaz egyezményes jelével ábrázoljuk.

425. Kősor egyezményes jelével jelöljük a különböző méretű kővekből álló kőrakásokat. Ezek általában birtok-, vagy növényzethatárok mentén, a talajművelés során összehordott kővekből létesülnek.

426. Az egyedül álló szikla jelével az önálló, természetes eredetű, jól tájékoztató sziklatömböket ábrázoljuk. Relatív magasságukat megírjuk.

427. Ezzel a jellel ábrázoljuk az olyan uralgó jellegű, kimagasló szirteket, amelyek szoros szerves kapcsolatban vannak az alattuk lévő kőzettel és kiválóan tájékoztatnak. Ezzel a jellel ábrázoljuk a védett ún. kaptár kőveket is.

Viszonylagos magasságukat a 400. pont alapján mindig megírjuk.

428. Barlangoknak csak a bejáratát ábrázoljuk, a földalatti részt csak akkor, ha az egyben /pl. karasztyvidéken/ földalatti, ugynevezett buvópatak medrére. A barlang egyezményes jele mellett feltüntetjük a bejárat szélességét félméteres, és a barlang hosszát méteres élességgel. A jelentősebb barlang nevét megírjuk. A jelet természetbeni helyzetének megfelelően kell ábrázolni.

429., 430. A kráter jelével ábrázoljuk azokat a kiemertű kráternyílásokat, amelyeket a térkép méretarányában a domborzat más jelével nem lehet kifejezni.

432., 433. Az alappontok magasságadatain kívül a térképen megírjuk a domborzat valamennyi jelentős pontjának /csúcs-, nyereg-, völgypont stb./, valamint a síkraíz egyes, jól azonosít-

ható pontjainak /közlekedési vonalak kereszteződése, egyedül álló fák talppontja stb./ abszolút magasságát. A jellemző sikrajzi és domborzati adatok gazdagságától függően km^2 -enként 5-15 pont magasságát kell megírni. Domborzati és sikrajzi adatokban szegény területen, a jellemző adatok kis száma esetén kivételesen 2-3 pont megírása is elegendő. Ilyenkor a szintvonal megírások bővebb alkalmazásával kell a domborzat, illetve a magasság olvashatóságát segíteni. Ha a magasságilag megírt pontnak egyezményes jele van /pl.: km-kő, kereszt, tartószerkezet stb./, akkor egyezményes jelükkel, ha nincs /nyeregpon, pihenőpon, utkereszteződés stb./ akkor a 432. jellel ábrázoljuk. A kiemelkedő domborzati elemek abszolút magasságát, amelyek igen jól tájékoztatnak és amelyekről a környék jól belátható, mint uralgó magassági pontokat, nagyobb számokkal /433. jellel/, de ugyancsak 0,1 m-es élességgel kell megírni. A felmérési térképen ezt a megírást /még tört esetén is/ 0,1 mm-es vonallal kell aláhúzni. Pl.:

$$\begin{array}{r} \underline{118,2} \\ 116,4 \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{218,7} \\ 218,3 \end{array}$$

Az uralgó pont magassági adatai közül azt a számjegyet kell nagyobb típussal és aláhúzva feltüntetni, amelyre felállva a kilátás biztosítva van. Pl.:

$$\begin{array}{r} \text{hp} \\ \hline \text{talaj} \end{array} \quad \begin{array}{r} \underline{116,4} \\ 116,1 \end{array}$$

Uralgó az olyan pont, ahonnan jól be lehet látni a környező terepet, különösen az olyan fontos objektumokat, mint települések, hágók stb. Az uralgó pontok nem mindig a terep legmagasabb pontjai. Felmérési térképenként lehetőleg 1-2 uralgó magassági pontot kell megírni. Sik vidéken, ahol kiemelkedő domborzati forma nincs, uralgó pontot megírni nem kell.

Körkilátás csak az olyan uralgó pontokon írható meg, ahonnan minden irányban 5 km-re el lehet látni.

434. Koordinátával nem rendelkező tereptárgyaknál a talajszint abszolút magasságát írjuk meg. Például: kilométerkő, kereszt stb.

A tereptárgyakra vonatkozó magassági adat-, a tereptárgy

relatív magassága miatt - nincs mindig összhangban a szintvonalakkal /pl. műtön mért magassági pont/. Ilyenkor az összhangot oda nem illő szintvonalak alkalmazásával erőltetni tilos.

VI. Névrajz

A./ Általános irányelvek

1. A térkép névrajza szerves kiegészítő része a sík- és domborzatrajznak.

A névrajz - a térképpel szemben támasztott követelményeknek megfelelően - a térképolvasó részére szükséges neveket, számadatokat stb. tartalmazza jól áttekinthető elhelyezésben.

2. A névrajz elkészítésénél alapelv, hogy minden fontos elemet megirjunk, adatot megadjunk anélkül, hogy a térképet felesleges megírásokkal terhelnénk. Sűrű síkraírt és jellegzetes domborzatu részeken a kevésbé jelentős terepelemeket nem kell megírni és a nem jelentős számszerű adatok mennyisége is csökkenthető. Olyan területeken viszont, ahol kevés a tájékoztató terepelem és a domborzat sem kifejező, az aránylag a jelentéktelen terepelemeket is meg kell írni és a számszerű adatokat mind fel kell venni.

3. A térképen megírjuk a települések, a területek, a domborzat, az álló és folyóvizek nevét, valamint a különféle magyarázó adatokat.

4. A térképen szereplő nevek megírásánál elsősorban a hivatalos neveket kell feltüntetni /helységnevtár, vasuti menetrend, kataszteri-, földrajzi térkép, földrajzi irodalom stb./. Kerülni kell az elavult régi /kataszteri/ neveket /pl. urasági földek, urbéri tábla stb./.

A fenti neveket ki kell egészítenünk azokkal a nevekkal, amelyeket felmérés közben - a helyi lakosság kikérdezése útján - gyűjtünk össze. A helyi lakosság által használt neveket térképeinken eredeti formájukban kell megőrizni akkor is, ha az ilyen nevek ma már nem használatos, sőt ismeretlen szavakból állanak. /Pl. Szelencés mál./ Ügyelni kell azonban arra, hogy a tájékoztatással ejtett elnevezés helyett, ha az csak egyes hangzókból tér el az irodalmi alaktól, az irodalmi formában kifejtendő nevet használjuk. /Pl. "Ómafás ódal" helyett "Almafás oldal"./

5. A térképelemek megírásánál elvül szolgáljon, hogy az alaprajzban ábrázolt térképelemek magyarázó megírásait, ha elegendő hely áll rendelkezésre, teljesen ki kell írni. Ha ez nem lehetséges, akkor a rövidítések jegyzéke szerint meghatározott rövidítést kell alkalmazni.

A meghatározott alaku egyezményes jeleknél alkalmazott rövidítés e jelek kiegészítő része: ha ilyen tereptárgyat tulajdonnév nélkül ábrázolunk és a jel maga sem fejezné ki kétséget kizáróan az illető tereptárgyat, a jel mellé mindig rövidítést teszünk.

Egyezményes jeleket rövidítés nélkül akkor alkalmazhatunk, ha az illető tereptárgy, magával a jellel, kétséget kizáró módon, egyértelműen kifejezhető. Az ilyen esetben alkalmazott rövidítés a tereptárgy fontosságának kiemelésére szolgál.

A rövid neveket teljesen ki kell írni /fok, kő, tag, dűlő stb./. A tulajdonneveknél gyakran szereplő jelzők /pl. Nagy, Kis, alsó stb./ rövidítése megengedett. A kataszteri alapanyagon szereplő csonka neveket mindig ki kell egészíteni /"Rét felletti" dűlő/.

6. A felmérési térképen a névrajzot a Jelkulcs "Írásfajták és betűnagyságok az 1:10 000 és 1:5000-es térképek névrajzának összeállításához" c. fejezete alapján kell elkészíteni. /L. a Névrajz H. részét/.

B. A megírások elhelyezése

A megírásokat a térképen úgy helyezzük el, hogy azok kapcsolata a vonatkozó tereptárggyal világos és egyértelmű legyen. Ettől eltérni csak indokolt esetben és kivételesen lehet. A megírások elhelyezésénél a következő általános szabályokat kell betartani /a részleteket a Névrajz C - G része tartalmazza/.

a/ Települések, épületek és más építmények, csucok, kis, természetes és mesterséges tavak neveit, a jelek magyarázó megírását, a háromszögelési pontok sorszámát és nevét, a km-kövek és oszlopok számát, az abszolút és relatív magassági adatokat stb./a szintvonalak megírásának kivételével/ vízszintesen, nyugat-keleti irányban, lehetőleg a megírandó tereptárgy közepétől jobbra helyezzük el. Amennyiben nincs elegendő hely, a megírást

elhelyezhetjük a tereptárgy alatt, a tereptárgy fölött, illetőleg attól balra.

b/ Nagy, természetes és mesterséges tavak, valamint a nagyobb területi egységek /hegység, völgy, nyereg, mezőségek, erdőségek, védett területek, szikések, szigetek, félszigetek stb./ neveit, a növényzet adatait és az erdőtagok sorozatait szintén nyugat-keleti irányban az adott területen belül, középen helyezzük el.

c/ Hosszan elnyúló tereptárgyak /mesterséges tavak, hegyhátak, hosszú mezők, szigetek stb./ neveit hosszirányban helyezzük el úgy, hogy a megírások átfogják a vonatkozó területet, illetőleg vízfelületet és a déli, vagy a keleti oldal felől szemlélve legyenek olvashatók. Hasonlóan írjuk meg a vízrajz elemeket, az utcákat, fasorokat, stb. Ha az ábrázolt terület túlságosan keskeny, vagy ha az ábrázolás egyvonalas, a nevet melléje írjuk. Hosszabb vizvonalak nevét 15-20 centiméterenként, de elsősorban a térkép keretvonalainál és a vizek összefolyásainál írjuk meg.

d/ Utak és nyiladékok megírását mindig az ábrázolt közlekedési vonallal vagy jellel párhuzamosan helyezzük el úgy, hogy a megírások a déli, vagy a keleti oldal felől legyenek olvashatók. Hasonlóan helyezzük el a hidak, átkelések és gázlók stb. - vízfelületen feltüntetendő - adatait is.

e/ A vizvonalak szélességi és mélységi adatait - ha azok a vízfelületen elhelyezhetők - a vizvonalra merőlegesen írjuk meg.

f/ A megírásokat lehetőség szerint úgy helyezzük el, hogy a km-hálózat vonala az írást ne keresztesse; ha ez nem lehetséges, akkor a km-hálózat vonalát a megírás helyén meg kell szakítani.

C. Települések

1. A térképen megírjuk az összes lakott helyek: városok, községek, egyéb kisebb települések, tanyabokrok, tanyacsoportok, tanyaközpontok, egyes tanyák, állami gazdaságok és termelőszövetkezetek nevét.

1:10 000 méretarányban csak városokban írjuk meg a terek és a 100 m-nél hosszabb utcák nevét. A 15 m-nél keskenyebb utcák nevét csak a nyilvántartási okán kell feltüntetni.

1:5000 méretarányban a falusi jellegű településekben is minden utcanevet meg kell írni.

2. A városok, községek nevét a hivatalos, legújabb kiadású Helységnévtár alapján írjuk meg.

A Helységnévtártól eltérő elnevezést, községnev változást csak abban az esetben szabad feltüntetni, ha a névváltozásra belügyminiszteri rendelet van, és az a Hivatalos Közlönyben megjelent.

A helységnevek írásánál az alábbi ált. szabályokat kell betartani:

a/ Városok és községnevek írásánál a vastag típusok /H. 1G., 1T/ csak az igazgatási minőség /város, község/ kifejezésére használhatók. E betűtípusok egy település határán belül csak egyszer alkalmazhatók.

b/ Városok és községek részeinek nevei a jelk. 455., 456., 457. pontjában foglaltak kivételével csak T típusal írhatók. A megírás pontszáma a megírandó településrész lakóházai számának megfelelő legyen. Pl. a településrész lakóházainak száma 100-200, akkor a megírás T 12, városi településrészek esetén T 12 N.

c/ Városok és városrészek nevei kizárólag csak nagybetűvel írhatók.

d/ A városok oly részét, amely a várossal nem épült össze, akár városi, akár falusi jellegű, a jelkulcsban előírt - lakosok számának megfelelő - betűnagysággal, tüírással, nagybetűkkel írjuk meg.

e/ Majoreknál, tanyáknál, telepeknél, tesz-nél, állami gazdaságoknál, stb. a lakóházak számától függetlenül a 455., 456., 457. pontok utasításait kell alkalmazni.

f/ Az állami gazdaságok központjának nevét dH 10, a többi áll.gazd.üzemegység, valamint term.szöv.-ek nevét dH 8 betűfajttával és betűnagysággal kell megírni.

g/ Bányák összefoglaló /vállalati/ nevét /Salgói Kőszénbánya pl./ dH 10, betűtípussal kell megírni. Egyes aknáknak, bányarészek neve jelentőségüknek megfelelően dH 8, vagy dH 6 típusal írandó meg. A termelő aknákat célszerű dH 8, a mellék-,szál-

lító-, szellőzőaknákat dH 6 tipussal megírni.

3. A település nagyságának, közigazgatási rangjának megfelelő betűtipussal megírt hivatalos elnevezés mellett a lakosság által használt második elnevezést kisebb és vékonyabb betűtipussal zárójelben tüntetjük fel.

4. Zárt, falusi jellegű települések nevének betűtipusát a maghoz tartozó lakóházak számának alapján állapítjuk meg, és ezt a számot írjuk meg a település neve alatt.

Szétszórt jellegű településeknél, tanyarendszereknél a betűtipust az összes lakóházak száma alapján állapítjuk meg. Az elnevezést ritkított szedéssel, a település fekvésének megfelelően hajlítva írjuk meg.

Ha a szétszórt településnek van egy kialakult központi magja, akkor a megírást /nem nyitottan/ itt helyezzük el. A település neve alatt feltüntetjük a maghoz tartozó lakóházak számát. A szétszórt településhez tartozó összlakóházak számát, akár van központi mag, akár nincs, a felmérési térkép keleti szegélyén a Megjegyzés rovatban adjuk meg.

5. Az egy településhez tartozó, egymáshoz közelfekvő településrészek megnevezését a legnagyobb településrész mellé írjuk azzal a betűtipussal, ami a lakosság, vagy a házak száma alapján az egész települést megilleti.

6. Ha két, vagy több községet közigazgatásilag új néven egyesítették és az egyesített községek összeépülésük folytán egy település benyomását keltik, - a település nevét az összlakóházak számának megfelelően a legalkalmasabb helyen, de lehetőleg annál a településrésznél írjuk meg, amelyikben a tanácsház van. A név alatt az összes lakóházak számát fel kell tüntetni.

A régi neveket 1/3-al kisebb nagyságban előírás szerinti betűtipussal a megfelelő községrészeknél tüntetjük fel.

Hasonlóképp járunk el, ha az egyesített községek ugyan nincsenek összeépülve, de olyan közel fekszenek egymáshoz, hogy az új, közös név megfelelő elhelyezésével összefoglalható.

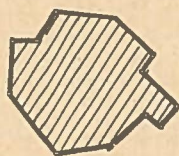
"Település része" megírást általában akkor tüntetjük fel az adott településrész neve alatt, ha az távolabb, más községek közé

beékelve fekszik és könnyen nem állapítható meg, hogy melyik községhez tartozik. Településrész nevét tájrással /"T" típus/ kell megírni. Ha az ilyen településrészt a szelvény keretvenala elmet-szi, nevét a keretben nem írjuk meg, ellenben idekelt esetben /ha a rész megfelelő nagyságu/ a megírást mindkét szelvényen feltüntetjük.

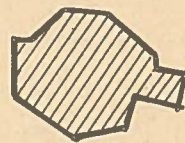
7. Az egyesített, de a közigazgatási központtól távolesó községeknél a régi név alatt feltüntetjük a lakóházak számát is. A régi községnevet az ott lévő lakóházak számának megfelelő nagyságu, T fajtájú betűvel írjuk. Ez esetben a lakóházak itt megírt számát nem számítjuk be a közigazgatási közös név alatt feltüntetett összlakóházak számába. Hasonlóképpen járunk el, ha az egyesítés valamely község nevének megtartásával történik. Ilyen esetekben azonban az összlakóházak számának megfelelő nagyságban megírandó nevet ahhoz a községhez helyezzük, amelyik azt eredetileg is viselte.

8. A községek külterületi lakott helyeinél /áll.gazd., termelőszövetkezetek, majerek, tanya csoportok, bekrok stb./ a lakóházak számát - ha az kettőnél több - fel kell tüntetni.

9. Az 1:10 000 méretarányu térképeken a települések nevét lehetőleg egy sorba írjuk. Ha kivételesen hosszú neveknél ez nem lehetséges, akkor törekedni kell az összetartozó nevek egybeírására.

Református-
kovácsháza

Balaton-
szentgyörgy

Egyes települések két, vagy esetleg több szelvényre is eshetnek. Ilyen esetben a település nevét a rá vonatkozó összes adattal azon a felmérési lapon írjuk meg, amelyikre a település nagyobb része esik.

Ha a településnek több felmérési lapon eső részei hosszávétőlegesen egyenlő nagyságúak, akkor a nevét azon a lapon írjuk meg, amelyiken a tanácsház van. A tanácsházat - településen belül, vagy kívül ezért mindig meg kell írni. A többi lapon az ilyen

település /községrész/ nevét csak a térkép keretében írjuk meg az előírt írásfajtaival.

10. Az 1:5000 méretarányu térképeken a település nevét minden szelvényen megírjuk, ha azokra a település egy része esik is, de a táviróhivatal jelét, a lakóházak számát és a közigazgatási beosztást csak azon a szelvényen helyezzük el a név alatt, amelyikre a település központja vagy nagyobb része esik.

11. A vasutállomások, vasuti megállók, vasuti rakodók, hajóállomások stb. nevét - ha ezek: közvetlen település mellett, vagy településen belül fekszenek és nevük azonos a település nevével - külön nem írjuk meg. Ezeknél elég a megfelelő rövidítést feltüntetni /pl. Vá., V.m., V.r.stb./.

12. Az állami gazdaságok nevének megírásánál az "áll.gazd." magyarázó szöveget minden esetben fel kell tüntetni.

Ha az állami gazdaság rövidítése a hivatalos név tartozéka, úgy azt a név után Á.G., egyébként a név alatt Á.g. megírással kell elhelyezni. A betűnagyság ez utóbbi esetben is azonos. Pl.:

Tormáspusztai Á.G.

Kínósem-pesz.

/dH8-dH10/

Á.g.

/dH8-dH10/

13. Puszták, majorok, tanyacsoportok /tanya-bokrok/ szállások, telepek, tanyák megírásánál az alábbi irányelveket kell betartani:

- a felsorolt lakott helyeket a legújabb kiadásu Helységnévtár alapján kell megírni; ha a Helységnévtártól eltérő régi név még él a köztudatban, akkor azt a hivatalos név alatt - mint második elnevezést - zárójelben tüntetjük fel;

- a Helységnévtárban nem szereplő lakott helyek nevét a lakosság többsége által használt névvel a - tájkiejtés figyelembevétele nélkül - és a megfelelő rövidítéssel írjuk meg.

14. A termelőszövetkezetekké alakult pusztákat, majorokat stb. a termelőszövetkezet neve szerint kell elsősorban megírni. A helységnévtári nevet a tsz neve alatt zárójelben, mint második elnevezést kell feltüntetni. Pl. Szabadság-Tsz.

/Nagy-pesz./

Ha a tsz településének nincs helységnévtári neve, akkor is

a tisz elnevezést kell elsősorban megírni, alatta zárójelben - a második elnevezésként - dH6 betűtípussal a helytőlő nevet kell feltüntetni. A termelőszövetkezet nevének a tisz rövidítést mindig alkalmazni kell.

Településen belül is a nagyobb kiterjedésű tisz-ek központját, ahol az iroda, istállók, magtárak stb. vannak, rövidítéssel meg kell írni.

Ha a termelő szövetkezethez több tanya tartozik, de ezek nem üzemegységek, hanem háztáji gazdaságok, akkor azokat tulajdonosuk szerint kell megírni. Csupán a termelőszövetkezet gazdálkodásával kapcsolatos tanyákat /baromfitelepe, sertéshizlalda stb./ írjuk meg a tisz. neve szerint, csatolva hozzá a kiegészítő megnevezést. Pl.:

Szabadság-Tisz
központja

Szabadság-Tisz
baromfi telepe

15. Olyan külterületi lakott hely, amely az V. fejezet 18.-20. pontja alapján utcás településnek ábrázelandó, név nélkül nem állhat.

16. A települések megírására használható írásfajtákat a települések közigazgatási foka szabja meg. Ezen felül különbséget teszünk városi jellegű településeknél a lakosság száma, a falusi jellegű településeknél pedig a faluban lévő házak száma szerint.

17. A település neve alatt fel kell tüntetni:

- a/ a táviróhivatal jelét,
- b/ a lakóházak számát /ha legalább három/ és
- c/ a közigazgatási beosztást.

Közös tanácsú községek /KTK/ neve alá zárójelben feltüntetjük a tanács székhelyét. Pl.: Baglód

82 KTK /Resznek/

Városoknál csupán a közigazgatási szervezet fokát jelző rövidítést tüntetjük fel.

Településen belül lévő gépállomás rövidítését csak akkor tüntetjük fel a település neve alatt, ha az a településen belül helyhiány miatt nem írható meg.

Ha egy településen belül a vízellátást ártézikut hálózat

biztosítja, a jelentősebb kutak ábrázolásán kívül a település neve alatt "Árt." megírást helyezünk el. Ebben az esetben az ábrázolt kutak mellett "Árt." rövidítést nem alkalmazunk.

A lakóházak számának megállapításánál a köz- és irodasépületek lakóházaknak számítanak.

A települések lakóházaiknak számát a legújabb kiadású Helységnevtár adataival - az esetleges durva elírások kiküszöbölése végett a terepmunka ellenőrzése alkalmával egyeztetni kell.

Ha a járásszékhely nem város, hanem község, az egyébként kisbetűvel írandó nevét csupa nagybetűvel kell írni. Ettől függetlenül ilyen községeknél a táviró központ jelét, a házak számát a név alatt fel kell tüntetni.

A falunevek alatt - attól függetlenül, hogy a falu közigazgatási szerve alá kiterjedt/ tanyavilág tartozhat - csak annyi háznak a számát írjuk meg, amennyi a megírt településrészben /falu, tanyaközpont stb./ van.

Szétszórt jellegű településnél - ha több nagja van - a legtöbb háznál a legsűrűbben beépült résznél írjuk meg a település nevét.

A községnevé alatt a megírásokat és rövidítéseket az alábbi sorrendben kell elhelyezni:

Gyüre

X 1250 ÖTK Art. Gd.

D. A vizek

1. A térképen megírjuk a folyók, patakok, csatornák, természetes és mesterséges tavak nevét és adatait.

2. A folyók, patakok, csatornák nevét a vízfolyás mentén írjuk meg úgy, hogy az írás a vízvonallal mentén lévő tereptárgyakat el ne takarja. Megfelelő szélességű vízvonallal esetében a megírást a vízfelületen kell elhelyezni a két part felező vonalában. A nagyobb folyóvizek nevét a felmérési lapon belül 15 cm-ként és a lapszélek közelében kell megírni.

Két folyó találkozásánál a jelentősebbet azzal fejezzük ki,

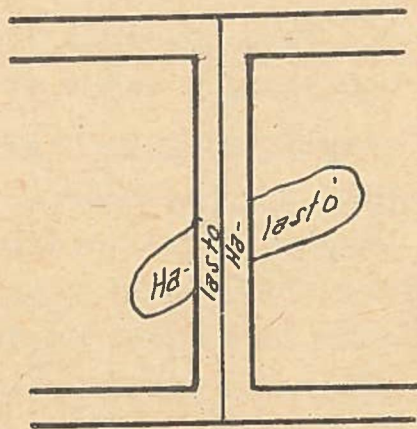
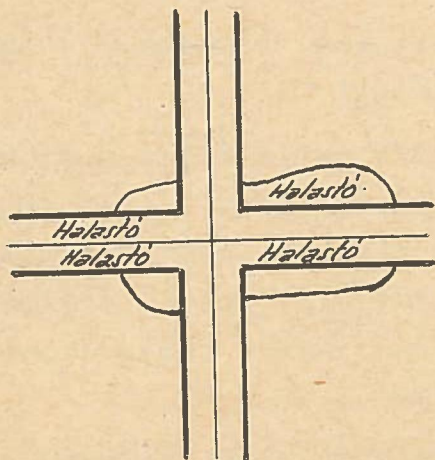
hogyan nevének az összefolyás után megírjuk.

3. A tavak /természetes, mesterséges, halastó stb./ nevét úgy írjuk meg, hogy a megírás a vonatkozó vízfelületet átfogja. Ha a megírás a vízfelületen nem fér el, kis tavak és források, kutak neveinek az elhelyezésénél az ismertetett szabályok szerint járunk el.

A településekben lévő jelentéktelen - rajzi ábrázolásban 1 cm^2 -nél kisebb - természetes és mesterséges tavakat nem írjuk meg. A több térképlapra eső tavak /pl. Balaton, Fertő, Velencei tó stb./ nevét a szóbanforgó lapon csak akkor írjuk meg, ha eredeti betűnagysággal - az alkalmazható legkisebb térkőzzel - a név még elhelyezhető. Ha a név a térképlapra eső tórészletbe már így sem illeszthető, úgy azt csupán a keretben írjuk meg.

Ha a több térképlapra eső tó neve - eredeti betűnagyságban, az alkalmazható legkisebb térkőzzel - egyik lapon sem fér el, akkor nevét az összeillesztett lapokon csak egyszer írjuk keresztül s az egyes lapokról hiányzó betűket minden lapon vékony betűvel a keretben írjuk meg.

Vízfolyások, csatornák, tavak stb. neveként általában a közhasználatu neveket kell megírni. Ha ez a vízügyi szervek elnevezésétől eltér, úgy a vízügyi hivatalos elnevezést az előző után zárójelben kell feltüntetni. Pl. Kerek-csatorna, /XV. főcsatorna/. Ha valamely vízvonalnak közhasználatu neve nincs, akkor a hivatalos vízügyi megjelölést zárójel nélkül alkalmazzuk.

E. A területek

1. A szigetek, félszigetek, területrészek, nagyobb dűlők, erdők, szőlők, rétek, legelők stb. nevét meg kell írni a térképen.

2. A nagyelterjedésű több térképlapra eső folyami szigetek nevét /pl. Szentendrei sziget, Csepel sziget/ a tájegységekhez és a hegységekhez hasonlóan megírni nem kell.

3. A területneveket úgy kell elhelyezni, hogy az írás végigérje a vonatkozó területet.

A név elhelyezésénél lényeges, hogy az egybetartozó írás betűit a térképelvasó könnyen áttekinthesse. Szükség esetén ugyanaz a megírás kétszer is alkalmazható, az egész területnek megfelelő betűnagysággal.

A területneveket elsősorban nyugat-keleti irányban kell elhelyezni. Haránt fekvésű dűlő neveket a parcella hosszabbik oldalával párhuzamosan kell megírni. Szabálytalan alakú, hosszan elnyúló területek nevét - a terület alakjához igazítva - hajlítva kell elhelyezni.

4. A dűlők, területrészek kataszteri neveit - helyszíni ellenőrzés után - általában mind fel kell venni. Csak ott hagyjuk el a neveket, ahol a síkraja sűrűsége, vagy a terület kicsinyisége miatt a név felvétele nem célszerű. A nagyüzemi gazdaságok táblaszámait - tekintettel azok aránylag kis területére és a számozásban bekövetkező változásokra - általában nem tüntetjük fel.

5. A két, esetleg több térképlapra eső kisebb szigetek, félszigetek nevét a szóbanforgó lapon csak akkor írjuk meg, ha eredeti betűnagysággal - az alkalmazható legkisebb térközzel - a név még elhelyezhető, a sziget, félsziget területén, vagy mellette a víztükrön.

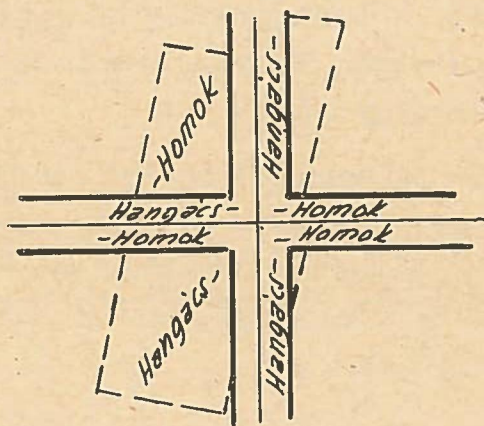
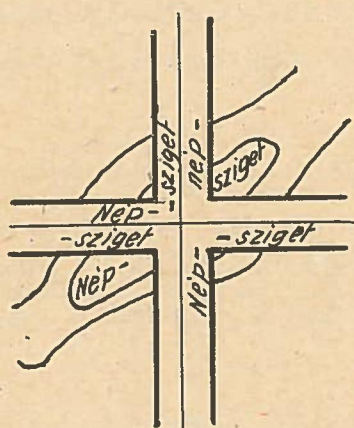
6. Ha a két, esetleg több térképlapra eső kisebb sziget, félsziget neve - eredeti betűnagyságban - az alkalmazható legkisebb térközzel egyik lapon sem fér el - akkor nevét az összeillesztett lapokon csak egyszer írjuk keresztül.

Az egyes lapokról hiányzó betűket minden lapon vékony betűvel a keretben írjuk meg.

7. A több térképlapra eső kisebb erdők, nagyobb területre-

szek, dülők nevét az összeillesztett lapokon csak egyszer írjuk keresztül s az egyes lapokról hiányzó betűket minden lapon vékony betűkkel a keretben írjuk meg. Nagyobb erdők, területrészek, dülők esatlakozó megírásait a E/3. pont szerint kell végezni.

8. Ha az adott térképlapok valamelyikére az említett térkép-elemeknek oly kis része esik, hogy ott az előírt betűnagyságban még a névrész megírása sem célszerű /1-2 betű fér el csak benne/, akkor a nevét csupán a keretben helyezzük el.

F. A domborzat

1. A fontos, jellemző és jól tájékoztató domborzati elemek /kupok, nyergek, hágók, gerinc és völgyvonalak, uralgó pontok stb./ nevét a térképen meg kell írni.

Nagyobb kiterjedésű, erdővel borított hegységben a névrajz teljességének és pontosságának különösen nagy a jelentősége. A tájékozódást elősegítő és megkönnyítő neveket - az elnevezés helyességének és hova-tartozandóságának alapos ellenőrzése után - mind meg kell írni.

2. A domborzat neveinek megírásánál elsősorban a hivatalos elnevezések az irányadók. Ezeket ki kell egészíteni a lakosság körében használatos nevekkal.

3. A domborzati elemek nevét úgy helyezzük el a térképen,

hogy a megírt domborzatrész egész kiterjedését megmutassák./Lásd E/3. pont./

A völgyek, gerincek nevét a vonatkozó hegyidomra kiterjedően helyezzük el.

A nevek jelentésének és elhelyezésének egymással összhangban kell lennie. Pl.: "mál" /déli/ általában a déli /napos/ oldalra kerülhet.

4. A több térképlapra kiterjedő hegységek /pl. Bakony, Borsöny, Mátra, Bükk stb./ nevét sem a felmérési lapon, sem a térképnymaton nem tüntetjük fel.

5. A több térképlapra eső hegyhátak, gerinc és völgyvonalak nevét a több térképlapra eső erdők, nagyobb területrészekhez hasonlóan kell megírni.

6. Az olyan neveket, melyekben valamely domborzati formára vonatkozó utalás is szerepel /pl. Hosszu-oldal, Kecske-bérc stb./, ha a térképi ábrázolásban a vonatkozó forma akár elmosódva is felismerhető, = domborzati /D/ írástípussal kell megírni.

Azokat a domborzati megjelölést tartalmazó neveket, melyeknél egyértelműen megállapítható, hogy az elnevezés nem domborzati formára vonatkozik - /pl. síkvidéki szőlőterület - "szőlő-hegy"/ területírással /sG/ kell megírni.

Mindkét esetben, ha a vonatkozó ritkított írás nehezen lenne olvasható, az egyébként alkalmazandó betűk nagyságát egy, esetleg két fokkal meg kell emelni.

G. A térkép keretvonalai között elhelyezett megírások

1. 1:10 000 méretarányban a felmérési térkép keretvonalai között - a terepelemekkel kapcsolatosan - következő megírásokat kell feltüntetni:

a/ Azon települések és egyéb terepelemek nevét, melyeknek fele, vagy nagyobb része a szomszédos szelvényre esik /lásd még a települések alatt is/.

b/ Vasutvonalaknál a legközelebb eső vasutkereszteződés /elágazás/ vagy végállomás nevét, valamint a felmérési térkép szegélyétől mért távolságát 1,0 km-ig 0,1 km, ezen felül pedig

1,0 km-es élességgel. Csak a hivatalos menetrendben szereplő személyszállítást is lebonyolító ipar, v. gazdasági vasutat kell a keretben megírni. A megírt név után vá. rövidítést csak akkor alkalmazzuk, ha vasutállomás a településtől távol fekszik, vagy annak neve eltér a település nevétől.

e/ A térképlapról kifutó műutaknál, javított talajutaknál, valamint a településeket összekötő főközlekedési talajutaknál a legközelebbi közigazgatási központ /város, község/ /ötk, kkt, ktk/ nevét és a felmérési lap szegélyétől mért távolságát.

/Sűrű uthálózat esetén a településeket összekötő főközlekedési talajutaknál a megírás elhagyható./

A távolság le mérésénél a település központját kell figyelembe venni.

A távolságot 1 km-ig 0,1 km, azon felül pedig 1 km élességgel írjuk meg. Például: Ukk 0,7 km; vagy Solt 8 km.

Ha az előbb említett utakon közigazgatási központ nincs, akkor azt a helyet, települést írjuk meg, ahová az ut vezet /pl. vá. á.g. tisz központ, stb./

Ha a kifutó országos számozású műut valamely közigazgatási központ érintése előtt többfelé ágazik, akkor azt a legközelebbi közigazgatási központot és a lapszél-től odáig mért távolságot adjuk meg, amely a lapról kivezető azonos számú uton fekszik. Ha a kivezető számozatlan műut, valamely közigazgatási központ érintése előtt többfelé ágazik, az elágazó utakon lévő közigazgatási központok közül a legközelebbit írjuk meg.

Ha a kivezető számozott, vagy számozatlan műut - közigazgatási központ érintése nélkül - egy másik számozott műutba köt be, akkor annak az utnak a hivatalosan megállapított nevét és az addig mért távolságot írjuk meg.

Ha a számozatlan műut, vagy a javított talajut a csatlakozó lapon alsóbbrendű /pl. talaj/ utban folytatódik, akkor csak a műut, illetve javított talajut kiépített és a lapszél-től mért távolságát írjuk meg. /Pl. műut vége 1 km./

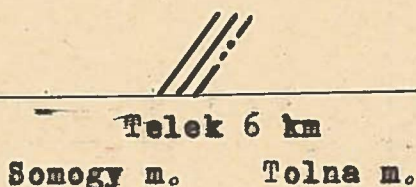
Abban az esetben azonban, ha a műut, illetve javított talajut folytatásában lévő ut főközlekedési talajut, akkor azt is

megadjuk, hogy az hova vezet és alatta feltüntetjük a műút végének a lapszéltől számított távolságát. Pl. Kunhalom 9 km

/Műút vége 4 km./

d/ Megyehatárnál a szomszédos megyék neveit.

e/ Minden 50 m-es fősztvonal értékét. A megírás azonban elhagyható, ha az kifutó írásra esik. Ha a megye határ ott metszi a keretet, ahol kifutó írás van, akkor elsősorban azt kell megírni és csak másodosorban a megyék nevét.

2. 1:5000 méretarányban a keretvonalak között terepelemekre vonatkozó megírásokat nem tüntetünk fel.

H. Írásfajták

A Jelkules "Írásfajták és betűnagyságok az 1:10 000 és 1:5000 méretarányu térképek névrajzának összeállításához" c. fejezete /a továbbiakban írásminták/ magyarázata és kiegészítéseképp a névrajzi elkészítésénél az alábbiakat kell figyelembe venni:

1. A táblázatok a megírásokat betűfajta és betűnagyság szerint tartalmazzák. Az elnevezések írásméreteinek megválasztásánál számításba kell venni a megírandó elemek jelentőségét és helyzetét.

2. A felmérési térképen /terepmunkán/ a névrajzot tülrással, az alkalmazandó betűtípusoknak megfelelő méretben kell megírni.

3. A szabvány /magassági és egyéb számadatok, magyarázó jelzések, rövidítések stb./ megírások kivételével a betűtípus jelzését a megírással kapcsolatban mindig fel kell tüntetni.

4. Az Írásminták helyesbítéseként és kiegészítéseként alkalmazandó:

Sor- szám	Betűfajta és betűnagyság	Tárgy	Megjegyzés
455 a	dH8	Ujélet-tesz, Vida-tny.	Egyedülálló lakóház major, tanya, telep, puszta, termelőszö- vetkezet stb. Esetleges második név keretben történő meg- írása esetén aD6 be- tűfajttát kell alkal- mazni.
455 b	dH6	Ujgula	Háromszögelési pont neve.
456	dH10	Dóssa á.g.	Egyedülálló, nagyobb állami gazdaságok, mezőgazdasági üzemek, erdőgazdaságok, bá- nyák, ipartelepek stb. keretben történő meg- írása esetén aD8 be- tűfajttát kell alkal- mazni.
456	dH6- dH8	Diós allé Római katonák útja	Településeket össze- kötő vagy egyéb sző- lesebb utak, erdő- átvágások.

Sor- szám	Betűfajta és betűnagyság	Tárgy	Megjegyzés
457	4H10	Kincsem pos.	Egyéb ipari és mezőgaz- dasági üzemek, középüle- tek, várak, kastélyok, sportlétesítmények a ke- retben történő megírása esetén aD8 ill. aD6 be- tűfajta-t kell alkalmaz- ni.
459	sG6	/V-IX / 173,0 180 Tölgy, Luc 1,0	Magasságadatok, villany- vezetékek, olagutak, utak, hágók, vizek, ku- tak, hidak, átkelőhelyek, gázlok, növényzet /er- dő/, barlangok, moosa- rak, stb. számszerű ada- tai. Szintvonalak, isobátok értékszáma. Növényzet fajtája.
459/a	sG6	Gépkocsival járható Körkilátás 12 km-re	A felmérési lepon piros színnel kell megírni.
460	sG8 sG10	$\frac{328,1}{327,2}$	Uralgó magassági pont
466	sG6	Csaszatékert	As olyan kis. területe- ket, amelyekben a növ sG... N betű nagysággal nem helyezhető el, a terület mellett sG6 betűnagysággal kell megírni.
466	sG... N	Nagybükös /Védett terület/ Karszt	As olyan védett terü- letet, amelynek tulaj- donneve is van, úgy írjuk meg, hogy a "Védett terület" meg- jelölést a terület tu- lajdonneve alatt záró- jelben 1-2 betűnagysá- ggal kisebb betűk- kel tüntetjük fel. Karsztos terület meg- írása

Sor- szám	Betűfajta és betűnagyság	Tárgy	Megjegyzés
470	D 12 N	TISZA	Időnként hajózható folyók, csatornák, tengeresorosok, Bblók. /Időnként hajózható folyó- nak csatornáknak csak azo- kat minősítjük, amelyek az időjárástól függően 30 napnál tovább hajózha- tók és ekkor vizsgáltságuk legalább 20 dm./ Második név és a körletben szereplő megírás jelzése AD...N
473	SH20N SH16N	Ausztria	Ha az SH24N betűfajta és nagyság - hely hiánya miatt - nem alkalmazható.

5. Az 1:10 000 és 1:5000 méretarányú térképek névrajszhoz a domborsatra, a vízrajszra és területekre vonatkozó megírások nagy-
ságát az alanti táblázatban megállapított általános irányelvek
szerint kell kiválasztani.

Betűfajta és nagyság	D o m b o r s a t .	
D6	Kupok, csúcsok, halmok, nyergek, szorosok, hágók stb., valamint 10 cm-nél rövidebb keskeny völgyek és háta.	
D8	Jelentősebb kupok, csúcsok, halmok, nyergek, szoro- sok, hágók stb., valamint 10-20 cm, hosszú völgyek és hegyháta.	
D8N	20 cm-nél hosszabb völgyek és hegyháta.	
D10N	200 cm ²	kiterjedésű hegységek
D12N	201-1000 cm ²	" "
D14N	1001-2000 cm ²	" "
D16N	2001-3000 cm ²	" "
D20N	3000 cm ² -en felüli	" "

Betűfajta és nagyság [*]	V i z r a j z
sD6	50 cm-nél rövidebb patakok, csatornák 4 cm ² -nél kisebb tavak, mocsarak
D6	51-100 cm hosszú patakok, csatornák 4-100 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak
D8	101-200 cm hosszú folyók, csatornák, patakok 101-200 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak
D10	200 cm-en felüli folyók, patakok, csatornák 201-300 cm ² kiterjedésű tavak, mocsarak
D10N	100 km-nél rövidebb időnkint hajózható folyók, csatornák /pl. Maros/
D12N	100 km-nél hosszabb, időnkint hajózható folyók, csatornák /pl. Sió/
D12N	100 km-nél rövidebb hajózható folyók, csatornák /pl. Kőrös/
D16N	100-200 km hosszú hajózható folyók és csatornák /pl. Dráva/
D20N	200-500 km hosszú, hajózható folyók és csatornák /pl. Tisza/
D24N	500 km-nél hosszabb, hajózható folyók és csatornák /pl. Duna/
fK16N	Tavak /pl. Fertő, Velencei-tó/
fK20N	Nagytavak /pl. Balaton/
V24N	Tengerek
sG6N	4 cm ² -nél kisebb kiterjedésű területek és növényzettakarók
sG7N	5-80 cm ²
sG8N	81-200 cm ²
sG9N	201-300 cm ²
sG10N	301-500 cm ²
sG12N	501-1000 cm ²
sG16N	1001-2000 cm ²
sG20N	2001-3000 cm ²
sG24N	3000 cm ² -nél nagyobb kiterjedésű területek és növényzettakarók

* Megjegyzés: A betűnagyság kiemelés esetén növelhető, illetve helyszűke esetén csökkenthető. /Maximálisan két fokozattal./

VII. Az egyezményes jelek kapcsolása

1. A terepfedezet, növényzettakaró hü kifejezésére ugyanazon a területen sokszor több egyezményes jelet kell összekapcsolva ábrázolni. Mivel a jelkapcsolások összes lehetőségére példát adni nem lehet, ezért a térképi elemek jeleinek összekapcsolása a terepfelmérő elképzelésétől és ízlésétől függ. Lényegileg azonban a következő szabályokat kell betartani:

a/ Amennyiben fekete színű jeleket kapcsolunk össze, úgy az azonos alaku jelek közötti távolságot növeljük és a jeleket váltakozva rajzoljuk ki. Azonban, ha valamely ábrázolandó elem többségben van, annak jelét sűrűbben rajzoljuk meg.

b/ Amennyiben fekete színű jeleket más színű jelekkel kell összekapcsolni, a fekete jeleket az előbbiekhöz hasonlóan helyezzük el, a más színű jeleket pedig ezek között rajzoljuk meg.

c/ Ugyanazon a területen három azonos színű jelnél többet összekapcsolni nem szabad.

d/ A fafedezet és a rézsű fogazás összekapcsolását a következőképpen kell végezni:

- Koronavonal nélküli barna fogazás és a fekete fakarika egymást a rajzban fedhetik.

- Koronavonallas barna fogazásnál a koronavonalat nem, de a fogakat fedheti a fát ábrázoló kör.

- Fekete fogazásnál a koronavonalat a fakarika miatt nem szakíthatjuk meg. Ha a fa valóságban a rézsűn van, vagy a peremvonalon áll, akkor a fát jelző köröket, vagy a koronavonal felett, vagy a koronavonal alatt, a fogazást megszakítva helyezzük el. Töltésnél értelemszerűen ugyanígy kell eljárni.

- Bakhátas telepítésű fa- és bokorsoroknál a töltés koronavonala is megszakítható. Itt a fasor vagy bokorsor a fű ábrázolandó objektum, az elmosódó töltés ezért szakítható meg. 0,5 m-nél alacsonyabb bakhátat nem kell ábrázolni.

e/ A jelek méreteire és a jelek közötti távolságokra vonatkozóan a II. fejezetben lefektetett szabályok a jelek kapcsolásánál is érvényesek.

2. A meghatározott alaku egyezményes jelekkel ábrázolt tereptárgyak jeleit csak akkor kapcsolhatjuk össze, ha ezáltal az egyes jelek olvashatósága nem csökken. A tájékozódási szempontból jelentősebb tereptárgyaknak az ábrázolásban mindig előnyt kell biztosítani. A háromszögelési és felmérési alappontokra a 12. pontban ismertetett szabályok érvényesek.

VIII. Térképlapok keretszegélyének kivitelezése

1. A térképek keretrajzát és megírását, valamint a belső keretre vonatkozó előírásokat a Jelkulcs 1. és 2.sz. melléklete /keretminta/ tartalmazza.

2. Az adott /6°-os/ sáv Gauss-Krüger vetület derékszögű koordinátahálózatát a szelvényeken ki kell húzni és a hálózati vonalak értékét a keretben meg kell írni. A csatlakozó zóna hálózatát a külső keret belső oldalán őrvonalakkal ábrázoljuk és a kereten kívül írjuk meg.

Ugyancsak őrvonalakkal ábrázoljuk és írjuk meg a sztereografikus vetület koordináta-hálózatát a keretvonal külső oldalán.

A csatlakozó zóna hálózatát keletre 4 szelvényen át /15'/ kell feltüntetni és megírni.

3. A belső és külső /vastagabb/ keret közötti sávban a földrajzi koordináták percebeosztását rajzoljuk meg. A páratlan perc megírása előtti percebeosztást 0,5 mm széles fekete vonallal tüntetjük fel. /A keretmintát a 2. és 3. pontban foglaltak szerint helyesbiteni kell./

4. A déli keretszegély alatt adjuk meg a méret és a térképen alkalmazott alapszintköznek megfelelő lejtőalapmértékét. Az 1:10 000 méretarányu térképeken még feltüntetjük a mágneses elhajlás adatát és a meridiánkonvergencia vázlatát is. A térkép tájékozásához szükséges adatoknak mindig a legfrissebbeknek kell lenniök. Tehát a térkép kartográfálási /és nem felmérési/ évének megfelelő adatokat kell feltüntetni.

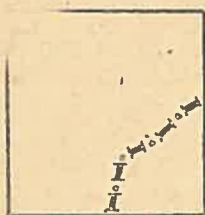
5. Az országhatár mentén az adott szelvénykeretén tulnyuló kisebb határmenti területeket a szelvény keretét "kitörve" ábrázoljuk. A kitöréssel érintett szomszédos szelvény nomenklaturáját a keretben fel kell tüntetni.

6. A keleti külső keretvonalától 1 cm távolságra fel kell tüntetni:

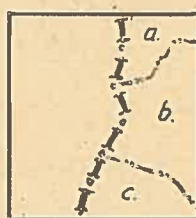
a/ A szelvény elhelyezését mutató áttekintő vázlatot. Ez csak abban az esetben hagyható el, ha a névadó község egész területe ugyanarra a szelvényre esik. A község elhelyezését mutató vázlatot annyi négyzetre kell osztani, ahány a község teljes, összefüggő területének az ábrázolására szükséges.

Az áttekintő vázlat négyzetének nagyságától függetlenül a vonalkázás északnyugat-délkeleti irányú. A vonalak vastagsága 0,1 mm, egymástól való távolságuk pedig 0,6 mm.

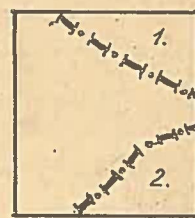
b/ A közigazgatási határokat tartalmazó vázlatot a következő minták szerint kell készíteni:

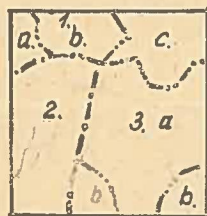
Szegvári járás
Bodok

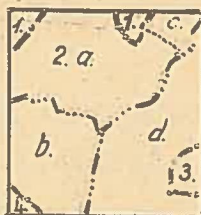
Szegvári járás
a. Bodok
b. Palin
c. Novaj

1. Szegvári járás
Kispesterfa
2. Nagylaki járás
Nádaskert

Loránd megye Kiszna megye
1. Szegvári j. 2. Csengődi j.
a. Hajos Berkes
b. Káva 3. Sárosi j.
c. Csertő a. Kalozná
b. Lapos

1. Szegvári j. jv
2. Szegvári járás
a. Nagynyom
b. Kisnyom
c. Kecel
d. Kisfalud
3. Nagylaki járás
Hahót

Szegvári járás
a. Szil
b. Zsenye
c. Molnári
d. Pereszteg
e. Hidvég
f. Szilas
g. Sitka

c/ A keretméreteket és a felmérésnél használt grafikus alapanyagot tartalmazó vázlatot. Erdőtérkép méretarányát nem írjuk meg. Apróbb parcellák esetén csupán "Erdőtérképek" szöveget kell beírni.

d/ A magassági alapanyagot, a felsőrendű szintezési hálózatot tartalmazó vázlatot. A rövid, kiágazó szintezési vonalszakaszokat településen belül nem jelöljük. Ha az országos szintezési vonalból a vonal mellett levő településben, vagy a településen kívül fekvő tereptárgyba leágazás van, akkor azt akár méreten felül is ábrázolni kell a vázlaton. A magassági alapanyag vázlaton az átmenő országos szintezési vonalat akkor is feltüntetjük, ha a szóbanforgó térképszelvény területére a vonalnak állandósított pontja nem esik. A felsőrendű szintezési vonalak rendűségét /I-III/ nem írjuk meg. A kereten kívüli magassági alapanyag-vázlat alatt "Felsőrendű szintezés" megírást kell alkalmazni.

e/ A felmérés módszereit. Ezt a vázlatot csak abban az esetben tüntetjük fel, ha a topográfiai felmérés különböző módszerekkel történt.

f/ A különböző alapszintközökkel ábrázolt területek határait tartalmazó vázlatot. Ezt a vázlatot is csak akkor kell feltüntetni, ha a szóbanforgó szelvény területén többféle alapszintközöt alkalmaztunk.

Az a/-f/ alatt felsorolt vázlatoknak a csatlakozó lapokon szereplő hasonló vázlatokkal csatlakozniuk kell. Kivételt csak a felmérés módszerére vonatkozó vázlat képez.

Az 1:10 000 és 1:5000 méretarányu térképeken
alkalmazott rövidítések betűrendes jegyzéke

A

A. Agyag
A.-Alsó-
A. Aszfalt
abl.a.sz. Ablak alsó széle
abl.f.sz. Ablak felső széle
Agt. Alagut
Ak.,-ak. Akna
Art. Artézikut
AU. Ausztria
-á. Árok
Áll. Állami
Á.G.,á.g. Állami gazdaság
Ásv. Ásványviz
/át./ Állattenyésztés
Átk. Átkelőhely

B

B.- Balaton-
B. Beton
-b. Bére
Bg., -bg. Barlang
Bi. Bitumen
Bny., -bny. Bánya
Bp. Budapest-i
/bt./ Baromfitenyésztés
Btp. Baromfitelep

C

C. Ciszterna
Cs. Csűr
-cs. Csucs
cs. Csucs /torony/
-csat. Csatorna
Csh. Csőszház

Csill. Csillagászati
Csikny. Csőszkunyhó
Csókó. Csónakkikötő
csó. Csónak
Csar., -csar. Csárda
CSSZ. Csehszlovákia

D

D. = Duna-
D Dél, déli
-d. Domb
Dh. Dohány
Dhsz. Dohányszárító
/dht./ Dohánytermesztés
DK Délkelet, délkeleti
BNy Délnyugat, délnyugati
DÓ. Dűlő
Dt. Derítőtelep

E

E., -e. Erdő
Eje. Ejtőernyős-torony
Egazd. Erdőgazdaság
Egy. Egyetem
Eh. Erdőhivatal
El., -el. Erdészlak
Eml., -eml. Emlekmű
Emű. Erőmű
É Észak, északi
ÉK Északkelet, ék-i
Élm. /élm./ Élelmiszer
ÉNy Északnyugat, ény-i

F

F. = Felső-
F. Földalatti vasút
F., -f. Forrás
Faf. Fafeldolgozó
Fcs. Falicsap
FD. Föld

FDK. Földek
Fdm. Földműves, földművelés-i
Fémf. Fémfeldolgozó
Fg. Földgáz
Fh.- Fehér-
Fi. Figyelőtorony
Fk.- Fekete-
Földr. Földrajz-,i
Fő.,-fő. Fűrdő
FSZ. Fél-sziget
Ft. Falitábla
Fur. Furólyuk
Pü.,-fü. Fűrésztelep

G

G. Gáz
/gab./ Gabonafélék
Gazd.,-gazd. Gazdaság,-i
gb. Gomb
Gá. Gépállomás
Gátó. Gátórház
Geol. Geológiai
Gimn. Gimnázium
Gépi. Gépipari
Gj.á. Gépjavító állomás
Gk. Gépkecs
Gkj. Gépkecsijavító
Gl. Gázló
Gy., -gy. Gyár
Gyero. Gyermekekotthon
/gynt./ Gyógynövénytermesztés
/gyünt./ Gyümölcstermesztés

H

H. Homok
H. Homokos /gázló fenékmínősége/
-h. Hegy
Halt. Haltenyésztő, haltenyészet
Hang. Hangár
Ható. Határház

Há. Hajóállomás
Hemü. Hőerőmű
HÉV Helyiérdekű villamosított vasút
HG. Hegység
Hip. Helyiipari üzem
Hiz, Hizlalda
/hiz./ Hizlalás
Hl. Harangláb
-hlm. Halom
Hő., -hó. Hőgő
Henv. Henvéd
Hop. Határosszlop
Herv.= Horvát-
HP. Háromszögelési pont

I

Iszapos /gázló fenékminősége/
Id. Időszakos, időnkint
Id.viz. Időnkint vízennyő
Igs. Ideiglenes
Int. Intézet
/ip./ Ipari növények
Isk. Iskola
Ist. Istálló

J

J. j. Járás
Járv. Járványkórház
jjv. Járási jogú város
JT Járási tanács
Jtesh. Járási tanácsház
JUG. Jugoszlávia
Juh. Juhaköl
/juh./ Juhászat

K

K. Kavics
K. Köves, kavicsos /gázló fenékminősége/
K.= Kis-
K Kelet,-i

K., -k. Kut
Kar. Karám
/kap./ Kapásnövények
Kat. Katonai
Káp., -káp. Kápolna
Kh. Küssöb
Kcs., -kes. Kocsa
Kd. Kender
Ke. Keramit
Kes. Keserű
Két. Kémény teteje
Kf. Kőfejtő
Kh. Kulturház
Kil. Kilátó
Kuint. Kutatóintézet
Kip. Könnyűipari üzem
K.kő. Kis kockakő
KKt. Közös községi tanács
Kns. Konzerv
Kny., -kny. Kunyhó
Ko. Komp
Koszl. Kőoszlop
Kő. Kockakő
Kő. Kikötő
Kol., -kol. Kolostor
Kórh. Kórház
Közp. Központ, -i
Kp.- Kőép-
Ks., -ks. Kastély
Kss. Keserűsós
-kszt. Kereszt
kszt. Kereszt /templom/
KTK Közös tanácsu község

L

L. Ladik
Lakt. Laktanya
LESZ. Leszállóhely
Lev. Levegő

/l6/ Lótenyésztés
Löv. Lövölde, lőtér

M

M., m. Megye
M. Makadám
M., -m. Malom
Mest. Mesterséges
Mé., -mé. Mészégető
Méh. Méhészet
Mgazd. Mezőgazdaság, -i
Mgt. Magtár
/ngtő./ Magtermelő
Magy.- Magyar-
MO. Magyarország
Mhó. Meddőhányó /bányagore/
Mh., -mh. Menedékház
Mjr., -mjr. Major
mjv. Megyei jogú város
M.k.á. Mezőgazdasági kísérleti állomás
Mlh. Melegház
M.szl. Mezei szállás /brigádszállás/
/nt./ Marhatenyésztés
MT Megyei tanács
Mtesh. Megyei tanácsház
Mu. Murva
Munk. Munkás
Műsz. Műszaki

N

N. Nagy
Naf. Nafta
Ném.- Német-
N,kő. Nagy kockakő
NK Népköztársaság
Nip. Nehézipari üzem
/nt./ Növénytermesztés
Ny Nyugat, -i
-ny. Nyerég

O

O., Olaj
O., ORSZ. Ország
-oszl. Oszlop
Ó., -ő.,...sz.ő. Őrház, ..sz. erdő-őrház
-ÖB. Öböl
ÖTK Önálló tanácsu község

P

-p. Patak
Ph. Postahivatal
-psz. Puszta
Pth. Posta- és táviróhivatal
Pu. Pályaudvar

R

R. Rom
Rá. Repülőállomás
Rád. Rádióállomás
REPTÉR Repülőtér
Rkt. Raktár
Ró. Rakodó
ROM. Románia

S

S. Sir, tömegsir
S. Süppedő /gázló fenékmínősége/
Sav. Savanyu
Sa. Salak
Si. Siló
Sp.,-sp. Sportpálya
/st./ Sertéstenyésztés
St. Stadion
Stp. Sertéstelep
Siu. Siugrósánc
Sz. Szilárd /gázló fenékmínősége/
-SZ. Szoros
-SZ.,-sz. Sziget
Szan.,-szan. Szanatórium
Szessz. Szesszfőző

Szi.,-szl. Színház
Sziv. Szivattyú
Szl.,-szl. Szállás
Szoc.o. Szociális otthon
Szó.,-szó. Szálló
Szöv. Szövetkezet
Szerg. Szerzőálgép
Szt. Szent
SZU Szovjetunió

T

T.- Tisza-
T. Terméskő
-t. Tető
Tart. Tartály
Tosh. Tanácsház
Tech. Technikum
/teh./ Tehenészet
Té. Téglafőző
Tex. Textil
Tang. Tangazdaság
Tgy. Téglagyár
Th. Táviróhivatal
Tkő. Télikikötő
T.k.á. Televízió közvetítő állomás
Tny., -tny. Tanya
Tő. Tősegfejtő
-tp. Telep
Tr., -tr. Táró
Trh. Transzformátorház
Trtp. Transzformátortelep
Tsz.,-tsz. Termelőszövetkezet
Tt. Terménytároló
Tud. Tudományos
Tuh. Turistaház
Tv. Téglafőző

U

U. Uszoda
Útő. Útőrház

Ü., -ü. Üzem
Üa. Üzemanyag
Üd., -üd. Üdülő
Üze., -üze. Üzemegység

V

Vál., -váll. Vállalat
V. Viz, viztartály
V.á., v.á. Vasuti állomás
Vámh. Vámhivatal
Vb. Vasbeton
Ve. Vizesés
Vemü. Vizierőmű
Vfó. Vendégfogadó
-v., -vgy. Völgy
Vg. Vizesgödör
Vgh. Vágóhid
Vh. Vadászház
Vit. Villámhárító töve
Viz. Vizenyős
Vizl. Vizilépcső
Vizm. Vizmérce
Vkny., -vkny. Vadászkunyhó
Vko. Vaskohászati
Vl., -vl. Vadászlak
Vles. Vadászles
Vm.á. Vizmérő állomás
V.k., v.k. Vasuti kitérő
V.m., v.m. Vasuti megálló
V.m.k., v.m.k. Vasuti megálló kitérővel
V.m.r., v.m.r. Vasuti megálló rakodóval
V.r., v.r. Vasuti rakodó
V.rt. Vasuti rakterület
Vt. Viztorony
Vtp. Villanytelep
V.t.m., v.t.m. Vasuti táblás megálló

Z

Z. Zuhatag
/zdst./ Zöldségtermesztés
Zó. Zugó
Zs. Zeilip

Változások a keretmegírásokban.

Az 1960. évi Jelkulcs és az oktatótérkép keretmintáján az alábbi módosításokat kell végrehajtani:

- 1./ az alapszintvonalakra vonatkozó szövegben a "méterenként" szót "méterenként"-re kell javítani;
- 2./ a lejtőalapmérték ábráján a 2,5 m-es szintvonal görbéjét végig ki kell rajzolni;
- 3./ a felmérés módszerét és a felmérést végző szerv nevét az alábbiak szerint kell feltüntetni:

Készült univerzális /differenciált, kombinált/ fototopográfiai eljárással.

Felmérte és kartografálta az ÁFTH Kartográfiai Vállalata /1960/.

Sokszorozította a M.N. Térképészeti Intézet /1961/.

- 4./ az északkeleti sarok felett az alábbiak szerint fel kell tüntetni a térkép kiadóját:

ÁLLAMI FÖLDMÉRÉSI ÉS TÉRKÉPÉSZETI HIVATAL /ft 10N/

TITKOS!

- 5./ a "Megjegyzés" rovatban a Jelkulcsban nem szereplő jeleket ABC sorrendben kell feltüntetni. A 2. pont szövegét az alábbiak szerint kell megírni: "2. Vízszintes és magassági alappontok, valamint építmények sorszámai, magasságai és egyéb adatai".

TARTALOM

	Oldal
I. Bevezetés	3
II. Az egyezményes jelek méretei	3
III. Az egyezményes jelek helyzeti ábrázolása	4
IV. Színábrázolás	5
V. Megjegyzések az egyezményes jelek alkalmazásához	7
VI. Névrajz	108
VII. Az egyezményes jelek kapcsolása	127
VIII. Térképlapok keretszegélyének kivitelezése	128
Rövidítések	131
Változások a keretmegírásokban	140